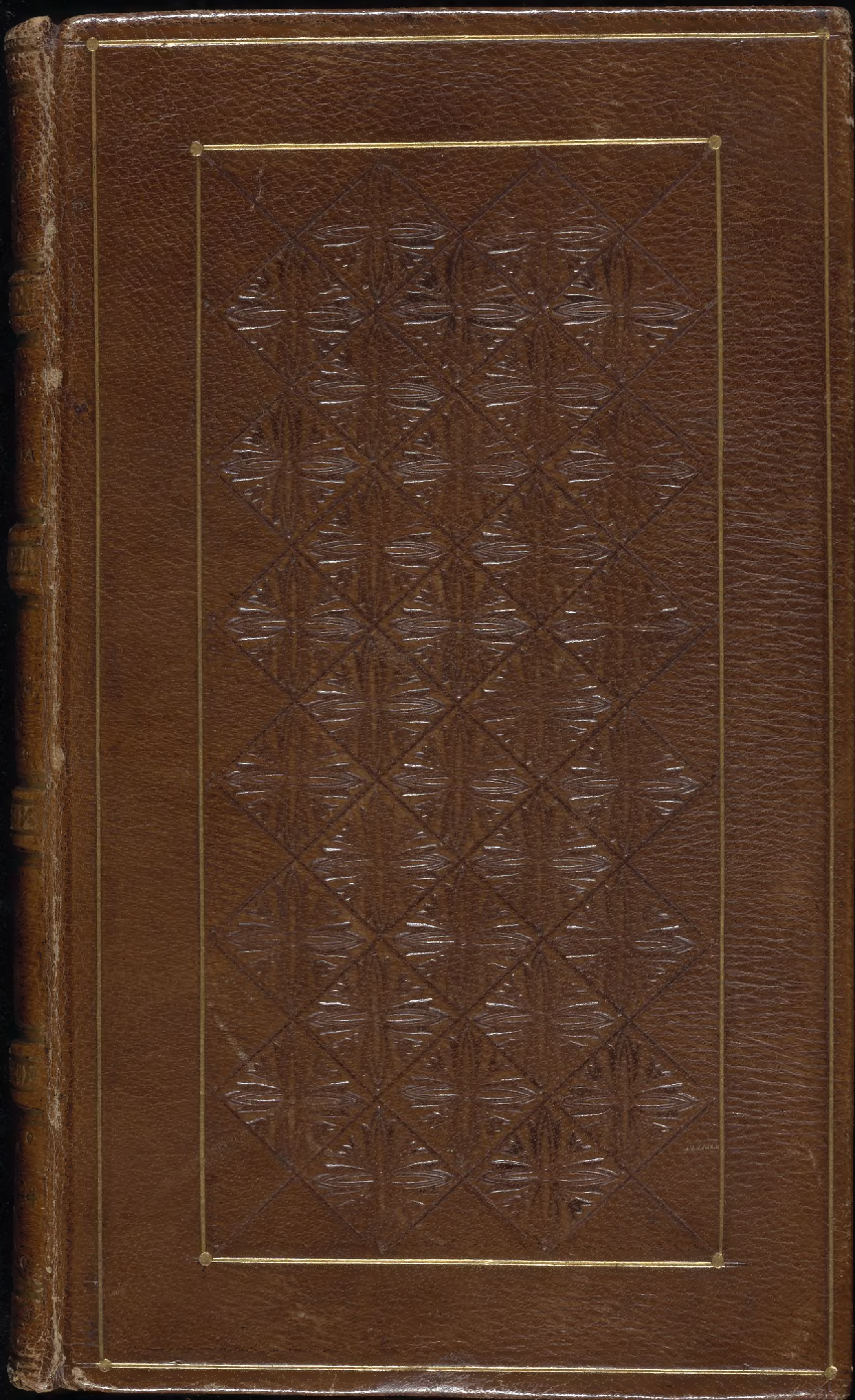
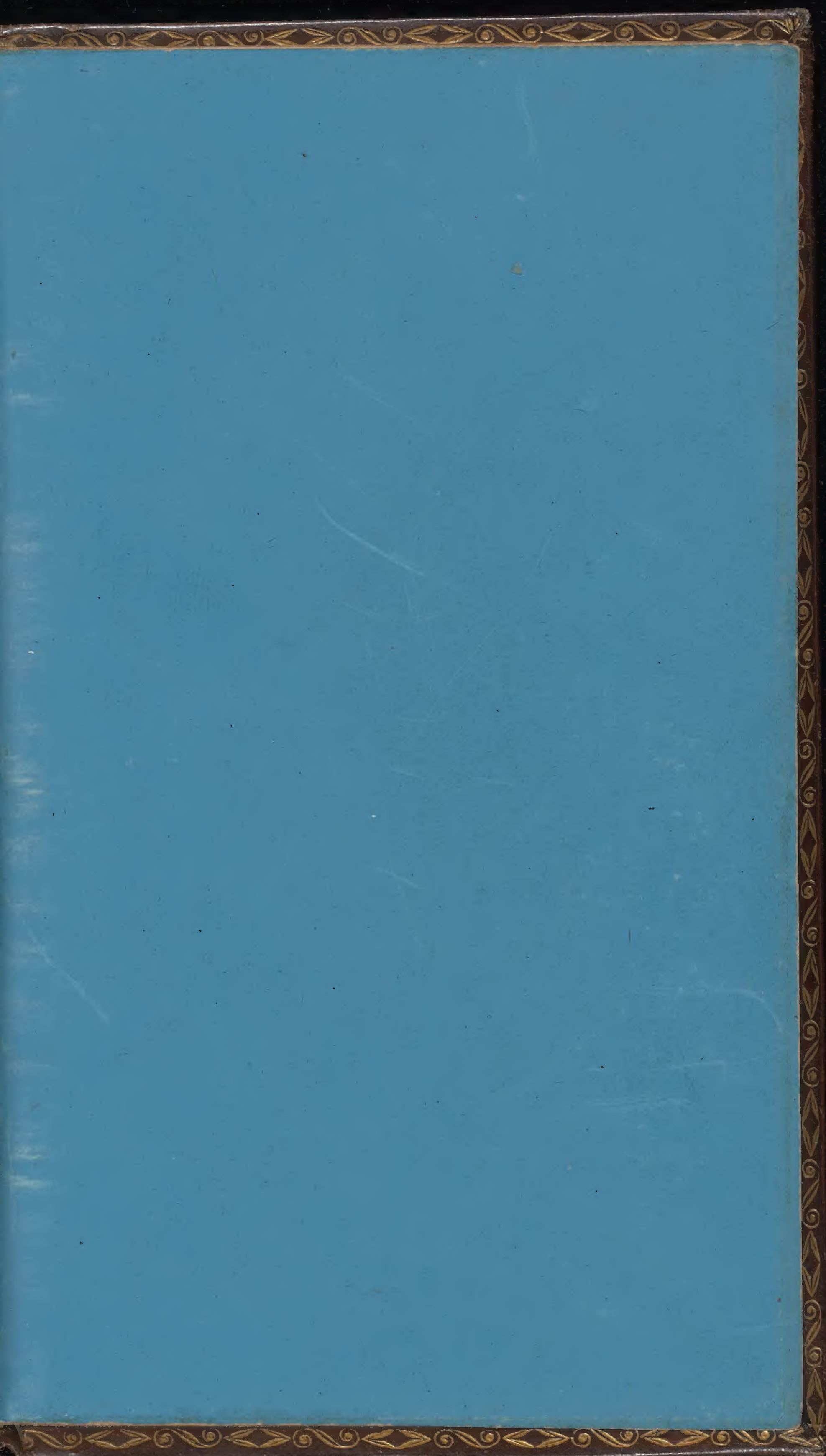
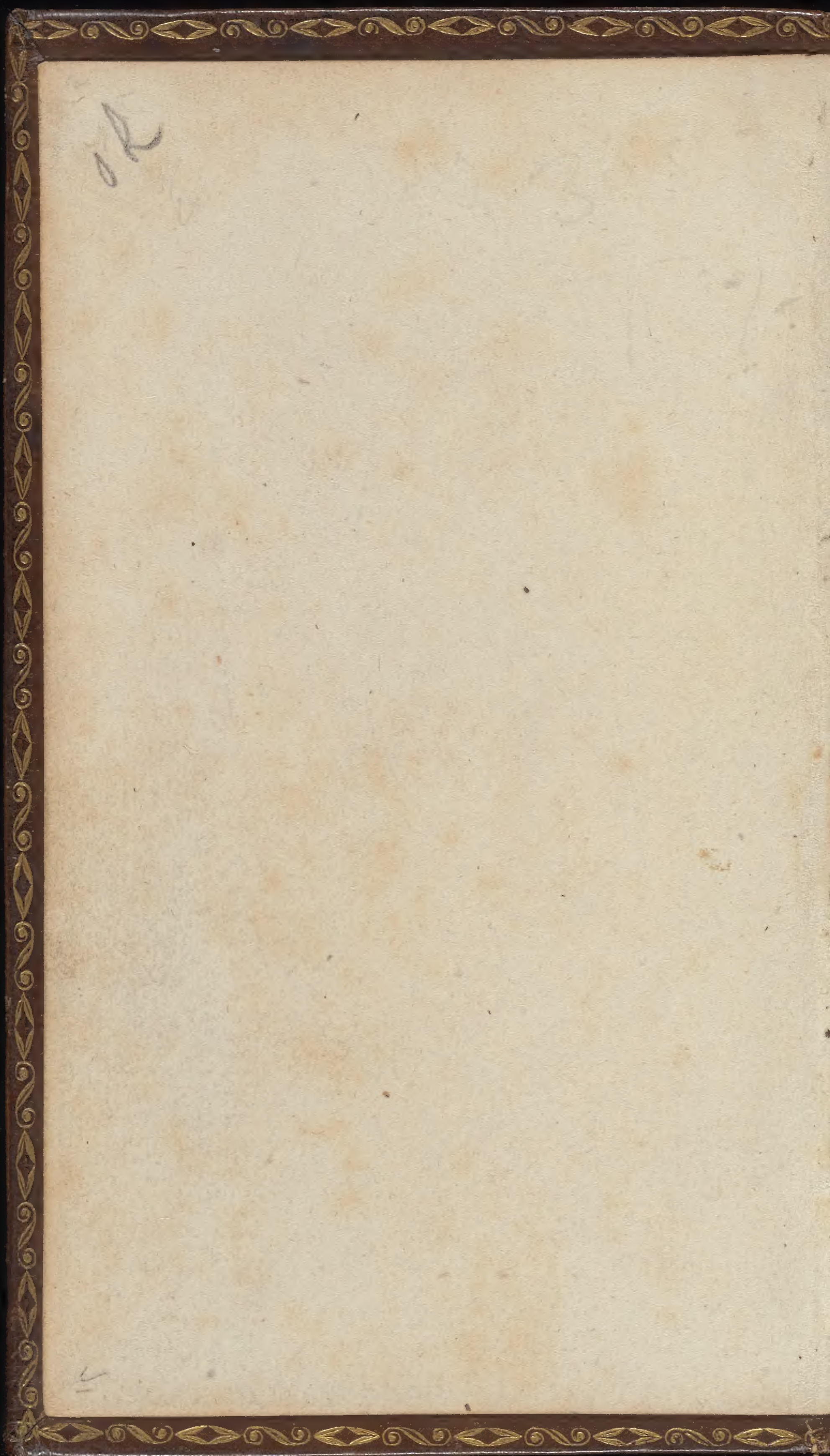

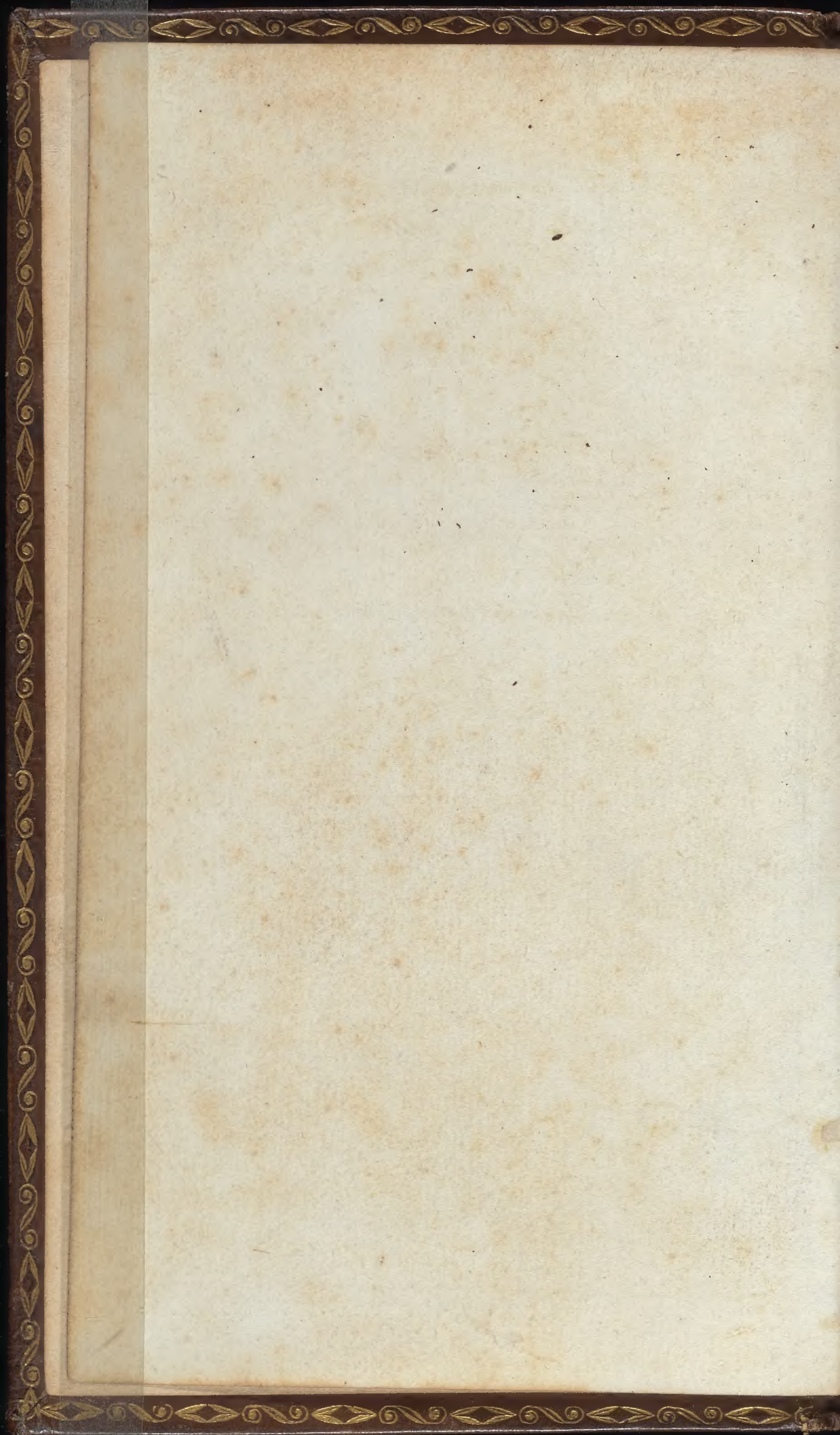
W

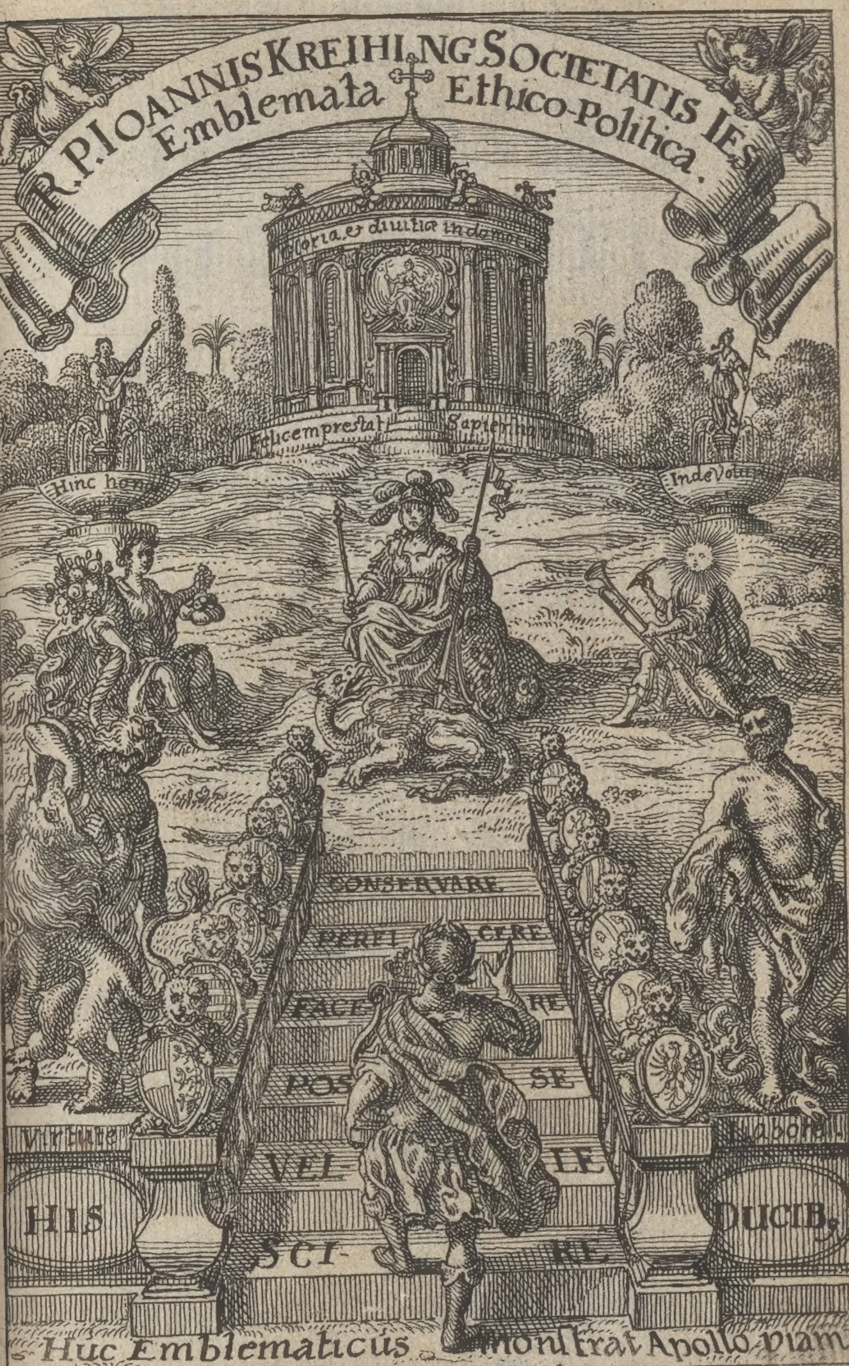
v4p4

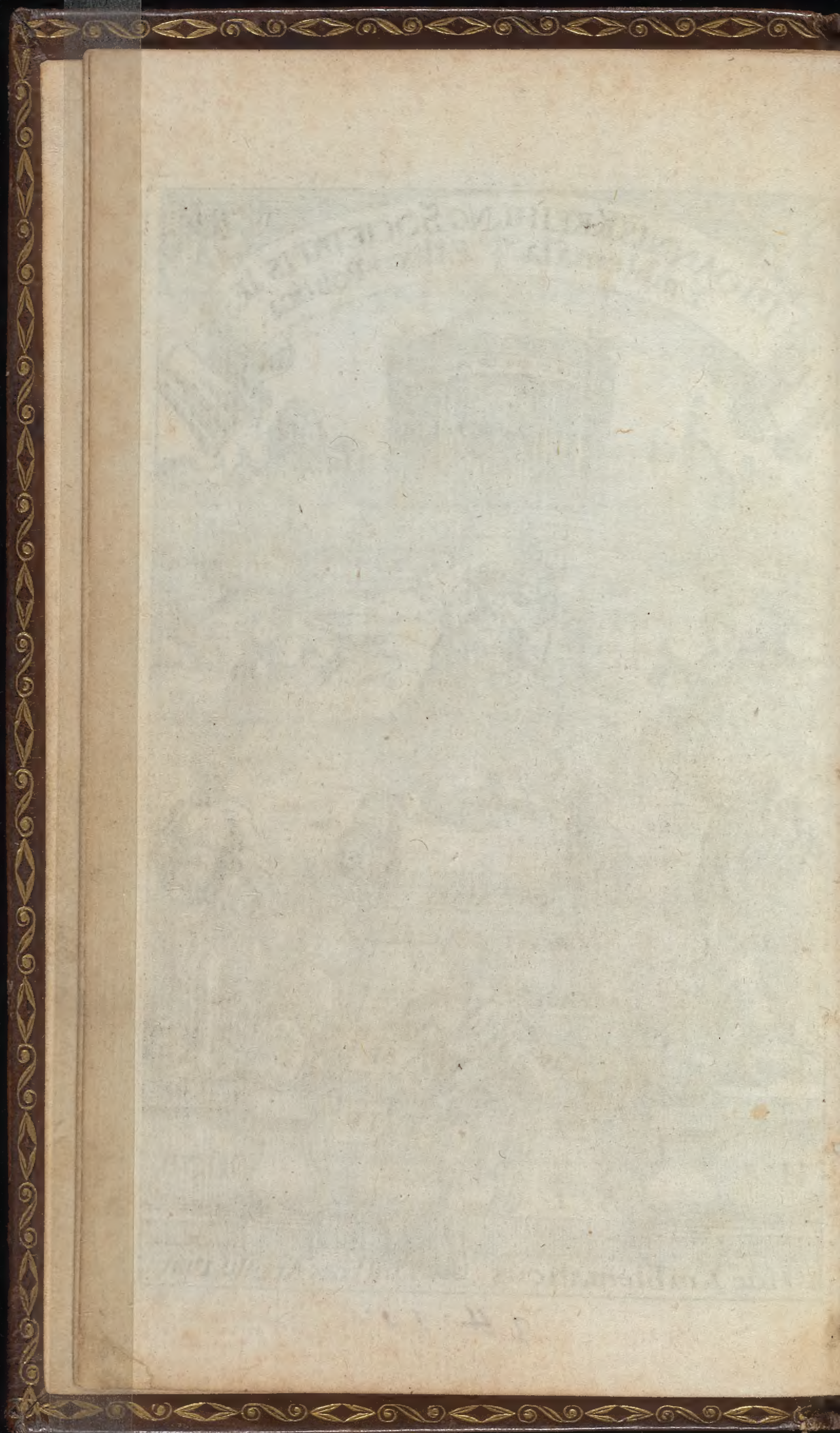
Fin Rar

7893

cullenater

R. P. IOANNIS KREIHING SOCIETATIS IES
Emblemata Ethico-Politica.
Gloria et divitiæ in domo
Felicem prestat
Sapientia
Hinc hon
Inde Volu
CONSERVARE
PERFICERE
FACERE
POSSE
VELLE
SCIRE
Virtute
Labore
HIS
DUCIB.
Huc Emblematicus monstrat Apollo viam

R.P. IOANNIS KREIHING
SOCIETATIS IESV

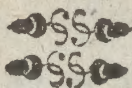
EMBLEMATA ETHICO-POLITICA

Carmine explicata,

Ad Serenißimum Principem

LEOPOLDVM
WILHELMVM

ARCHIDVCEM AVSTRIÆ &c.
Ducem Burgundiæ &c. Episcopum Argentinensem, Passauiensem, Olomucensem &c. Teutonici Ordinis Magnum Magistrum &c.

ANTVERPIÆ,
Apud IACOBVM MEVRSIVM.
ANNO M. DC. LXI.

REVERENDISSIMO

SERENISSIMOQVE

PRINCIPI AC DOMINO

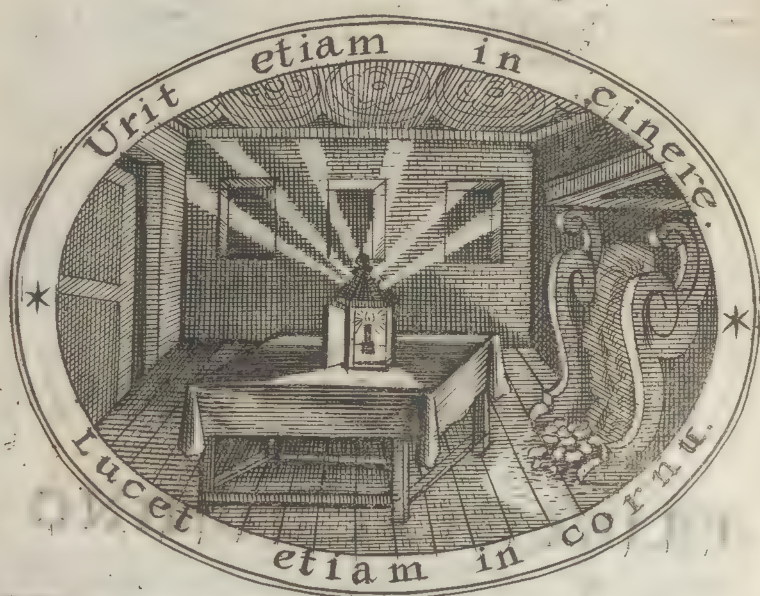
D. LEOPOLDO

VVILHELMO

ARCHIDVCI AVSTRIÆ &c.

DOMINO SVO

CLEMENTISSIMO.

REVERENDISSIME.
SERENISSIME
ARCHIDVX.

Gnis tegi vix potest : Naturâ suâ calet, fulgetque, & vtroque se prodit, etiam in cinere; etiam in cornu. Similis est amoris

ris proprietas : lateat in corde hominis quantumuis contempti, atque neglecti, vrit tamen, & ſuo ſeſe foras indicio oſtendit. Mihi, SERENISSIME DOMINE, ſeruorum Serenitatis Tuæ, infimo, nihil ſupra cinerem, & vilem laternam adeſt aut meritæ æſtimationis, aut acquiſitæ dignitatis: Ardent tamen corde meo Amor, Veneratioq́ue Tui; accenſa, non vulgari calore, ab admiratione TVARVM virtutum, quæ meo quidem ſenſu, ac calculo, Te omnibus Principum donis excellentem, toti mundo ſpectabilem; &

laudandorum Principum omnium viuum atque illuſtre Speculum effecêre.

Quâ ex laude Tibi neque hoſtium calumniæ, neque inuidorum liuor, neque garrulitas mendacis famæ quicquam decerpit: Sed vt Solis ſplendor, medium cœli obtinentis, nubes & diſpellit, & deuorat; ita omnes aut malitiæ inuidentis, aut ignorantiæ cæcutientis nebulas SERENISSIMVS TVARVM virtutum fulgor abſorbet: quare apud Orbem iam ferè totum hanc Nomenclaturam obtines, vt OPTIMVS

PRIN-

PRINCEPS, appelleris.

Cum ergo boni amatores passim, & magni, & minimi omnes simus, si sapimus; Cur non & Ego, nisi desipiam, illum non amem, qui est OPTIMVS? cur non laudem, qui est Laudatissimus; licet ipse ego sim minimus? Certè non sinit se abscondi amor meus, etiamsi fortasse aut velis, aut contemnas: Ignis enim est; lucet, non solùm in Candelabro aureo, sed etiam in laternâ corneâ; neque vrit duntaxat in foculo argenteo, verùm etiam in massa cineritia.

Impatiens ergo tegendi caloris ſui, EMBLEMATA hæc mea ETHICO-POLITICA, quæ per animi otium collegeram, amor ſurripuit, vt per illa ad SERENITATEM TVAM æſtum ardoris ſui transfunderet. Neque ego violentiam coercui, ſed libenter permiſi, vt quot icones, quot verſus, imò quot Verba in iis inueniſſet, tot calentia incendij ſui tela in TE, OPTIME ARCHIDVX, iacularetur, non quæ mortis neceſſitatem vulnerando inferrent, ſed quæ delectando ſenſum tribuerent

rent voluptatis.

Veniunt ergo ad SERENITATEM TVAM, Optime & Dilectissime Archidux, Emblemata hæc, testes ignis ex cineribus, & laterna vilis Homunculi emicantis: orantque humillimè, pro Humanissima, & toto Orbe Celeberrima Benignitate TVA, ab Sua Serenitate sereno oculo ac vultu excipi; atque inter ea numerari, quæ magis Serenitati TVÆ sapientissimæ, ex affectu sincero prodeuntia, probantur, quàm ex facultate.

Plures cur veniant, causas, quam Amorem, Venerationemq́ue afferre, non eſt neceſſe; cùm hæ duæ omnes, quæ dici poſſunt, complectantur; neque Tvis curis integrum ſit, pro paruâ Dedicatione, libro ingenti lectitando occupari. Quis enim paucis pagellis, cur amari, laudari, atque omni honorum cultu ornari merearis, exponat? Satis ſit dixiſſe Tvi amandi, laudandi, honorandiq́ue tot quidem cauſas ſupereſſe, quot fulgent in Cœlo ſtellæ; hoceſt, in to-

ta Serenissima Vita TVA admirandæ virtutes; Compendio autem duo verba sufficere: AMO, COLOQVE.

Cui breuitas ista nimis concisa est, is hîc appensum Speculum TVVM ARCHIDVCALE LEOPOLDIANVM inspiciat; istic tam multæ, tam præclaræ, tam diuersæ Heroicarum Virtutum facies, magno dignæ Principe, sese ostendent, cùm illarum, quæ extra prospectantes patent, tùm quæ tectiores intus celantur, vt Oceano aquam postulare videri possit; qui fu-

ſiùs exponi cupiat, cur mundus TE amet, laudetque: & nos è vulgo Homunculi, quod omnes faciunt, & TV mereris, faciamus.

Suſcipies ergo, Archidux Humaniſſime, Emblemata, TVI amore atque admiratione ad TE properantia: & licet digna non ſint, quæ in Bibliothecâ Tuâ, ſupra infimos ſedeant; iſto tamen illa loco ordinare digneris, quo iſtos, qui Serenitatem TVAM ſincerè, ac conſtanter, ſine fuco atque adulatione amant, ac colunt, reponere conſueuiſti.

ſueuiſti. Herbipoli M. DC. LX. 1. Februarij.

Reuerendiſsimæ ac Sereniſsimæ
CELSITVDINIS VESTRÆ.

Humillimus, & Seruorum minimus
Seruus, & Sacellanus.

IOANNES KREIHING.
SOC. IESV.

SPE.

SPECULUM LEOPOLDIANUM.
Religio.
A cunis ad tumbam
Nobilitas
Ter centum nexius
Deuotio
Nil tenerius.
Charitas
Ardet utraq;
Fiducia
Hic tenet.
Prudentia
Etiam sub nocte uidet
Iustitia
Omnia iuxta pondus
Fortitudo
Non succumbo.
Magnanimitas
Intrepide.
Continentia
Iungit utrumq;
Clementia
Rigatq; fovetq;.
SICUT IN SPECULO
Benignitas
Mansuetudo.
Temperat agna Leonem.
Suavitas
Placidus velut imber

SPECVLVM ARCHIDVCALE
LEOPOLDIANVM
WILHELMIANVM.

In ſpeculum.

CVr TE quiſque colat; cur ſis in amoribus Orbi;
Cur mea ſit laudi Muſa dicata TVÆ:
Hoc ſpeculum poterit, PRINCEPS, Tibi reddere cauſas,
Quælibet eſt laudis cauſa figura TVÆ.
TV Speculum es Mundo Recti: quæque emicat in TE
Virtus, ceu puro cernitur in ſpeculo.
Sed neque cuncta patent; ſed plurima contegit ipſe;
Quæ celare nequis, ſunt, vt amêre, ſatis.

AD

AD SVAM REVERENDISSIMAM SERENITATEM.

ALpha Ducum , pariterque bonis laudate, malisque;
Qui stas prò populo, Marte, Pedoque DEI:
Cui DEVS *obliquæ superare silentia Famæ,*
Maius & inuidia nomẽ habere dedit.
Virtutem cuius socij mirantur, & hostes;
Queis TE *summa super laudibus astra veham?*
Te Pietas Sanctum : Tua Te Clementia mitem;
Te placidum , ac fortem mens generosa facit.
Te dignum celsis prudẽs sapiẽtia sceptris;
Te reddit Castum sobrietatis amor;
Summa Tibi Iuris; summa est reuerentia legum;
Om-

Omnibus es mitis; ſed tamē æquus eris.
Deniq́ue TE *viuax quoque poſt Tua funera, Virtus;*
Famaq́ue laudatrix, non moritura, ferent.
Sed laudando TVIS *ſtolidè cur laudibus obſto?*
Nil potis eſt illis par mea Muſa loqui.
Sed breuis hæc laudum, Princeps, ſit ſumma TVARVM,
Quod dici poſſis Publicus Orbis Amor.

IN SYMBOLVM REVERENDISSIMI, ET SERENISSIMI ARCHIDVCIS LEOPOLDI WILHELMI AVSTRIACI.

WILHELMI *Archiducis* LEO-
POLDI *Symbola cernis;*
Tam

Tam magni mores PRINCIPIS iſta
docent.
Sunt oculus, laurus, frænumque, agnuſq; leoque,
Iuncta ſed ad Chriſti iuſſa coire Crucem.
Vim leo magnanimam, mitem ſed denotat Agnus:
Ne ſpernas Agnum; cùm volet, ille leo eſt.
Principi ab exemplo venit hæc connexio Chriſti,
Is leo de Iuda, ſed ſimul Agnus erat.
Dant ſic affecto ſapiens Prudentia laurum,
Et benè compoſiti fræna reſtricta animi;
Sumitur à ſolo Crucis hæc ſed laurea trunco,
Quâ regit ille alios, Victor & ipſe ſui eſt

Hinc

Hinc illi Pacis, viret hinc & laurea Belli,

Hinc Crucis, & veræ Religionis amor.

Singula magna quidem; sed sunt majora, quod illis

In cunctis DOMINI *sit Cynosura* TIMOR.

APPRO-

APPROBATIO CENSORIS.

CVm omnes, quæ ad honeſtam morum inſtitutionem, ac Ciuilem diſciplinam accommodatæ ſunt præceptiones, vtiliter hominibus inculcentur; tum eæ præſertim, quæ inuentionis dictioniſque concinnitate, aut poëticorum etiam modorum ſuauitate mollitæ ſunt, gratiùs irrepunt animis, & fructum afferunt vberiorem. Quare *R. P. Ioannis Kreihing* è Societate IESV *Emblemata Ethico-politica* cenſeo bono publico in lucem edenda. Antuerpię III. Id. Octob. M. DC, LX.

CHRISTIANVS VOOCHTS
Eccleſiæ Cathed. Antuerp. Canonic. & Archidiaconus, ac Libr. Cenſor.

PRI-

PRIVILEGIVM REGIVM.

PHILIPPI IV. Hiſpaniarum & Indiarum Catholici Regis, Ducis Burgundiæ, ac Belgarum Principis, auctoritate indultum Priuilegium eſt *Iacobo Meurſio*, ciui Antuerpienſi, typis mandandi, atque vbiuis vulgandi, *Emblemata Ethico-politica R.P. Ioannis Kreihing* è Societate IESV. Actum Bruxellis XV. Octobris CIↃ. IↃC. LX.

PETRVS STOCKMANS.

EMBLE-

EMBLEMATA ETHICO-POLITICA.

EMBLEMA I.

Regno suo Rex præsens adsit.

I.

Opera omnia lustrat.

CYnthius Hesperiis absens dum conditur vndis,
  Splendidaque obscuro subtrahit ora polo,
Abscedit pariter desertis gratia terris,
  Cumque ipso fugiunt gaudia cuncta die.
Nil oculis gratum est: rebus color omnibus vnus:
  Et, nisi quòd lucent sidera, cuncta latent.
Sæpè etiam densæ subtexunt sidera nubes,
  Et tantùm cælo frigidus horror inest.

Forma latet mundi: fugiunt cum luce colores:
  Ingeminant tenebræ: nox caret igne ſuo.
Pallentes vmbræ, lunæque ſilentia terrent,
  Et facit incertos murmur inane metus:
Non fruges terraſque fouet genitalibus auris,
  A grato Phœbi qui venit igne, calor.
Denique non vllis reſonans concentibus æther
  Triſte viatori mollit amœnus iter.
Obſcœnæ tantùm volucres ſtridentque, gemuntque,
  Et prædas, cæcæ munere noctis, agunt.
At poſtquam Eois Titan reuocatus ab vndis,
  In ſua cum clarâ lampade regna redit,
Triſtia purgato decedunt nubila Cœlo,
  Antraque diffugiunt in ſua noctis aues.
Reddit & ex facili renouato priſtina mundo
  Gaudia cum gratâ luce renata dies.
Nec multis opus eſt: ſatis eſt præſentia Phœbi:
  Omnia, formoſo dum redit axe, vigent.
Qui ſibi ſubiectis arcere incommoda regnis,
  Inque bonâ populos pace tenere volet:
Et volet occultas prudens auertere turbas,
  Quas plebs de nihilo ſeditioſa mouet:
Ille ſuæ vultum caueat ſubducere genti,
  Et procùl à regno, quà licet, eſſe ſuo.
Eſſe procul res plena metu, res plena tumultu eſt:
  Sic amor in Regem, qui fuit antè, perit.
Iura fideſque labant: omnes ſimul arma loquuntur,
  Nec timet in partes quiſque coïre ſuas.
Tempora ſpargendis nec ſunt magis apta querelis,
  Quàm cùm, qui cauſas tollere poſſit, abeſt.
Diſcordes prohibet Regis præſentia motus,
  Seu fera flectat amor pectora, ſiue timor.
Magna eſt auguſti ſemper reuerentia vultus:
  Magni neſcio quid numinis inſtar habet.

Frangitur hoc vultu præceps audacia turbæ,
 Et pietas animos, & ſubit ora pudor.
Promtius eſt medico naſcentem pellere morbum,
 Ipſe ſuâ præſens ſi leuet arte malum.
Nec Regi minus eſt animos iraſque ſuorum
 Flectere, turbatis ſi modò rebus adeſt.
Quæ ſubeunt, præſens diſpellit nubila Phœbus;
 Occidat: infauſtæ mox dominantur aues.

EMBLEMA II.

Regia virtus clementia.

II.

Ara timori.

Dum ſpes nulla fugæ eſt, & iam propè cerua tenetur,
 Cæſareos ſupplex procidit ante pedes.
Et mox depulſi rabiem poſuere Moloſſi,

Et catuli voces continuere ſuas.
Obuia perfugium pauido dedit ara timori,
Saluaque Cæſareo munere vita fuit.
Partes quiſque ſuas, Rex has, miſer expleat illas:
Alter opem ſupplex poſtulet, ille ferat.

Cerui vrgente vi canum vltrò confugiunt ad hominem. Plin. l. 2. c. 32.

EMBLEMA III.

Moderatè regendum.

III.

Non arctiùs æquo.

Ne laxa nimiùm, nimiùm neque contrahe frænum:
Euentus miſeros illud & illud habet.
Si laxes nimiùm, ſonipes contemnit habenas,
Et ſe de molli proripit ipſe manu.

Si

Si durus nimiùm restringat lora magister,
Sternitur, & præceps in sua terga cadit.
Vtraque res damno est, res vtraque plena pericli:
Altera sessores, altera perdit equos.
Qui sapit, adductos iusto moderamine frænos
Temperat, vt nec equo, nec noceatque sibi.
Sic Regni qui sceptra tenes, populosque gubernas,
Nec laxus nimiùm, nec nimis asper eris.
Si nimis indulges, spernent tua iusta rebelles,
Et minues Fisco iussa tributa tuo:
Si nimiùm stringas, odium, & maledicta rependent,
Inque tuo regno vix benè tutus eris.
Te demum in vitæ partem si verteris omnem,
Semper, quod nimium creditur esse, nocet.

EMBLEMA IV.

Bellum non facilè mouendum.

IIII.

Non expedit concutere felicem ſtatum. Seneca Oedip.

Deſine: florilegæ quid turbas horrea gentis?
 Atque quieſcentes, ſtulte, laceſſis apes?
Non impune feres: aderunt mox excita caſtris
 Agmina: bella tibi, bella timenda manent.
Ecce laceſſitus portis exercitus omnis
 Iam ruit: auditur vox imitata tubas.
Non facilè euades: en vndique cingeris armis,
 Et fœdant vultus ſpicula ſæua tuos.
Tota tuam ſubeunt (ſentiſne?) examina veſtem;
 Et tumet à plagis iam tibi tota cutis.
Armatam fruſtra depellere niteris iram:
 Hanc aciem contra, te nihil arma iuuant.

En caput atque oculos denſo niger agmine miles
Obſidet, arreptam perſequiturque fugam.
O quanto melius non irritaſſe quietas,
Et ceris auidas abſtinuiſſe manus!
Non labor eſt paruos volucrum turbare penates:
Sed iam turbatis non capit ira modum.
Tu quicunque ſapis, nunquam ſis pronus ad arma,
Sed ſine quemque ſuâ, (quà pote) pace frui.
In ſano facilè eſt, bellum extorquere quietis,
Ponere ſed cœptum, grande laboris opus.

EMBLEMA V.

Pacis & Belli conſortium.

Eodem tendat vterque.

Sunt eadem haud ſemper, variè ſed tempora mutant.
Mox ſunt Mauortis, quæ modò pacis erant.

æuit, & opponit paci diſcordia Martem.
In quorum bona ſunt, vel mala cuncta manu.
O quanto melius connectitur Enſis Oliuæ!
Et Mars cum placidâ Pallade fœdus habet!
Numinis haud mens eſt paci committere Martem,
Sed vult vt Martis pax ſtatuatur ope.
Hinc Marti,& paci finem præſcripſit eundem;
Qui ſit regnorum publica proſperitas.
Bella gerat Mauors,ſed non niſi Pacis amore;
Si pax non iubeat,Mars neque bella gerat:
Sed ſedeat pingui frontem redimitus oliuâ,
Et pacis ſtudeat proſperitate frui.
Ne tamen ignauum faciant longa ocia Martem,
Sed ſit,quo quondam bella futura gerat,
Prouida curatis Martem pax inſtruat armis,
Præſidia & belli,dum viget ipſa,paret.
Commune officium eſt placidè coniungere dextras,
Et dare communi tempora fauſta rei.
Arma parent pacem; pacem tueantur & arma;
Sed pax Mauorti comparet arma ſuo.

EMBLE-

EMBLEMA VI.

Hostem priùs nosce, quàm time.

VI.

Sæpè ignorantia vanæ
Causa metus.

Illa Parætoniæ notissima bellua terræ,
Quam nutrit densis Nilus arundinibus,
Ob quam frugiferas metuit contingere ripas,
Et bibere optatas sæpè viator aquas,
Occurrens timidis summâ Crocodilus arenâ,
Exanimat subito territa corda metu.
Interdum laceros morsu depascitur artus,
Et latè sparso sanguine ripa madet.
At si quis contrà strictis obsistere telis
Audeat, armatas obiiciatque manus,
Irâ cadit, tristesque minæ furiæque residunt;

Quique timendus erat, concipit ipſe metum.
Hæc ſæuæ natura feræ eſt: fugientibus inſtat;
Inſtantem contrà, victa timore, fugit.
Hæc quoque non vana eſt ſeſe iactantis imago,
Qualis Plautini ſcena Thraſonis erat.
Ringitur, & vanis alios terroribus implet,
Et lepus eſt animo, qui fuit ore leo.
Si timeas, cognoſce prius quæ cauſa timendi:
Sæpè ſuperuacuo palma timore perit.

EMBLEMA VII.

Sis & fugientem cautus in hoſtem.

VII.

Non rarò eſt fugiens pugnante nocentior hoſtis.

Cautus age, & nunquam fugientem ſpreueris hoſtem:
Subdola ſæpè dedit maxima damna fuga.

Magna-

Magnanimum Tomyris confixit barbara Cyrum,
Cùm fugiens, Perſas obruit inſidiis.
Tunc qui fraude pari tabo macularat Araxem,
Incautus proprio concidit ipſe dolo.
Quid memorem, certos vt ſæpè tetenderit arcus,
Conuerſo Parthus fidere viſus equo?
Romanas Aquilas, & diuitis agmina Craſſi,
Et tot per fictam perdita ſigna fugam?
Quis neſcit Latias quoties Tiberinus ad vndas
Illacrymans, largis fleuerit æger aquis?
Non ſemper parilem ſeruat Bellona tenorem:
Nunc hac, nunc illâ fertur in arma viâ.
Sæpè cruentatis laurum vehit illa quadrigis,
Et palmam à victo cominùs hoſte rapit:
Sæpè relata manu periit victoria fraude,
Et fuga laurigeros ſæpè reduxit equos.
Tu, quem delectat prudentis gloria Martis,
Qui laudem bello, præmiaque ampla petis,
Obſerues hoſtem quamuis diffugerit, & rem
Eſſe tibi Partho cum fugiente puta.

EMBLEMA VIII.

Adsit prudentia bello.

VIII.

Superat prudentia vires.

Arma foris vigeant, regat at prudentia bellum:
   Hæc adsit, feritas Martis inermis erit.
Assyrium prudens extinxit femina fastum,
   Victori proprio cùm tulit ense caput.
Nil vis cæca iuuat, belli nisi prouida virtus,
   Consiliúque potens, robur, & arma regat.
Quare si quis auet, nomen conquirere ab armis,
   Arma ex consilio militiamque gerat.
Armatas etenim superat prudentia vires,
   Hac sine nil enses, sæuaque tela iuuant.

EMBLEMA IX.

Parti ſit cura tuendi.

VIIII.

Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri.

Dum quærit liquidis prædam piſcator in vndis,
Anxia piſcantem cura, metuſque tenent.
Et modò diffuſo ſcrutatur gurgite piſcem,
Et modò, ne fugiat prę da reperta, cauet.
Imò minor capere eſt, quàm captam cura tenere:
Perdere nam grauius, quàm caruiſſe, malum eſt.
Hinc cautè impletas conatur claudere naſſas,
Et cautâ deplet retia plena manu.
Si qua Deus largâ tribuit tibi munera dextrâ,
Inque ſinum Lydas fudit amicus opes,
Aut iuſtè extortas, conciſis hoſtibus, vrbes,

Sub tua iura tibi, Marte fauente, dedit;
Sic ſtudium, & vigilans, quod habes, tibi cura tuendi:
Sępè abeunt citiùs, quàm pariuntur, opes.

EMBLEMA X.

Diuerſa diuerſis gubernandi ratio.

X.

Vnum non conuenit omni.

Non omnis freno ſonipes flectendus eodem:
Arte leues currus, arte regendus equus.
Mitia ſi rigidis dureſcant ora lupatis,
Paulatim aſſueſcent duriùs illa regi:
Aſpera ſed contrà loris ſi lenibus vrges,
Contemnent mitem non benè preſſa manum.
Et genium, & linguam, dentes, atque ora magiſter
Inſpicit, indocilem flectere doctus equum;

Atque

Atque his frenandi prudens accommodat artem,
Ne noceat forsan, dum releuare cupit.
Qui regit imperio populos, nutuque coërcet,
Non omnes vno dirigat ille modo.
Sunt, vt equis, mores varii mortalibus: ille
Leniter, hic aliâ vult ratione regi.
Ille regit bellè, qui, cùm discernere mores
Nouerit, his nil non conuenienter agit.

EMBLEMA XI.

Regis ad exemplum.

XI.

Euincet, cùm Rex, quod iubet, ipse facit.

Ne qua foret partæ paci vindicta superstes,
Neu quis priuatâ conderet arma domo,

Rex vetuit cautus ſicas *a* Federicus, & enſes;
Tutumque edicto fecit inerme latus.
Quod ne forte vlli poſſet quaſi pœna videri,
Qui gladium viſus ponere, primus erat:
Et mox nobilitas legem regemque ſecuta eſt,
Promtaque nudatum præbuit enſe latus.
Regis in exemplo vis & laus vertitur omnis:
Quiſque libens ſequitur, quem tenet ille, modum.
Eſt via ſeruandi longè rectiſſima iuris,
Si legem, quam Rex iuſſerit, ipſe facit.

a *Federicus Aragonius, Rex Neapolitanus.*

EMBLE-

EMBLEMA XII.

Priuilegia non facilè danda.

XII.

Ne detrahe molle capistrum:
Est iterum frænare labor.

Cùm semel admisit leges, ac frena momordit,
Nunquam vincla nimis detrahe mitis equo:
Sed consueta tene molli ad præsepia loro;
Nec discat toto ludere liber agro.
Paret, & in gyros pressis agitatur habenis,
Sessoremque suum fert patienter equus.
At simul excussit nullo prohibente capistrum,
Præcipiti fertur lata per arua gradu.
Nec facilè exutas iterum patietur habenas,
Nec facilè, vt nuper, terga premenda dabit.
Sic est cum populo: sequitur patiturque regentem,

Cùm

Cùm ducis assueuit legibus ipse sui.
At si libertas animum in contraria vertit,
Excussisse iuuat, quod tulit antè, iugum.
Ipse sibi rex est, ipsi pro lege voluntas,
Et libertatis frena recusat amor.
Larga quidem gratos decet indulgentia Reges,
Et meritis facili reddere dona manu;
At si fortè volet dare, vel donanda petuntur,
Quorum prudenter pœnituisse potest;
Vt sunt Regalis sceptri minuentia census,
Iura vel Imperii tollere nata sui,
Hic opus est, rigido frenum cohibere lacerto;
Ne cogatur, equus dum fugit, ire pedes.

EMBLEMA XIII.

Consiliarij.

Oculis opus est insomnibus.

Cùm vaccam Iuno seruandam tradidit Argo,
   Centum luminibus peruigil Argus erat.
Tot tamen insidus sopiuit lumina somnus,
   Raptaque custodi vitaque, bosque fuit.
Quod si centum oculis vnam seruare iuuencam
   Peruigil, & prudens non satis Argus erat:
Cui, quacumque, patet custodia credita Regni est,
   An non mille oculis Rex opus vnus habet?

EMBLEMA XIV.

Res publica priuatâ potior.

XIIII.

Priuatâ valeat publica causa magis.

Aſpice Calchidico dum ſtant in littore puppes,
Victima pro Danais regia virgo cadit.
Tunc putas ſicco ſpectaſſe Agamemnona vultu,
Cùm cæſa ante ſuos concidit illa pedes?
Non certè: at patrios domuit Res publica ſenſus,
Et valuit patriæ filia amore minùs.
Nempe decet Reges, priuatim quicquid amatur,
Communi patriæ poſtpoſuiſſe rei.
Pars, res priuata eſt; ſed res eſt publica totum:
Præ toto partem quis ſapienter habet?

EMBLE-

EMBLEMA XV.

Præuidendum.

XV.

Meliùs præuiſa cauentur.

Ne non præuiſo ſubitò capiatur ab hoſte,
Cuſtodem in ſpeculis Dux benè cautus habet.
Hic hoſtem tacitis venientem proſpicit armis,
Indicat & caſtris ſigna inimica ſuis.
Hic ad nudatum properè citat agmina vallum,
Quaſque procul vidit, deſtruit inſidias.
Prouida dictauit talem prudentia legem;
Quâ mala vitari poſſe futura docet.
Improuiſa nocent; meliùs prouiſa cauentur:
Noſſe iuuat multùm, quàm venit, antè febrim.

EMBLE-

EMBLEMA XVI.

Salpa.

XVI.

Non, nisi tusa, sapit.

Non est apta cibo, sanis neque commoda mensis,
Et, nisi contuderis, non benè salpa sapit.
Salparum est hominum similis natura frequenter:
Nil sapit, aut rectè, nî bene tusa, facit.
Obstipum caput est, dura atque adamantina ceruix,
Ipsaque, quâ sapiat, mens rationis eget.
His melior rigido nulla est medicina flagello:
Namque vbi abest ratio, verbera dant sapere.

EMBLE-

EMBLEMA XVII.

Femina.

XVII.

Varium & mutabile semper.

Quid gallus celsis ventorum in turribus index,
  Mobilis incerto vertitur vsque Noto?
Cur potiùs varios non signat femina ventos?
  Mobile plus nullum mobilitatis habet.

EMBLEMA XVIII.

Lacertus.

XVIII

Ingratos, non benè cautus, amo.

Humani generis cùm dicor amore teneri,
 Credite: fama facit, resque probata fidem.
Nec malè nota mei, nec pauca feruntur amoris
 Pignora: sæpe homini vita, salusque fui.
Sed redamando vices qui reddat gratus amanti,
 Iustaque pro meritis præmia soluat, vbi est?
Me miserum! tamquam linguâ spumaque nocerem,
 In nostrum sæuit fuste, vel ense caput.
Si stet nos inter ratio, peccamus vtrimque:
 Sumque ego sympathicus; sed malè gratus homo est.

EMBLE-

EMBLEMA XIX.

Scorpius.

XVIIII.

Dum palpor, noceo; medeor, dum conteror.

Scorpio mortiferum, si palpes, inferet ictum:
    Contere, mox vires, queis medeatur, habet.
Sunt, tibi qui grauiter, tua post benefacta, nocebunt,
    At bene te factis, post malè facta, colent.
Hos, caue, ne palpes, duris sed contere flagris.
    Namque homini haud rarò Scorpius, alter homo est.

EMBLEMA XX.

Viator.

XX.

Antequàm occumbat.

Dum Sol, Oceani ſeſe merſurus in vndis,
  Occiduum properat perdere nocte diem,
Impiger, ac prudens, curſu feſtinus anhelo,
  Sollicitâ accelerat mente viator iter;
Nec ſibi permittit celerem, quam computat, horam,
  Per vina, aut epulas, blanditiaſve rapi.
At nos queis vitæ properant occumbere ſoles,
  Et lux, quâ fruimur, non reditura fugit,
Vſque ſumus tardi; neque ſtans in limine veſper,
  Nos monet ignauum præcipitare gradum:

Sed

Sed retinet ſegnes ſemper maleſuada voluptas,
Illicióque leui nectimus vſque moras.
Quid ſequitur tandem? niſi, Sta procul vrbe viator,
Ad portam clauſis ſerò venis foribus.

EMBLEMA XXI.

Fabri.

XXI.

Dum calet.

Dum fornax ardet, dum ferrum molliit ignis,
Per ſua Mulciberis malleus antra ſonat.
Ferrea nam ſolo ſuperatur maſſa calore:
Si ferrum friget, friget & artis opus.
Omnia tempus habent: nil fit, ſine tempore, recti:
Vel ferrum vinces, ſi fauet hora, tibi.

EMBLEMA XXII.

Philomela in caueâ.

XXII.

Solor mea tædia cantu.

Vt captiua ſui ſoletur tædia clauſtri,
Muſica per varios it philomela modos:
Sæpè canunt homines, queis ſuadent tempora fletum,
Luſcinias etenim ſors quoque dura facit.
Sic animo duri ſubeunt obliuia caſus.
Te quoque fortunę ſi premit ira, cane.

EMBLE-

EMBLEMA XXIII.

Auicula alligata.

XXIII.

Quam modicum impedit.

Nil credas modicũ, quod ſumma incommoda præbet:
En fugiens modico, fune tenetur auis.
In modicis etiam prudens ſapientia cauta eſt:
Namq́ue mali, in modicis ſi capiare, ſat eſt.

EMBLEMA XXIV.

Mercator.

Vincit amor lucri.

Vnda licet tumeat, Boreaſque, & ſæuiat imber,
Naufragaque ante oculos merſa carina natet,
Atque iter illacrymans ſoboleſque retardet, & vxor,
Quin reditûs abeat neſcius ipſe ſui;
Attamen extremos properat mercator ad Indos,
Cunctaque lucrandi vincula rumpit amor:
Cùm tutis ſcateat lucris ditiſſimus æther,
Cur non æterni tanta cupido boni eſt?
Nempe ſumus vani, nec quærimus optima nobis;
Sed tantum in lucro, quod videt omnis habet.

EMBLEMA XXV.

Hercules Victor.

XXV.

Auget Victoria famam.

Alciden nigris ſepeliſſet Fama tenebris,
   Nî toties victo clarus ab hoſte foret.
Turpe nimis vinci eſt; habet at victoria laudem:
   Vincere ſi neſcis, te neque muſca timet.
At ſi vis çelebris, ſi vis mirandus haberi,
   Fac te victorem fama loquatur, eris.

EMBLEMA XXVI.

Victus.

XXVI.

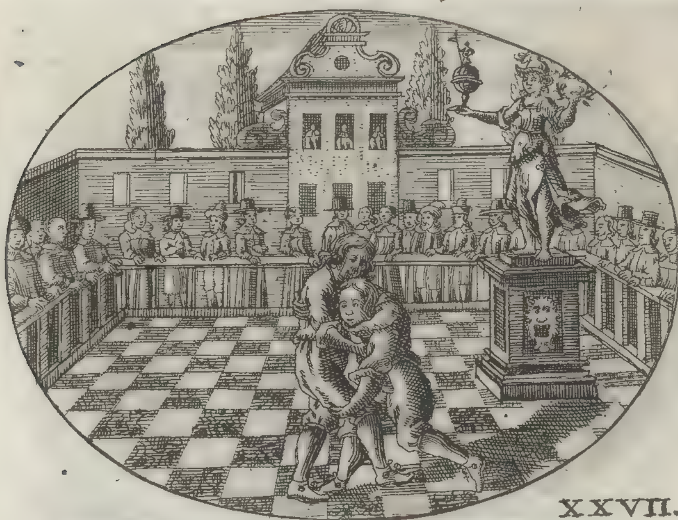
Pereunt & laus, & præmia victo.

Magnanimus miles, cui laus, & præmia curæ,
 Qui censet vinci turpius esse nece,
Spe desperatâ, porrecto inglorius ense,
 Per turpes optat viuere nemo preces.
Cur toties igitur stygio superamur ab hoste?
 Et victor nobis eripit arma Charon?
Nec potius laudem pudet, atque amittere cœlum,
 Quam sub tartareum turpiter ire iugum?
Scilicet imbelles animi Melitesque catelli,
 Turbaque bellatrix, sed leporina, sumus.

EMBLE-

EMBLEMA XXVII.

Luctatores.

XXVII.

Præmia dant animos.

Nudus in Ausoniâ pugnans luctator arenâ,
A palmæ aspectu vimque, animosque capit.
Vincere quisquis amat perpendat præmia pugnæ,
Vincendi magnum præmia pondus habent.

EMBLEMA XXVIII.

Stulti.

XXVIII.

Ditant ſua ſomnia ſtultos.

Quàm diuerſa tenet ſtultorum vota voluptas!
Cuíque ſuo ex ſenſu vita beata ſua eſt?
Hunc faciet Regem fictum diadema papyro,
Fulmineum aſt iſtum lignea tela Iouem:
Longus & huic enſis, turpíſque ærugine thorax,
Suadebunt armis Pergama verſa ſuis.
Vitrea ſcruta alius, proiectáque computat æra,
Ceu teneat dites Pygmalionis opes.
Ille crepat riſu, flere huic eſt ſumma voluptas,
Vina iſti, illi ſunt vita beata canes.

Deni-

Deníque quid multis? ditant ſua ſomnia ſtultos,
Quemque uolæ Crœſum, clauáque farta facit.
Stultitia haud diſpar ludit temeraria mundum;
Re miſer eſt, ſenſu diues at ille ſuo.

EMBLEMA XXIX.

Occaſio.

XXIX.

A fronte tenetur.

Præterit vſque fugax, monſtratque occaſio caluam;
Et, ní à fronte comis accipiatur, abit.
Inſequeris fruſtrà, vix & neglecta redibit,
Si frontem occurrens porrigit illa, rape.

EMBLEMA XXX.

Leo & Asinus.

Caue principis iram.

Brutorum regi ſtolidus maledixit aſellus,
Turgidus exuuio namque leonis erat:
Et ſeſe Herculeis componere viribus audax,
Cur mihi ſit Nemeæ cura leonis, ait.
Non tulit hunc faſtum leo,ſed diſcerptus aſellus
Verba ſub aſſumptâ grandia pelle luit.
Eminus aſpectans, bardum vulpecula riſit,
Atque hæc ſunt ſpreti præmia Regis,ait:
Diſcite ab exemplo,non temnere Principis iram,
Irritata graues namque habet illa manus.

EMBLE-

EMBLEMA XXXI.

Cautela Regia.

XXXI.

Non omnia ad vnum.

Raro vnus regum benè dirigit Eſſeda rector,
Præſertim indomitis per ſcabra vectus equis;
Multa ſed auguſtum ducit cuſtodia currum,
Ne fors in præceps deuius axis eat.
Hic primos moderatur equos; regit ille ſequentes,
Iam iam labentes ſuſtinet ille rotas.
Cætera quin etiam quæ gens comitatur euntem,
Sollicitas adhibet, ne ruat ille, manus.
Publica cur raris par eſt modo cura Monarchis?
Sed regni aurigam ſæpiùs vnus agit?
Si currum ſapiens nemo commiſerit vni,

Per ſaxa & ſcopulos quando terenda via eſt,
Cur hominem ſolus currum qui dirigat vnus
Et Regni, & Regis, credimus eſſe parem?
Anne gubernandi leuiora pericula Regni,
Quàm proficiſcendi regius axis habet?
Non puto, ſed multis niſi ſit prudentior vnus,
Res Phaëthontæus publica currus erit.

EMBLEMA XXXII.

Mala Conſcientia.

XXXII.

Non eſt tortura ſeuerior vlla.

Vincla, cruces, cippi, plectant malefacta rotæque,
Si qua vel eſt grauior pœna ſtatuta reis.
Conſcia nequitiæ peſtis ſed peſſima mens eſt,
Tiſiphone peior, tartareóque cane.

Nam-

Namq́ue minax hydris ſtygiiſque armata flagellis,
Carnificem æternum pectoris intùs agit.
Nec toties atrox triplicat fera verbera tortor,
Quàm domat hæc variis impia corda rotis.
Crimina vix aliis opus eſt mulctare cataſtis;
Sæuior his tortor mens mala ſemper erit.

EMBLEMA XXXIII.

Verberones.

XXXIII.

Vix cæſi emendes quibus eſt fiducia tergi.

Aſſuetos crebris aſinum, ſeruumque flagellis,
Haud cernes tetram ponere pigritiam.
Nam queis pulſati grandis fiducia tergi eſt,
Propoſitum vitæ vix melioris habent.
Aſpice queis rigida dorſum ſecuêre triremes,
Quod genere hoc hominum nequius eſſe poteſt?

Quid?

Quid?quod deterior fur eſt, qui publica ſæpe
Per fora carnifici terga ſecanda dedit.
Nempe frequentatis cutis eſt queis dura flagellis,
Emendant nullos verbera ſæua malos.

EMBLEMA XXXIV.

Beneficentia phariſaica.

XXXIIII.

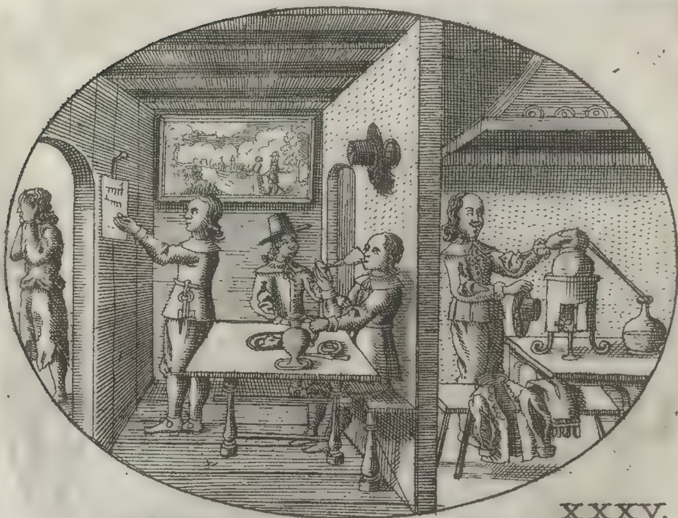
Careant benefacta rubore.

Munificos benefacta decent, & gratia Reges,
Parca nec ad dandum diuitis eſto manus.
Sed dare quando voles, careant tua dona rubore,
Gratia ne pereat munere fortè tuo.
Nam dando ingenuos ſi vis confundere vultus,
Vt quid donaris claſſica, voxque canant,
Iam, mihi crede, tuo periit bona gratia dono,
Nam plus quam dederas, ſic, Phariſæe, rapis.

EMBLE-

EMBLEMA XXXV.

Decoctor.

Ars lacrymas dabit ista liquandi.

Non ager, aut hortus, domus est quoque nulla guloni,
Iam pridem in liquidum cuncta abiêre merum:
Quæque superfuerat, tota est decocta supellex:
Ille tamen longâ nocte, dieque bibit.
Nunc etiam ad vestes ventum est: braccasque, togamq;
Et rapta in vinum pallia caupo liquat.
Dira tamen nondum sitis est restincta guloni,
Vlterius semper sed sitit, atque bibit.
Quid tandem fiet? nam nil iam denique restat,
Vnde liquet caupo quod bibat ille, merum?
Credo, suos oculos tandem dabit ille liquandos,

Qui

Qui dare, si nequeant vina, dabunt lacrymas,
Sic erit arenti, quod polit & vsque guloni:
Nam si defuerint vina, bibentur aquæ.

EMBLEMA XXXVI.

Mala fortuna.

Mala irruunt, bona arrepunt.

In nos sæua ruit celeri fortuna volatu;
Arrepunt tardo commoda magna pede.
Cur homini misero tanta est peruersio sortis,
Pluribus vt scateat vita referta malis?
Nempe quia exilium patimur dominante nouerca,
Prospera nobis cùm sors habet exilium.
Sed breuis haud stabit longum proscriptio tempus,
In patriam melior sors reuocabit iter.

Per-

Perfer, & obdures igitur; minùs aſpera torquent,
Quæcunque haud dubiæ ſpem breuitatis habent.

EMBLEMA XXXVII.

Auarus.

Qui neſcit dare, neſcit accipere.

Excidit euerſo curru proſtratus Auarus,
Et fracto in nigro puluere crure iacet.
Diſruptis, circùm diſperſa pecunia ſaccis,
Gramineum vario contegit ære ſolum,
Ille ſed inualidus, totâ porrectus arenâ,
Colligere effuſas non valet ipſus opes;
Sed miſer à turbâ, nummorum parcus, & auri,
Gratuitum auxilium, prætereunte petit;

Feſti-

Festinus surdâ sed præterit aure viator,
    Clamantique manus auxiliumque negat.
Sed iaceas hîc vsque rapax, & sordidus, inquit,
    Abs te nam meritis gratia nulla venit.
Nemo tibi officio miseratus seruiat vllo,
    Nam dare qui nescit, nescit & accipere.

EMBLEMA XXXVIII.

Fortunæ diuersitas.

Non omnibus idem.

Contingit raris eadem clementia sortis;
    In gremiis nunquam sus, asinusque cubant;
At benè molliculis mulcentur terga catellis,
    Dormit & in dominæ parua Lycisca sinu:
Quin & pinguis Hylax benè coctas nauseat offas,

Vile

Vile ſed in ſtabulo ſtramen aſellus edit.
Iſti terga tument, ſæuis lacerata flagellis,
Et ſimul impoſito pondere preſſa gemunt.
Ille ſed exultans per lectos ludit heriles,
Seque vllum præter nec graue pondus habet.
Quàm partita hominum variè ſunt Numina ſortes!
Quàm ſunt vix vlli conditione pares!
Tranſigit hic vitam, vitam quoque tranſigit ille,
Vita ſed haud vnum vitæ habet vlla modum:
Viuere ſi quis amat, modus eſt tutiſſimus illi,
Cui ſua ſors ſatis eſt, inuidiâque caret.

EMBLEMA XXXIX.

Deo iuuante.

XXXIX.

——*Facilis conſcenſus in altum*
ſuccollante Deo.

Mens humana loci ſemper cupidiſſima ſummi eſt,
  Et Zebedæiadum vota ſuperba fouet:
Sed defecta iacens, propriis & viribus expers,
  Nec potis eſt pennis ſcandere, nec pedibus.
Et tamen vſque ſuis votis ſuper exit Olympum;
  Quærit & alterius ſubuenientis opem.
Sed lauat æthiopes, & capros mulget olentes,
  Aut auium, implumi cum boue, captat iter,
Qui ſtolidus vanis, neglecto Numine, curis,
  Spes tantùm humano ponit in auxilio.

Si

Si placet aſcenſus: non vana ſuperbia, ſed te
Sidera ſumma ſuper Numinis aura vehat.
Nil iuuat abſque Deo: qui ſi procliuior in te,
Supponat votis brachia firma tuis,
Ipſe licet toto confractis corpore membris,
Et iaceas nullis vſque miſer pedibus,
Protinùs, ætherios ſanus volitabis in orbes,
Alitéque & citiùs, qui Iouis arma tulit.
Succollante Deo facilis conſcenſus in altum,
Námque potens rerum eſt, nilque quietis eget:
Illi ſola ſatis prona eſt ad poſſe voluntas;
Qui mundum digitis fertque refertque tribus.

EMBLEMA XL.

Bilances Christi & Diaboli.

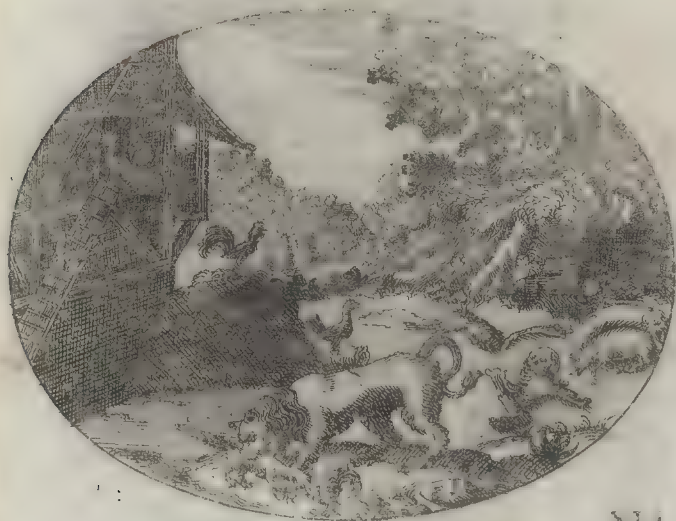
Quod leuat, illa grauat; quod grauat, ista leuat.

Humana à geminis penduntur gesta stateris,
  Altera Christe tua est, altera Luciferi.
Vtraque inæquali sed pondere, crimina pensat:
  Quod grauat, ista leuat: quod leuat, illa grauat.
Opponit Christus nostris sua funera culpis,
  Pondere, & hoc iusto fit mea culpa leuis:
Nostra, sed hæc contrà, pensat mala crimina dæmon,
  Et lance iniustâ fit mea culpa grauis.
Nempe suus multum dispar est finis vtrique;
  Tollere spem Dæmon, sed dare Christus amat.

EMBLE-

EMBLEMA XLI.

Ad pœnam aliorum prompti, ad propriam tardi sumus.

Propriis pronum est ignoscere culpis.

Exercent crebras vulpesque, leoque rapinas;
  Maiores prædo sed leo maior agit.
Fur gallinarum spoliat vulpecula cortem,
  Et damna agricolis, sed nisi parua, facit.
At leo, latro ferox, in cuncta animantia sæuus,
  Quin hominum & promptus pascere carne gulã est.
Et tamen ad nullum veniunt data damna tribunal,
  Nec se ipse ad pœnas, suppliciumque vocat.
Sed quando esuriens, pauido vulpecula furto,
  Ex patulâ raptam corte ferebat auem,

Protinus ille fremens, ceu criminis vltor iniqui,
Irruit, & miseræ tergora dente secat.
Illa cadens, eheu! Quam mos est pessimus, inquit,
A sæuis tigridum fortè profectus auis!
Omnibus ah pronum est propriis ignoscere culpis:
Ad pœnas tantùm culpa aliena venit.

EMBLEMA XLII.

Philautia.

XLII.

Mirator formæ simius ipse suæ est.

Turpis in opposito spectans se simia vitro,
Et catulos gestans, gaudia bina capit.
Nam se, conspectâ veluti Narcissus in vndâ,
Diligit, & formam deperit ipsa suam:

Dein catulos mirata ſuos,atque oſcula figens,
   Aut Veneris putat,aut Palladis eſſe genus.
Hæc cum ſpectamus:Nobis dat ſimia riſum,
   Dicimus,& ſtulta eſt beſtia amore ſui.
Res amor eſt abſurda ſui, digniſſima riſu:
   Sed cur ridetur ſimia, non homines?
Stultitiam an potiùs noſtram non rideat illa?
   Nobis dux ratio eſt;hæc ratione caret.
At quota pars hominum proprio non peccat amore?
   Riſuſque inſipiens ſimius ipſe ſui eſt?
Nemo etenim eſt ſapiens,qui ſe d[illegible]at amando;
   Vſque amor hic ſtolidos,ridi[illegible]ſque facit.

EMBLEMA XLIII.

Meretrix.

Plus habet ipsa veneni.

Mortiferos oculos, animamque, & virus echidna,
Martius & ſerpens, & baſiliſcus habet:
Sed letale magis meretrix, grauiuſque venenum eſt.
Saluus ab interitu qui cupis eſſe, fuge.
Illa poteſt oculis toti dare toxica mundo:
Cùm canit, aut loquitur, ſæua aconita vomit.
Illi nulla fides, nulla eſt conſtantia mentis:
Non illam Veneris, non amor explet opum.
Illa ornare dolos, in prælia mittere fratres,
Hoſtibus inuictos vendere prompta viros,

Illa etiam miseros hominum depascitur artus:
Hanc propter reges, regnaque versa iacent.
Persica Persepolis, miserandaque Pergama Troiæ,
Sunt duo iam propter turpia scorta cinis.
Et quid opus multis? quàm sit mala bestia scortum,
Diluuium, & Sodome, tuque Gomorrha doces.

EMBLEMA XLIV.

Ira.

XLIIII.

Sapiens moderabitur iram.

Atrox ira malum est omni spoliata decoro,
Nec se mente sinit, cum furit illa, regi.
Nam simul atque animi rupit cohibentis habenas,
Fit grauis, ereptâ mox ratione, furor.
En, quàm mente procul Salaminius excidit heros,
Ille timor Priami, Graiugenumque decus!

Is, cum facundi linguâ ſuperatus Vlyſſis,
Perdidit haud æquis Hectoris arma ſabis;
Verſus in immanem rabiosâ bile furorem,
Vltor in innocuas ſæuiit enſe ſues;
Ac mox, detetſo vindictæ errore, pudoris
Impatiens, propriâ concidit ipſe manu.
O turpis rabies! ô ſæua proteruia mentis!
Quæ, fruſtrata oculis, nil rationis habet!
Nec fidum verò ſocium diſtinguit ab hoſte,
Et malè ſecuras reddit amicitias.
Hanc caue; vel tutum nemo te credat amicum:
Namque nec ipſe tibi tutus amicus eris.

EMBLEMA XLV.

Similitudo.

Iungit amor ſimiles.

Nigra nigro nubat, ſociet ſe candidus albæ;
  Diſparium raró eſt ſat benè firmus amor
An boue cum nitidâ quiſquam ſociabit aſellum?
  Cumque lupo placidam iunxerit vllus ouem?
At cerne vt ſimiles facili nectantur amore:
  En lea cum charo chara leone cubat.
Ceruam ceruus amat; paſcit cum tigride tigris,
  Et coniux ſimo fit capra ſima capro.
Aſſiliunt agnis agni, canibuſque catelli.
  Et comes it lepori tuta per arua lepus.
Vulpi hæret vulpes, vrſo coniungitur vrſa.
  Atque aper in ſiluis conſociatur apro.

Quod natura docet cur non imitantur amantes?
 Quærimus at toties iungere dissimiles?
Nectit amor similes, pariumque ligamina firmat:
 Infirma imparium vincula nexus habet.

EMBLEMA XLVI.

Clementia.

Decet clementia Reges.

Aspice, quæ quondam veteri spectacula Romæ
 Munere sanguineo turpis arena dedit,
Terribiles vri, metuendis viribus vrsi,
 Et par Mænalio dente tremendus aper,
Raptoresque lupi fortesque in prælia tauri,
 Si qua alia aut mitti bestia digna fuit,

Horren-

Horrendo, ac Nemeës simili commissa leoni,
Victa theatrali puluere strata iacent.
Solus at imbellis, canibus neque credulus vllis,
Quo magè pro vitâ bestia nulla timet,
Assidet intrepidus, positoque timore cruentos
Ingreditur rictus, tutior inde, lepus;
Securusque sui veluti cum compare ludit,
Siue capi patiens, sub pede siue premi.
Quin pedibus pugnax paruis, etiam insilit ipse,
Grandiaque exiguis morsibus ora petit.
Nec metuit tractare iubas, & scandere dorsum,
Per patulam petulans ire, redire gulam.
Et patiens, placidusque leo, velut inscius iræ,
Gaudet, & atrocis nil feritatis habet:
Sed facilis, blandoque auidus colludere, sese
Lusori indulget, blanditiisque fauet.
Cùm fugit, insequitur; mox cùm redit, accipit vlnis;
Denteque ceu fracto molliter ore tenet.
Tam fera (quid multis?) lepori dant ora receptus,
Suntque illi à sæuo tuta latebra cane.
Nempe decet magnos mitis clementia reges,
Parcere supplicibus, frangere colla feris.
Sed caueat, ne segnis alat clementia culpas.
Sit mansuetudo maxima, non nimia.

EMBLEMA XLVII.

Segnities.

Frangit inertia vires.

Quid non blanda facit, mentem furata voluptas!
Prô quot magnanimos perdidit illa viros!
Cernis, vt in Dalilæ gremio Saraæïus heros
Dormit, & exitio proximus ille suo est.
Quàm breuis, & turpis somnus fuit iste voluptas!
Quot mala priuatim, quot dedit ille palam!
Ille cui ludus fuerat lacerasse leonem,
Ille Palæstinis dira ruina plagis,
Qui Thamnathæas promptus succendere messes,
Ter centum iunctis vulpibus vssit agros.

Ille

Ille potens validos, ceu ſtramen, rumpere funes,
Et maxillâ aſini mille necare viros,
Is qui Gazæos emouit cardine poſtes,
Impoſitoſque humeris in iuga celſa tulit,
Grandia qui poterat concuſſis templa columnis,
Atriaque impactâ ſternere firma manu;
Denique tot damnis, cæſis tot millibus vnus,
Qui genti Hethææ clauus & vncus erat,
Quem fregit nullus, quem nulla potentia vicit,
Qui ſemper maior quolibet hoſte fuit,
Hunc fotum gremio meretrix, & inertia ſternit,
Ludibriumque facit, mancipiumque molæ.
O quò nunc vires? quo nunc tua maxima, Samſon,
Eneruis rapto robore vis abiit?
Fregit mollis amor, fractos non antè lacertos,
Hoſtibus & vires vendidit ille tuas.
Victor eras magnus; pellex te femina ſtrauit:
Nunc poſt tot lauros, cæce, miſerque molis.
Diſcite ab exemplo, ne frangat inertia quemquam,
Hei mihi, non illo fortior vllus erit.

EMBLEMA XLVIII.

Vitia abrumpenda.

Breue ſit, quod turpiter audes.

Nemo, cui conſtans finxit præcordia virtus,
Quo grauiter lædat numina, crimen amat.
Eſt expulſa tamen vitiis vbi ceſſit honeſtas,
Et victæ regimen crimina mentis habent.
His bene præcipitur, breue ſit, quod turpiter audes:
Ne firment longæ crimina dira moræ.
Sæpiùs ingenuum tollunt iterata pudorem,
Culpaque radices continuata iacit.
Si culpa admiſſa eſt, patet indulgentia culpæ,
Et citò mutari noxia vita poteſt.

Nil

Nil peius fœdi longâ assuetudine facti;
Quo semel assueris viuere more, manet.

EMBLEMA XLIX.

Vipera in electro.

Non semper meritos, quæ decet, vrna tegit.

Dum fors electrum Phaëthontia funderet arbor,
Vipera in effuso capta liquore fuit.
Qui subitò allapsis vbi mox induruit auris,
Deprensa, & tumulum vipera nacta suum est.
Dira quid Heliaco non debet bestia ramo,
Quæ, quàm lethiferum nil nisi virus habet?
Anne potest quisquam meritis, ac munere clarus,
Nobiliusúe mori, splendidiusúe tegi?

En latet, & lucet pretiosæ in marmore guttæ,
Et pretium meruit funere clara suo.
In terrâ Petrus, iacuitque in puluere Paulus,
Martyribus tumulum turpis arena dedit,
Christus habet rupem: serpens sepelitur achate.
Quàm sæpè immeritos pulchra sepulchra tegunt!

EMBLEMA L.

Instructio.

L.

Naturam instructio vincit.

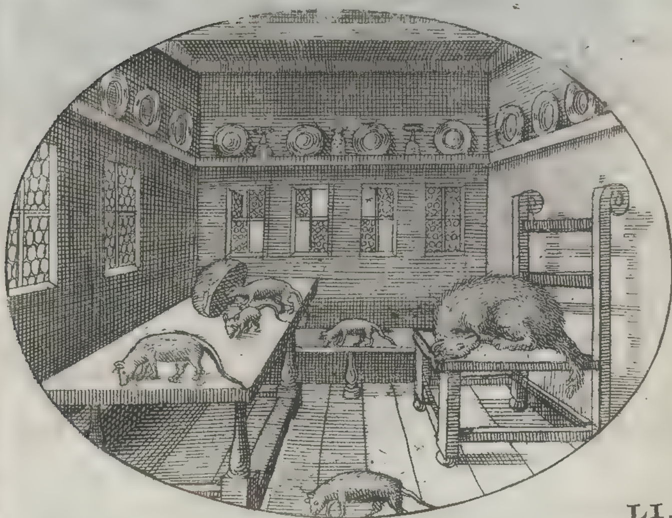
Martius, en, promptis depugnat simius armis,
Et gladium atque hastam non rudis arte vibrat.
Nouit & aduerso dare vulnera cominus hosti,
Et quæ torquentur, fallere tela potest.

Turba

Turba theatralis ſpectauit Belgica, palmam
Cùm raperet promptis Simius iſte viris.
Non pater hanc docuit, quàm nouit ſimius artem,
Aſt inſtructoris ſedula cura dedit.
Quos natura negat, dat namque inſtructio mores,
Et fit ſe melior moribus illa datis;
Nemo adeò rudis eſt, vt non quid diſcere poſſit,
Si modò doctores, quos imitetur, habet.

EMBLEMA LI.

Impunitas.

LI.

Crimine ſecuro ſcelerum fiducia creſcit.

Iuſtitiam dormire veta, qui publica, Princeps,
Et priuata voles, ſalua manere diu,

Continet

Continet à vitiis raros reuerentia iuris.
 Tolle metum: laxis culpa feretur equis.
Dum dormit felis, ſpoliant penuaria mures,
 Et fertur nullo præda petita metu.
Quod ſi pigra Themis confractis dormiat armis,
 Et cubitum ſegnis, victa ſopore, premat;
Mox impune ſcelus toto graſſabitur orbe,
 Et ruet in vetitum turba ſceleſta nefas.
Iungentur Veneris turpiſſima furta rapinis,
 Et paſſim iniuſtâ cæde madebit humus:
Excutiet laxos ſecura licentia frenos,
 Nec pudor vllus erit flagitiiſque modus.
Et velut eluuie mergent fera crimina mundum;
 Nilque adeò ſacrum, quin violetur, erit.
Plus virtute valent reprobos conſtringere pœnæ:
 Depuduit, cùm nil culpa timoris habet.

EMBLEMA LII.

Timor animat.

Pro vitâ, & timidis porrigit arma metus.

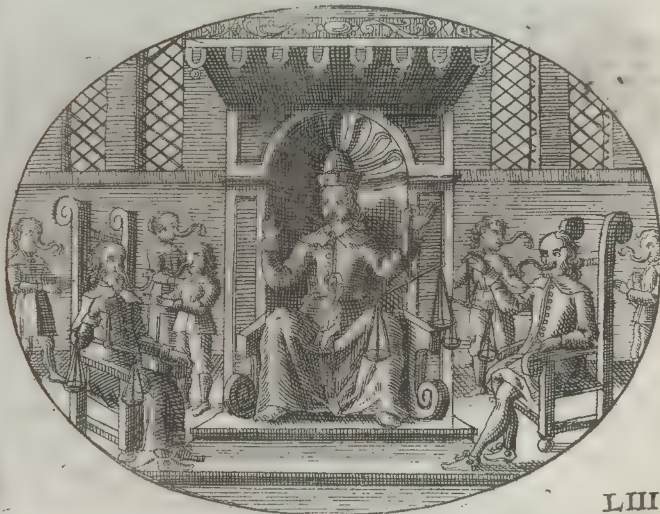
Imbellem, ac timidum nunquam despexeris hostem;
Neue instes nimiùm si tibi terga dedit.
Tam nihil est pugnax, quàm spes abiecta salutis.
Tunc timidis animos reddit, & arma metus.
En audent pauidæ pro vitâ in prælia damæ,
Atque petunt vltrò, quos timuêre, canes.
Quin &, cùm reti, valido vel dente tenetur,
Pro vitâ inualidus militat ore lepus.
Nonne audax rostro, miseram cùm ceperit auceps,
Vt laqueum rumpat, parua repugnat auis?

Nun-

Numquam audax nimiùm fugientem presseris hostem;
Non rarò ad victos palma reuersa redit.
Cæde hostem in campo, tunc cùm victoria certa est;
Sed desperato, si fugit, adde pedes.

EMBLEMA LIII.

Critici.

LIII.

—— *Iuuenesq́; senesq́;*
Et pueri nasum rhinocerotis habent.

Maxima nasuti nunc sunt fastidia mundi:
Censor in alterius quilibet acta sedet.
Naso nemo caret longo; iuuenesque, senesque,
Et pueri nasum rhinocerotis habent.
Ad lances imi medij, summique trahuntur,
Et dat cuique suam tetrica turba fabam.

Mori-

Moribus hic peccat, facies culpatur in illo,
  Iſte parum placidus, lenis at ille nimis.
Prodigus eſt alius, nimiumq́ue eſt alter auarus;
  Hic ſegnis miles, Martius illę lepus.
Nemo vacat vitio. Criticorum ſemper, aduncum
  Quo naſum criſpet, grex maleſanus habet.
Si caret in præſens meritò quem carpere poſſit;
  Intrepidè ad libram penſitat ille Deum.
I nunc: iudicium, clama, non reddere mundum;
  Priſcaque cenſorum ſcamna vacare dole.
Si naſutorum ſic pergat creſcere cœtus,
  Mox mundus totus quid niſi naſus erit?

EMBLEMA LIV.

Seruus improbus.

Lingua mali pars peßima serui.

Plurima seruus habet vitia execranda malignus:
In cunctis primas improba lingua tenet.
Illa per innumeras sarcit mendacia fraudes,
Illa suo domino maxima damna parat.
Illa serens iras, & sæua odia inter amicos,
Sæpiùs in domini suscitat arma caput.
Illa loquax turbat famulos, & iurgia miscet,
Et totam rixis implicat illa domum.
Illa sacrum domini, secretáque liminis effert,
Garruláque in medio collocat illa foro.

Illa ſuum crimen, iuſtè reprehenſa, tuetur,
Atque canum dentes, ſi moneatur, habet.
Nunc illi obſequium, nunc dat mala iurgia potus;
Mox fit rixandi ſordida cauſa cibus.
Perditus, & nequam, nunquã neque murmuris expers,
Serpentis linguam denique ſeruus habet.
Improbus Edeno talis fuit anguis in horto.
O domino, & ſeruis, quæ mala quotque dedit!

EMBLEMA LV.

Præda iniuſta.

LV.

Raro habet euentus impia præda bonos.

Incuſtodito lupus inſidiatus ouili,
Dum vorat abreptam fortè guloſus ouem;

Denu-

Denudata auidis hæſere in faucibus oſſa,
   Obſtructâque gulâ, ſunt ouis vlta necem.
Quin etiam accurrens luctantem verbere paſtor
   Occupat, exanimem dilaniantq́ue canes.
Raros lucra diu faciunt iniuſta beatos,
   Vixq́ue habet euentus impia præda bonos.
Quod ſi fòrs nullus ſceleris ſeſe offerat vltor,
Flagitij vindex præda vel ipſa ſui eſt.

EMBLEMA LVI.

Magnanimus.

Acuit me gloria laudis.

Laudis amans, palpo, & blandæ poppyſmate linguæ
   Exultans, animos concipit acer equus;

Attol-

Attollítque caput, durísque solutus habenis
Pulsat humum pedibus, luxuriátque toris.
Nec scit stare loco, cursúmque sed occupat ipse;
Et primos pugnax iactat in astra pedes.
Quin si sæua tubæ sonuerunt prælia cantus,
Asper in aduersos irruit ille globos,
Flagra decent segnes, generosos gloria pascit;
Est asini genio, verbere si quis eget.

EMBLEMA LVII.

Nimia securitas.

Spoliatis arma supersunt.

Ne fidas nimiùm, tibi si victoria fauit,
Et spoliis nudo diues ab hoste redis;

Nec

Nec refert, opibus quod ſit ſpoliatus, & armis.
Sæpè etiam exutis fabricat arma dolor.
Si nimis agricolas miles deglubit inermes,
Ex deſperato ruſtica turba furit.
Si deſint haſtæ, ſi prædo ſuſtulit enſes,
Et tibi, quod timeat, nil putat eſſe ſuper;
Iratis fiet res quælibet obuia telum,
Armáque vel lapides, raptaque ligna, dabunt.
Idcirco victum numquam contempſeris hoſtem.
Abiecta audacem ſpéſque, furórque facit.

EMBLEMA LVIII.

Principia curanda.

LVIII.

Principiò neglecta labant.

Qui quondam dixit, rectè dixisse putatur.
   Dimidium facti, qui benè cœpit, habet.
A cœptis pendent plerumque sequentia primis,
   Assolet & damnum non benè cœpta sequi.
Sæpe ruunt nixæ fragili fundamine turres,
   Et posita in fluxo puluere tecta cadunt.
Principiis obstant medici, cùm corpora morbus
   Occupat, atque vrit languida membra febris.
Ingenium quoque prima probant elementa: feracis
   Portendunt messis tempora veris opes.

Incipe prudenter:ſpem dant benè cœpta benignam:
Dimidium damni,qui malè cœpit,habet.

EMBLEMA LIX.

Fiſcus & æraria.

LIX.

Pars optima fiſco.

Quæ mea credebam,mea non ſunt omnia,ſed qui
Diuiſor mecum eſt,optima fiſcus habet.
At quod habet,nullo nanciſcitur ille labore;
Meque quieſcentem non videt vlla dies.
Sulcantur noſtris,mea quæ dicuntur,aratris,
Et noſtri fiſcum parte laboris alo.
Diues agris,diues farris credebar aceruis:
At mea credulitas,ſentio,vana fuit.
Nam quia iure ſuo ſumunt æraria partem,
Dimidio fermè ſum modò pauperior.

Heu

Heu malè partimur, quod fertilis vbere campus
Extulit: alter opes comparat, alter habet.
Auferor, & vana deludor imagine rerum,
Dum reor esse meas, quas capit alter, opes?
Nam quî sim diues, Bona tot quæ fiscus ademit,
Hæc mea sunt, nunquam dicere qui potui?
Sit diues, tutò sua qui bona possidet vnus:
Cui sua non sua sunt, is mihi pauper erit.

EMBLEMA LX.

Feritas mitigata.

LX.

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit.

Quàm placidè ducunt mites carpenta leones,
Et domitos rictus ferrea fræna regunt!
Atqui per Libycas soliti dare funera siluas,
Vt tantùm fremerent, omnibus horror erant,

Nil deſperandum: duros & cultus & ætas
Emendat mores, nec ſinit eſſe feros.
At non hîc vlli fas ſit ceſſiſſe labori,
Et ſit, quo poſſis flectere corda, modus.
Manſueſcunt cultu tigris, parduſque, leoque,
Et fera ſiqua nemus ſæuior vlla colit.
Molleſcunt adamas, marmor, ferrumque, chalybſque,
Et facit hoc ſanguis, malleus, atque focus.
Cur inuicta homini glacies in pectore duret?
Molliri & nullâ cor ratione queat?
Fac modò culturæ patientem commodet aurem:
Vel currum, poſitâ mox feritate, trahet.

EMBLE-

EMBLEMA LXI.

Vita veredaria.

Vitæ ne crede fugaci.

Ociùs ad tumulum properans currente veredo
  Vita ſepulchralem corripit acta viam.
Sit proba, ſit conſtans, ſit acutis libera morbis,
  Longæuoſque tibi ſpondeat vſque dies:
Tu tamen, exemplis doctus ne crede fugaci:
  Mentitur, quiſquis fallere ſemper amat.
Aſpice quàm cupidè fugiens diſcedat ab illis,
  Queis fallax nuper mollia verba dedit.
Hi ſpes accuſant: illi promiſſa repoſcunt,
  Incaſſumq́ue moras continuare iubent.

Illa ſed irridens monſtrat ſua terga, volátque,
Et, Mox ad tumulum conueniemus, ait.
Nulla à me facta eſt vobis iniuria: noſtis,
Quàm mihi ſit fallax, & malè nixa fides.
Si vobis ſapiens, & mens non læua fuiſſet,
Non vos attereret, me fugiente, dolor.
Qui legis hæc, audi: vitæ ne crede fugaci:
Nam promiſſa tibi dum facit, illa fugit.

EMBLEMA LXII.

Paupertatis remedium.

LXII.

Sedulus obſequio fert alimenta labor.

Si cui robuſto miſera eſt, atque indiga vita,
Promptus is obſequio, ſitque laboris amans.
Turpe eſt, grande tumens ſi monſtret cornua pauper,
Tamquam egeat nullâ ſubuenientis ope.

Ille

Ille ſitim patiens Acheloia pocula libet,
Ille famem ſemper non ſatiatus alat.
Turpius eſt, inopum fugiat ſi turba laborem,
Cui faciunt vacuas otia pigra manus.
Hæc circum pagos, vrbiſque frequentia curſans
Compita, tranſmittit deſidioſa diem:
Nec pudor eſt illi, nullo ſudore paratos
Mandere, porrectos per fora longa, cibos.
Hæc fæx ad iuſtum pœnis cogenda laborem eſt;
Aut Eriſichtoniâ digna perire fame.
Ventoſus vitium grande eſt in paupere faſtus;
Sed magè pigritiæ nomine ſi quis eget.
I bone, quò lucri te ſpes vocat: impiger vrge,
Quod tibi proſit, opus: nec labor ipſe grauet.
Sic epulis fungere tuis, partoque fruere.
Qui tumidus fuerit, vel piger, eſuriat.

EMBLEMA LXIII.

Pro vitâ.

Cùm timet exitium, tunc pugnacißima vita est.

Morſibus, ecce, canum, iaculíſque arrectus in iras,
Vt ferus in pugnam ſpumeus ardet aper!
Igne micant oculi, ſtant rectæ in tergore ſetæ,
Fulmineóque auidos diſſipat ore canes.
Huic lacera impacto rumpit ferus ilia dente,
Hunc terit impoſito proſubigitquē pede.
Nil proſunt haſtæ: præfixas excutit haſtas:
Quos videt obſtantes, collocat ipſe viros.
Retia ſi tendas, diſrumpet retia roſtro,
Tranſiliet ſaltu forſan & illa ſuo.
Nunquam fulmineo tam ſæuus dente fuiſſet,
Si foret in curſu copia facta fugæ.

Cùm vim fecerunt venabula, tela, canésque,
Plurimáque ad tensas rustica turba plagas;
Sensit & exitium dubiæ iam crescere vitæ,
Atque euadendi vix superesse viam;
Tum ruit aduersos, vnum hoc dum restat, in hostes,
Sanguineâ certus non sine strage capi.
Ne nimis exagites, quem fors obiecerit, hostem:
Perfurit, ante oculos cum sua fata videt.

EMBLEMA LXIV.

Non conuitio, sed gladio.

LXIIII.

Augent conuitia rixas.

Femineis est turpe viro contendere rixis,
Ingestísque hostem commaculare probris:
Sed cui magnanimo sub pectore viuit Achilles,
Et potior linguæ est garrulitate manus,

Non fremet, & probris acuet furialibus iras:
  Diſſidij finem promptus ab enſe petet.
Ne tamen arripiat me iudice protinus arma,
  Et pugnam, vt vires experiatur, amet.
Fœda veto reprimat tumidæ conuitia linguæ;
  Námque parum cordis, pluſque timoris habent.
Sæpè aliquis nullam retulit poſt vulnera laudem,
  Qui poterat ſaluâ laude redire domum.
Parce probris igitur, ne pax, quam talia lædunt,
  Protinus armatâ ſit violanda manu.

EMBLEMA LXV.

His nihil edacius.

Res cunctas tempus, mors, seniumq; vorant.

Ecce vacant epulis tempus, mors, atque vetustas,
  Horarumque infert turba ministra dapes.
Nusquam, crede, fuit conuiua voracior istis:
  Cùm simul absumant plurima, plura petunt.
Ecce onerant hominum, pecudúmq; cadauera mẽsam,
  Quicquid & oceanus, fetaque terra tulit.
Sed saties nulla est: fiunt quoque fercula turres,
  Et nunquam saturæ sunt cibus illa gulæ.
Quin consumpta iacent septem miracula mundi,
  Nec satis: ad prædam fit gradus vsque nouam.

Exeditur ferrum, ferroque valentius aurum,
Quod vix immiti molliit arte faber.
Atria, templa, domus, & firma palatia regum,
Non exſtinguendæ dant alimenta fami.
Hæ quoque te poſcunt menſæ: tu miſſus & illis,
Cùm benè te tandem paueris, vnus eris.
Omnibus abſumptis (quid dente voracius illo?)
Menſa his conuiuis vltima mundus erit.

EMBLEMA LXVI.

Impedimenta tollenda.

Tolle quod obſtat.

Quid iuuat aura fauens, ſpiranſque à puppibus Auſter,
Et mare pacatum, tenſaque vela Notis,
Anchora ſi proram retinet, neque fune ſoluto
Ire licet, quo te ventus & vnda vocat?

Qui

Qui gaudere bonis rerum ſucceſſibus optas,
  Et tua per placidum currere vela fretum;
Ne ſit ſegne tibi ſtudium remouere quod obſtat,
  Iámque profecturæ demere vincla rati.
Scandere ne raptis videare ad ſidera pennis,
  Credere vel tardum poſſe volare bouem.
Res ſtulta eſt, pedibus greſſum tentare reciſis;
  Grandia vel mancâ ſpargere tela manu.

EMBLEMA LXVII.

Auctore Deo.

Quid non ope poſſumus illa?

Quæ miranda vides toto pulcherrima mundo,
  Principiò fœdum cuncta fuere nihil.
At mandante Deo, mox iuſſa venire ſub auras,
  Ociùs ex nihilo machina tanta ſtetit.

Siccus Erythræas calcauit Hebræus arenas,
Et vaga, ceu murus, constitit vnda maris.
Nunniades cursum iussit consistere cœli,
Parque ferè est geminis vnica facta dies.
Mille Palęstinos potuit concidere Sampson,
Et sua fortuit` repperit arma dolor.
I nunc, & pauitans rebus diffide sinistris:
Auxilium Superi, tu modò posce, dabunt.

EMBLEMA LXVIII.

Propter securitatem.

Ne allidar.

Cùm scopulos, vndásque inter, ventósque furentes,
Allidi puppes, naufragiúmque timet,
Nautica vicini metuens & cauta pericli,
Quassatam properat figere turba ratem.

His

His ſtudium eſt, forti proram firmare rudente,
Dum curua iratas anchora mordet aquas.
Cura aliis, ſæuo ſubducere carbaſa vento,
Horridáque in tuto frangere flabra ſinu.
Hic quoque ne caram cogatur perdere vitam,
Tot curis partas in mare iactat opes.
Scilicet eſt animi virtus laudanda ſagacis,
Præuiſum cautâ pellere mente malum.
Deſes homo eſt, & mentis eget, dignuſque perire eſt,
Qui graue ſollicitâ non fugit arte malum.

EMBLEMA LXIX.

Quiescat.

LXIX.

Somnum ne rumpe leoni.

Desine sopito somnum turbare leoni,
  Ne fias auctor funeris ipse tui.
Dum iacet extentus, patuláque sub arbore dormit,
  Secura in siluis cetera turba manet.
At si fortè canum resonet latratibus æther,
  Deserat & pulsus lumina fessa sopor,
Exiliet, repetetque fremens & concitus irâ
  Cum multo somni fœnore damna sui.
O qui tranquillam quæris traducere vitam,
  Tutáque fæcundæ munera pacis amas;
Alterius dulcem caueas turbare quietem,
  Præsertim si te fortior alter erit.

Nec

Nec tam difficile est tutò requiescere posse,
Si somnum alterius rumpere nemo velit.
Hinc odia, & clades, & tot dispendia belli,
Quòd sua sopito somnia nemo fouet.

EMBLEMA LXX.

Arma regia.

LXX.

Rex iungat vtrumq;.

Conueniunt Regi pietas, atque aspera bello,
Si fortè ad pacem sint opus arma, manus.
Nemo mihi solas Regem defigat ad aras:
Plus aliquid regni cura salusque petunt.
Sit Diuûm reuerens, sit seruantissimus æqui,
Et priscâ vincat religione Numas:
At pariter, si bella vocent, consurgat in arma,
Nec rudis alterius prælia Marte gerat.

Ante

Ante aras alius,tenſis ad ſidera palmis,
Procubet,& multâ cum prece thura ferat.
Et modò pro populo cæleſtes leniat iras,
Et modò pacato Numine multa roget.
Et modò diuinos tractet voluatque libellos,
Et flammas animi nutriat inde ſui.
Sic viuat,ſic ſemper agat, ſic libera ducat
Otia,dum cælum fataque ſera vocent.
Et ſat laudis habet, propriam curaſſe ſalutem;
Publica nec quicquam res capit inde mali.
Diſtendunt magnos grauiora negotia Reges:
A templis illos Martis arena vocat.
Rem geminis illic peragant feliciter armis:
Hæc pietas,iſtæc publica cura dabunt.
Felices,quibus hæc firmo connectere vinclo
Contigit!haud læuo numine bella gerent.

EMBLE-

EMBLEMA LXXI.

Oculi alieni.

Miſerum eſt alieno cernere vultu.

Hei mihi, quàm miſerum eſt alieno cernere vultu
Omnia! conſpicias, quæ potes, ipſe tuo.
Aſpice, quàm ſalebras offendat cæcus ad omnes,
Sit licet aſſuetæ dux canis antè viæ.
Infelix Princeps, qui dum ſibi credita ſpectat
Omnia, nil oculis excutit ipſe ſuis!
Ducitur ah, non quò regni tutela ſaluſque,
Sed quò ductoris commoda ſpeſque trahunt.
Vtque ſit ille ſagax, & gnarus quà ſit eundum,
Qui præit, & tuto tramite ſignat iter:
Non tamen efficiet, ne peccent plurima Reges.
Sæpe labat, catuli qui præeuntis eget.

Quid?

Quid? quod non rarò prudentia deserat ambos.
   I nunc, alterius fidere disce oculis.

EMBLEMA LXXII.

In vtrumq; paratus.

LXXII.

Non bella magis, quàm fœdera pacis.

Me nec bella iuuant tranquillæ pacis amantem,
   Nostra nec armorum pectora terror habet.
Elige quid cupias: vin' sim tibi fidus amicus?
   An tecum, rupto fœdere, bella geram?
Nil ego detrecto: prompta est mihi dextera bello;
   Armaque si quisquam sumat, in arma feror.
At si frugiferæ placeant magis ocia pacis,
   Otia me capiunt: pacis amator ego.
Turpe timor regi; pacem sed turpiùs odit;
   Is laudandus erit, quisquis vtroque caret.

Omne

Omne tulit punctum, qui cùm sit fortis in armis,
Pacis amore tamen tardus ad arma venit.

EMBLEMA LXXIII.

In proprio Carthago perit.

LXXIII.

Finit in hostili citiùs victoria bellum.

Si bello peteris, bellum violentus in hostem
Transfer: in hostili bella gerenda solo.
Italiam Pœnus victor ditione teneret,
Arma nisi in patriam Pœna retracta forent.
Ánnibal Italiâ fertur lacrymasse relictâ,
Et patriæ exitium pertimuisse suæ.
Respexit certè trepidum victoria Tybrim,
Victaque victores sub iuga Roma dedit.
Quin præsaga suæ iam tum Carthago ruinæ,
Nondum victa quidem, sed quasi victa fuit,

Cùm

Cùm perculsa metu regnis excessit Iberis,
Et Tyrias arces vidit ab hoste premi.
Scilicet hostili Mars est animosus in agro,
Et quasi iam victo commoda ab hoste capit.
Irruit, & numquam magno nisi fœnore pugnat,
Seu quasi victor ouat, seu quasi victus abit.
Semper in hostili ciues patiuntur inermes,
Déque his, vt vincat, subsidia hostis habet.
Nunc legitur miles, nunc nummos cogit, & arma,
Nunc frumenta iubet, nunc dare mandat equos.
Nunc lectas bello sedes circumdare vallo
Imperat, aut fossis mœnia tuta locat.
Denique, firmatis patriæ per viscera castris,
Cogitur ipsa sibi condere terra iugum.
Hinc si bella paras, tellus ferat hostica pondus:
Hoc summum, si vis vincere, pondus erit.

EMBLEMA LXXIV.

Nutrix regia.

LXXIIII.

Huic lac non conuenit omne.

Prouida sollicitis natura animantia curis
  Progeniem proprio pascere lacte docet.
Solus homo sobolem nutrici tradit alendam,
  Vberáque infanti subtrahit ipsa parens.
Vix tamen apta satis totâ reperitur in vrbe,
  De quâ prima trahat vitæ alimenta puer.
Interdum infames obeunt hæc munera matres,
  Siue a lupi coniux, seu b canis illa fuit.
Decolor, & fœdo corruptum sanguine corpus,
  Turpe vel obscœno pectore vulnus habent.

Vnde

a *vt Romuli.* b *vt Cyri.*

Vnde instillatis infecta per vbera succis,
Pro vitæ bibitur nectare fœda lues.
Elige de multis, quam sugat regius infans:
Ne sit de quouis ista papilla grege.
Morbida corrumpent sanum contagia corpus:
Atque animo vires ipsa alimenta dabunt.
Tunè leæ catulos lutulentam lambere matrem,
Aut pauidi leporis crescere lacte velis?
Regali puero nutrix non conuenit omnis:
Spem, quanta est, regni femina talis alit.
Sit proba, sit prudens, sit corpore sana, valensque,
Sit cuius mores mens generosa regat.
Denique sit de quâ virtus cum lacte bibatur,
Et quæ det puero, quod daret imperio.

EMBLEMA LXXV.

Vipera Tiberij.

LXXV.

Non semper gratia Regũm.
Seruat magna malos.

Lethalem Cæsar nutrire Tiberius anguem
Sucuerat, & propria pascere sæpè manu;
Vipera fœda fuit, diro metuenda veneno,
Et nusquam tuto viuere digna loco,
Sed quia ab Augustâ sumebat pabula dextrâ,
Parsque voluptates Cæsaris inter erat,
Reptabat totam nullo lædente per aulam,
Cæsareoque diu tuta fauore fuit.
Sed non euasit dignum se noxia fatum
Bestia, formicis denique facta cibus;

Namque in granilegum dum fors delabitur agmen,
A nigro interiit præda vorata grege.
Indoluit Cæſar: ſed quàm malè diſtulit ille,
Formicis pœnas vipera fœda dedit.
Ne confide nimis, ſi te bona gratia regis
Extulit, & grandis vexit in alta fauor,
Sed deteſtandum faciant mala crimina vulgo,
Quantumuis fueris regis amore potens.
Securum nil crede tibi, licet altus ab omni
Et metui populo, vel videare coli.
Tu non reddêris procliui Principe tutus,
Sed tibi qui ſemper ſit metuendus, erit.
Si te, quod rarum eſt, non fallat gratia regis,
Sed tutum aſſiduo præſtet amore fauor;
Non tamen euades, iuſta at petet vltio pœnas:
Et rege inuito, plebe furente, dabis.

EMBLEMA LXXVI.

Netrices.

LXXVI.

Dedecet vtilitas, quâ non seruatur honestas.

Turpe, atque in vitio est, linguæ nimis esse loquacis,
Nec iustum in verbis posse tenere modum:
Futilitas linguam nunquam decet vlla virilem,
Fœmineis quamuis proderit illa colis.
Aspice, vt ad seram tacita sub nocte lucernam,
Pellatur nuribus garrulitate sopor.
Lignea non tanto resonant crepitacula motu,
Illarum quantos dant hypocausta sonos,
Aut risu, aut cantu, vel turpi tota cachinno,
Tecta, vel incomptâ garrulitate strepunt.

Ludicra de cunctis garritur fabula rebus,
Qualemcunque loquax fama, vel aura tulit:
Nunc hic formosus, nunc detestabilis ille est;
Ista domi benè rem tractat, at illa malè:
Alter opes cumulat, nummos sed prodigit alter,
Durus hic vxori est, sed nimis alter amat;
Hæc curâ, ac meritis mulier dignissima laude est,
Crimine sed famam perdidit illa suam.
Denique netricum sic censet cuncta tribunal,
Datque cuique suam garrula turba notam.
Fœdius inuenias quicquam ne hoc more loquaci,
Quo faciat netrix garrula quemque reum?
Et tamen hac pelli vult turba loquacula somnum;
Et plenam minui garrulitate colum;
Quin feruere etiam, dum garrit lingua, laborem;
Crescere & inceptum, cum vigilatur, opus,
Ista quidem verè pro se fert tinnula netrix:
Proficit omnis enim garrulitate labor.
Vtile, sed turpe est, si quis præponat honesto.
Cum decore vtilitas nil paritatis habet.
Vtile sit famulæ dum torquet stamina turbæ,
Palladium vt crescat, vel releuetur opus;
Non tamen abstergent famosæ crimina linguæ,
Semper at exemplum garrulitatis erunt.
Vtile quicquid agis, sit regula semper honestas,
Nil fœda vtilitas vtilitatis habet.

EMBLE-

EMBLEMA LXXVII.

Experientia.

LXXVII.

Experientia perficit artem.

Si quis apollineis quærit clarescere succis,
Et magnum medicâ nomen ab arte petit,
Ille, quod est nactus, studium sibi roborat vsu;
Vim magnam ad laudem sedulus vsus habet.
Quid prodest doctas didicisse machaonis artes,
Artis inexpertum si rude pectus habes?
Ad famam in cunctis iuuat experientia rebus,
Omnesque artifices perficit illa scholas.

EMBLEMA LXXVIII.

Meliora ſequor.

LXXVIII.

Ne pudeat meliora ſequi, licet extera.

Quam regit humanas diſpar ſententia mentes,
  Quamque iſti raro, quod probat ille, placet!
Sunt, quibus externi mera dant faſtidia mores;
  Sunt, queis nil melius, quam peregrina, ſapit.
Neutra mihi prudens, neutra amplectenda videtur,
  Sana nec alterutro vita gerenda modo.
Non ego præ reliquis laudanda domeſtica ſemper,
  Extera vel propriis anteferenda reor.
Sed variat magno mundus diſcrimine mores,
  Quælibet & regio, quo ſuperetur, habet.

Bethle-

Bethlemum in patriam quondam redeunte Noëmi,
Visa sequi socrum est vtraque velle nurus;
Moabitis erat tellus natalis vtrique,
Falsorum cultrix vtraque cæca Deûm:
Vna suos repetens ritus, gentemque, domumque,
Ad varios rediit, fœmina stulta, Deos.
Altera at antetulit (socrum comitata fidelem)
Et patriæ, & laribus numina vera suis,
Hæc meruit, meliora sequens, licet extera, laudem,
Grandiaque in Christi nomina stirpe gerit:
Illa obscura latet, fors & damnata sub orcum est,
Posthabuit patriæ dum peregrina suæ.
Qui sapiunt cautè semper meliora sequuntur;
Plerumque insipidis deteriora placent.
Cæca nec hic sanam corrumpat passio mentem;
Nec quanam in patriâ sint meliora roges;
Ecce patet mundus, fac sit tibi patria mundus;
Sic vsque in patria sunt meliora tuâ.

EMBLEMA LXXIX.

Iupiter ſpoliatus.

Sceleri dat inertia vires.

Iupiter hæc pateris? rupto neque fulmina cœlo
In tam ſacrilegos, deſidioſe, iacis?
Ecce, gigantæi repetuntur crimina belli,
Tuque veternoſus, ſegnis, inerſque ſedes?
Nonne, Syracoſius ſcelerum ſentina tyrannus,
Cernis, vt exſpoliet per ſacra templa Deos?
Omnibus, en, gemmas raptor detraxit, & aurum;
Nudoque in ſaxo numina nuda ſedent.
Nulla ſuos retinent ſpoliata altaria cultus;
Muneraque effractis ſunt ſacra rapta ſeris.

Quid?

Quid? tua (vah!) etiam furax inuadit in ora,
  Barbamque à labiis diripit ille tuis.
Et pateris! segnisque sedes! neque concutis orbem!
  Et te languentem nil nisi torpor habet!
Quid fiet tandem? sceleri dat inertia vires;
  Nunc prædæ barba est; mox spolium ipsus eris.

EMBLEMA LXXX.

Non vi, sed voce.

LXXX.

Fama potentior ense.

Qui tela, & gladios, hastas contemnit, & arma,
  Dicitur à galli voce timere leo:
Mitis haud metuit fortissima bestia vires,
  Quæ posset valido sternere dente tygres;

Vincitur at cantu ; vox eſtque potentior enſe:
Eſt vis in cantu, terror ab aure venit.
Quiſquis amas magnum tibi quærere nomen ab armis,
Aut credis manibus robur ineſſe tuis;
Vocalis ſonitum caueas contemnere famæ;
Sæpè minus famâ roboris enſis habet.
Quem facerent vires vilem, fert fama timendum,
Et vaga robuſtis incutit illa metum:
Quin ſæpe ante tubam victos huic tradidit hoſtes,
Qui coram in pugnâ nil metuendus erat:
Magnum pondus habet nomen, quod fama per vrbes
Extulit, & clarâ laudat in orbe tubâ.
Hinc decus, & terror veniunt; hinc denique lauri;
Qui vinci poterant, vincere fama facit.

EMBLE-

EMBLEMA LXXXI.

Virtus inuidia maior.

Non obſcuror licet illa ſequatur.

Vmbram corpus habet claro ſub ſole ſequentem,
Hocque magis nigram, quo nitet ille magis.
Nec tamen vmbra valet corpus ſubducere ſoli,
Fœda ſed à tergo cogitur illa ſequi:
Imo caput ſuprà rectè ſtet lampade Phæbus,
Clarius exardet corpus, at vmbra fugit.
Inuidiæ hæc ratio eſt; vitio nil turpius illo,
Virtutemque odio liuida ſemper habet.
Hancque Theonino diſcerpere ſordida dente,
Nigrâque æternum perdere nocte ſtudet:

Frendet at in vanum, ventoſque ammordet inanes;
Virtus clara manet; pœna fit ipſa ſibi.

EMBLEMA LXXXII.

Ante ponderandum quam bellandum.

Ante tubam trutina.

Diua redux cœlo, iuſtâ quæ cuncta ſtaterâ
Penſitat acta hominum, datque cuique ſuum,
Sanguineum prudens ſpirantem prælia, Martem
Impoſitum trutinæ ponderat ante tubam:
Grande etenim pondus, dum mox ruiturus in arma,
Exitium & cædes mars meditatur, habet.
Non eſt molle malum, neque ſunt incommoda nauci,
Quæ ciet horrendo buccina rauca ſono.

Aſpice

Aſpice deiectis ſqualentia mœnia muris,
Vſtaque tam multis templa, domoſque, locis;
Aſpice vaſtatos tot funera ſparſa per agros,
Dum cum ciue iacet terra ſepulta ſuo.
Farre caret tellus; inculta noualia fruge;
Inuenit & nuſquam pabula tuta pecus.
Hinc opus eſt valdè, ſtrictè ante expendere bellum,
Quam Mars armatos cogat in arma viros;
Ne bella, ad iuſtam malè fors expenſa bilancem,
Inſipiens vertas in caput ipſe tuum.

EMBLEMA LXXXIII.

Pietate & armis.

LXXXIII.

Operis planabunt aſpera iunctis.

Nulla ſalus bello, pacem ſed poſcimus omnes;
  Bello ſi qua venit pax, pretioſa venit.
Ius tamen, aut quenquam ſi pax compellat ad arma,
  In bellum pulsâ ne pietate ruat:
Sed pietas iuſto iungat cum Marte laborem,
  Et ſimul ad pacem planet vterque viam.
Martis enim durum eſt, & ſaxa per aſpera tendit,
  Nì Pietas, armis iuncta, gubernet iter.
Imo probant nunquam cæleſtia numina Martem,
  Impius is ſociâ ſi pietate caret,

Inde

Inde ruunt clades, atque hiſpida damna ruinis,
Et ſcelerum propero pœna ſeuera pede:
Inde redit claudis fugiens victoria plantis,
Ex caſtris pietas quòd procul exul agat.
Illa reducatur, fiatque per agmina ductrix,
Et planam ad pacem mox dabit illa viam.
Hæc animos addet caſtris, hæc diriget enſes;
In capita hæc hoſtis ſpicula miſſa reget;
Hæc procul eripiet fractis animoſa timorem;
Et dabit in gelidos caſtra inimica metus.
Tuncque reuerſa, tuis fautrix victoria ſignis,
Abripiet captos in tua vincla globos.
Et tuus, hoſtili victor de cæde, reducet
Laurigeris Mauors agmina læta comis.
Tot Conſtantini, Caroli tot bella recenſe,
Atque tot Iſacidum prælia facta ducum,
Multiplices Martem cernes retuliſſe triumphos;
Ille triumphator ſed pietate fuit.

EMBLEMA LXXXIV.

Consilio & armis.

LXXXIIII.

Arma foris vigeant, consiliumq́; domi.

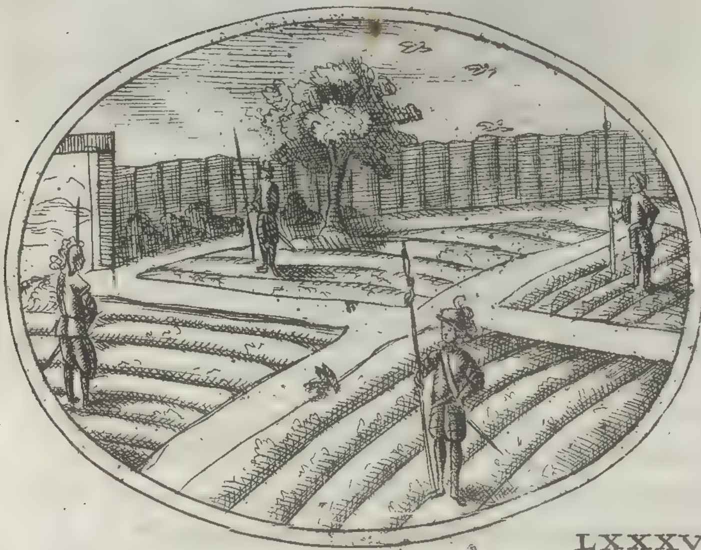
Arma foris vigeant, inimicas concute terras,
  Hostis pacificos si neget ire dies:
Cura at, bellantem regat vt prudentia Martem,
  Et vigilet ratio, consiliumque domi
Hæc sunt, queis geritur, Martis duo lumina, bellum;
  Istis si careat, nil sine clade geret.
Est oculis stultum properare in prælia cæcis,
  Percutiet ventos sæpius iste leues.
En Troiana iacent exustis Pergama muris;
  Indiga consilij, cum caperentur, erant.

Inclyta

Inclyta tot palmis, ſubiit carthago capiſtrum;
Conſilio patres tunc caruiſſe ferunt.
Contrà tot partis quæ claret Roma triumphis,
Quot cernis regnis impoſuiſſe iugum?
Scilicet illius rexit prudentia Martem,
Arma foris habuit, conſiliumque domi.

EMBLEMA LXXXV.

Larua Hortenſis.

Minuit præſentia famam.

Sordidus excultis cuſtos ſtat truncus in hortis,
Deformis fœdis, terrificiſque modis.
Ille vidente minax, alius ſed falce tremendus,
Hic furiæ vultus, iſte leonis habet:

Aſt

Aſt alia, in varias monſtrorum ficta figuras,
  Excubat, & ſtolidas larua repellit aues.
Et plumata quidem dum circum turba vagatur,
  Et ſpectra ex altis proſpicit arboribus,
Primum ſtulta procul, vano correpta timore,
  Sic cuſtoditos territa vitat agros;
At poſtquam propius paulatim accedere diſcit,
  Vllaque nec vitæ ſigna, notaſue videt,
Abiicitur metus, & pedetentim audacia creſcit,
  Vicinamque audet peruolitare viam;
Mox etiam vlterius timidis acceditur alis,
  Tutaque in adiunctâ proxima ſæpè ſedet.
Denique iam toties, ſpretâ formidine, victrix,
  Ipſius in laruæ ſe locat illa caput,
Atque, metu poſito, truncos contemnit inanes,
  Conſpurcans turpi tempora ſpurcitie.
Hæc ars eſt mundi. dat ſæpè abſentia famam
  Illi, qui præſens deſpiciendus erit:
Sæpè etiam contrà minuit præſentia nomen,
  Quod per celſa abſens ſidera fama vehit.
Forma etenim præſens ſolita eſt oſtendere næuos,
  Quos celat tacitis fama remota tubis.
Cum ſtantes auium laruas videt agmen in hortis
  Eminus, horrendos iudicat eſſe viros,
Sed propè cum volitans laruis iam cominus adſtat,
  Eſſe videt, præter ludicra ſpectra, nihil.
Ne cerni nimium cupias, oculiſque probari,
  Quem probat auditus, ſpernere viſus amat.

EMBLEMA LXXXVI.

Sapientiæ vis.

LXXXVI.

Fortunæ ſapientia victrix.

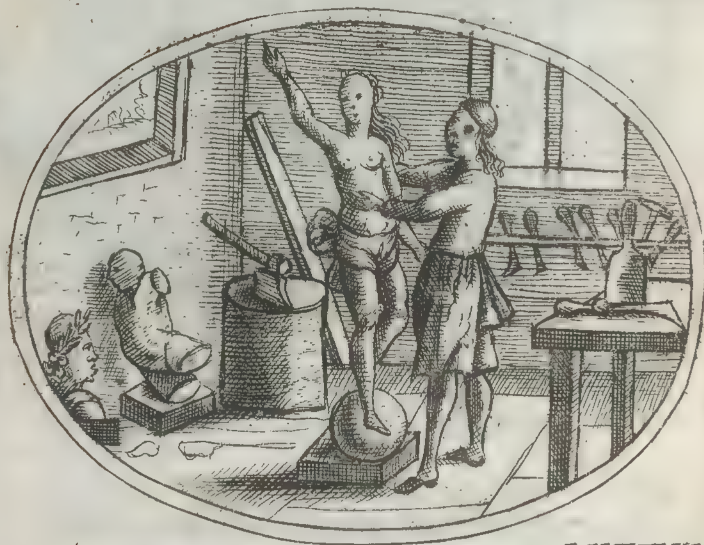
Stant, fortuna globo, at quadro ſapientia ſaxo;
Hæc firmo, & ſtabili, fluxa ſed iſta pede,
Illa, fidem nulli ſeruans, incerta vagatur,
Vitæque ambiguo verſat in orbe rotam,
Hæc ignara doli, & nunquam non fida clienti,
Fortunam forti deprimit vſque manu.
Et turpe, & miſerum eſt, lubricæ vertigine ſortis
Circumagi, & vento ceu variante vehi.
Stat conſtans animus, fortunæ victor iniquæ,
Neſcius illius perfida regna pati.

Qui

Qui vult carnifices excludere corde timores,
Vt sua delectet pectora grata quies,
Fortunam virtute domet; sapiensque fugacem
Deiiciat fracto, quo volat illa, globo.
Ni facis assiduis debes ludibria curis,
Et semper captâ mente pudendus eris.

EMBLEMA LXXXVII.

Labore & industria.

LXXXVII.

Fortunæ sum faber ipse meæ.

Non semper verum est; fortuna volubilis errat:
Sed sibi fortunam fingere quisque nequit.
Sunt etenim, quibus est labor, aut industria nulla.
Queis segnis genius marcet, & vsque stupet;

Qui tamen aſſiduis captantes ſumma querelis,
Fortunam accuſant vertere terga ſibi.
Non rectè hi ſæuam culpant, me iudice, ſortem,
Debebant propriam carpere ſegnitiem.
Ignauas fortuna manus, animoſque minutos
Præterit, indignos muneribuſque putat:
Ad vigiles ſed blanda venit, ditatque ſagaces,
Ocia queis iuncti menſque, laborque fugant.
Cur ditet pigros? cur commoda præſtet inerti?
Fortunam ſegnis deſerit ipſe ſuam.

EMBLEMA LXXXVIII.

Canis & felis.

LXXXVIII.

Firmatur ab vſu

A teneris contractus amor.

Quorum perpetuas celebrant diuerbia rixas,
Vt qui inter ſeſe prælia ſemper habent,
En, poſitis odiis comedit cum fele Melampus;
Vnica & ambobus porrigit olla dapes:
Quippe ſemel teneris vſu contractus ab annis,
Vſu etiam durat continuatus amor,
Vſus habet magnas ſtringendi pectora vires;
Excolit officiis vſus amicitias:

Vſ

Vſus amicitiæ ex inimicis reddit amicos,
Languet, & emoritur, ſi iacet vſus, amor.
Conueniant crebro, ſe crebro vtantur amici,
Viſus amicitias, linguaque, voxque fouent.
Hinc procul à charo noli diſcedere amante;
Tempore vel longo ne videare, caue;
Aut ſi res cogat longinquas viſere terras,
Suppleat abſentis litera miſſa vices;
Longa etenim ex animis abſentia delet amores,
Fotor amicitiæ nam ſimul vſus abit:
Ceſſat & officium, & dilecti cultus amici,
Cunctaque deficiunt, queis foueatur amor.
Nam neque tunc inter feruent pia dona ſodales;
Nec dat iis facilem mutua cæna locum:
Alloquium ceſſat, ceſſat conſpectus amici,
Ipſa etiam ſpecies tempore lapſa fugit.
Ergo tibi charum ſi fors acquiris amicum,
Fac, vt amicitiam ſedulus vſus alat.
Ad iucunda parum eſt gratæ ſolatia vitæ
Iungere amicitias; ſed retinere iuuat,

EMBLE-

EMBLEMA LXXXIX.

Seruus fidelis.

LXXXIX.

Conseruat Dominum fidi vigilantia serui.

Fidus in excubiis vigili stat lumine Lælaps,
 Dum suus in viridi gramine dormit herus,
Attentusque illi tutum vigilando soporem,
 Occultis custos præstat ab insidiis.
Non illum standi fastidia longa fatigant,
 In somnum mittit nec requietis amor;
Ille quiescentis Domini neque somnia frangit,
 Sed neque sopiti ringitur ille morâ.
Sed manet immotus, dominoque (silentia seruans)
 Ille suo somnos, ore tacente, fauet.

Quod

Quod ſi forſan opus fuerit, latratibus hoſtes
  Indicat, & Dominum voce ſonante monet:
Quin etiam ſæuo commiſcet prælia dente,
  Et ſua pro charo corpora ponit hero.
Hæc ſunt quæ deceant fidos præconia ſeruos;
  Talis & eſt Domini dignus amore ſui.
Hæc famuli faciant queis laus, & gloria votum;
  Ad ſumma eſt ſeruo ſemita, duxque fides.

EMBLEMA XC.

Conuerſatio cùm fœminis periculoſa.

XC.

Ni cautus fugias, vix hinc illæſus abibis.

Sirenum ſcopulos, cantatriceſque puellas,
  Nautarum in ſiculo blanda pericla mari,
Solerti quondam curâ vitauit vlyſſes;
  Aſt illo legitur nemo fuiſſe prior.

Tantæ molis erat fallacem ſpernere gentem,
Et nunquam formâ, blanditiiſque capi.
Vah! quot Sicanij numerarunt funera cautes!
Quot fleuit merſas Trinacris ora rates,
Cum gemuit ſuaui decepta cadauera cantu,
Oſſibus ambeſis, tot fluitare mari.
Blanda viris Siren, ſed plena eſt fœmina fraudis;
Eheu! fœmineis quot periêre dolis!
Illiciis captare homines; & mergere claſſes,
Captorumque auidam paſcere carne gulam.
Sirenum mores, & conſuetudo ferebant,
Cùm premeret victor corpora capta ſopor.
Mos idem fermè eſt petulantibus iſte puellis,
Et forma capiunt, illiciiſque viros;
At qui captiuo iam portat vincula collo,
Vix niſi lethali vulnere læſus abit.
Quin opibus ſæpè amiſſis, & carne voratâ,
Damnorum in lato mergitur oceano.
Has fuge Sirenas; nihil hîc prudentius illo eſt,
Talia quàm celeri vincere monſtra fugâ.

EMBLEMA CXI.

Exercitium.

CXI.

Ire docetur eundo.

Vt formare gradum,& teneras bene figere plantas
Discat,& insuetas currere ritè vias;
Sollicita infantem nutrix hâc edocet arte
Firmare,& proprio marte,mouere pedes.
Conueniens fulcrum fabricatur cauta curula,
Mobile bis binis,quà lubet ire,rotis:
Hoc infernè patet;circoque supernè rotundo
Sub pueri stantis pectore lenè coit;
Vtque vetet casum,pupum complexibus ambit,
Cogit & appresso tangere calce solum;
Curriculo huic subtùs molles includitur alas,
Ne fortè infirmus sidat ad ima,puer:

Tum procul assistens ad sese inuitat alumnum
Nutibus, & blandâ voce venire rogat.
Is mammæ cupidus, notoque illectus amore,
Incipit admoto trudere fulcra pede,
Quæ leni attactu cum sint aptata moueri,
Et puerum secum currere mota docent.
Scilicet ars studio, gnauoque acquiritur vsu;
Imo sine assiduo nulla labore viget.
Quare, quam quis amat, studiosè exerceat artem;
Ars exercitio quæ caret, illa perit.

EMBLEMA XCII.

Odit victoria somnos.

XCII.

Perdunt vina, Venus, segnisq; socordia Martem.

Pigra per extentos dum stertunt agmina campos,
   Atque tenent segnem vina, Venusque Ducem,
Indignata fugit motis victoria pennis,
   Dum sua segnitie numina spreta putat:
Seque hinc aduersis iungens irata maniplis,
   Mittit in ignauos arma inimica globos.
Moxque furit totis mortis vesania castris,
   Et madet occisis terra cadaueribus.
Sic euersa iacent Thracis tentoria Rhesi,
   Sic facta est, flammis Troja sepulta, cinis

Sic Syra Abramæis albent occiſa ſagittis
Oſſa, Damaſcenis obruta pulueribus.
Sic Amalecitarum inter, conuiuia, turmas,
Dum celebrant, poſito, feſta, dapeſque metu,
Rex inopinatis Ieſſæus contudit armis,
Exemit paucos vix fuga fœda neci.
Nunquam blanda fauet pigris victoria caſtris,
Somnus, vina, Venus queis rapuere diem:
Illa vigil vigili, & ſolerti nubere Marti,
Cui mens ſit multæ ſedulitatis, amat.
Cura, labor, ſenſus, regat & vigilantia bellum,
Et ſegnes, ſi vis vincere, tolle moras.

EMBLE-

EMBLEMA XCIII.

Sensus proprius.

Cuiq; suum pulchrum.

An non tam varios ſpectans ex æthere veſtes,
Sartorum laudas Iupiter ingenia?
Nam nec Mercurium, quamuis vagus erret in orbe,
Sedulus & cunctos viſitet artifices.
Nec, licet omnigenas tua filia nouerit artes,
Quæ fuit è cerebro nata Minerua tuo,
Tot formas operum, totque inueniſſe figuras,
Sartorum, reputo, quot facit vna, tribus.
Mirarer cauſas, fors mirareris & ipſe;
Cuilibet at ſenſum nouimus eſſe ſuum.
Cuique ſuum pulchrum eſt: animal quàm ſimia fœdū!
Pulchrius at catulis nil putat illa ſuis.

Gentibus vt ratio eſt longè diuerſa loquendi,
Vt caput, & cerebrum non habet omnis idem:
Sic quoque veſtitus (quamquam turpiſſimus ille eſt)
Quilibet extollit, quem probat ipſe, modum.
Optimus aſt ille eſt, in quo ſeruatur honeſtas;
Ah pereat, multum qui leuitatis habet.

EMBLEMA XCIV.

Iuſtum tributum ſoluendum.

Euacuat iuſto medicus moderamine venam.

Vt caput à nimio poſſis releuare dolore,
Et ſeruent vires cætera membra ſuas,
Brachia abundantem mittunt inciſa cruorem,
Pro capite & plagam ſaucia vena ſubit.
Quod quoties opus eſt, ſi fortè ingrata negaret,
Et ſeſe, atque caput perderet ipſa ſuum.

Sed

Sed tamen hanc medicus mittendo in ſanguine curã,
Ne nimium corpus debilitętur, habet.
Hic etenim ſeruare ſtudet fundendo cruorem:
Qui vitâ, atque opibus vult ſpoliare, latro eſt.
Vt portare queant regnorum pondera reges,
Et poſſit patriæ ſalua manere ſalus.
Fas eſt ſubiectos Dominis perſoluere cenſum,
Reddere & ex iuſtâ lege tributa ſuis.
Sed veluti iuſto vacuat moderamine venam
Qui leuat infirmi corporis arte malum.
Sic etiam à populo capiat ſibi debita Princeps,
Sed terræ medicum ſe putet eſſe ſuæ.

EMBLEMA XCV.

Moderata durant.

Plus nimio compressa labant; moderata feruntur.

Ille solens iusto submittere terga labori;
Ille libens equum ferre camelus onus;
Cui toties curuum contriuit sarcina dorsum,
A stolido nimiâ mole grauatus hero
Concidit; & fractis duro sub pondere lumbis,
En, mortem in turpi puluere stratus obit.
Istaque pro obsequiis, fidè famulatus, auaro
(Heu miser) à Domino præmia seruus habet.
Nempe immensa ruunt, placidè moderata feruntur,
Omnia, quæ nimium sunt onerata, cadunt.
Aspice, vt ingentes faciant tabulata ruinas,
Vtque maris celsas deprimat vnda rates.

Vt

Vt muri, vt turres, vt propugnacula fossas
  Lapsa tegant, nimia mole soluta, suas.
Ante iacent oculos fracti sub pondere currus,
  Curuaque, si nondum sit rota fracta, gemit.
Denique ab euentu semper ploratur iniquo,
  Viribus excedens, quod toleratur, onus.

EMBLEMA XCVI.

Hypocrisis.

XCVI.

Non est, quod cuiq; videtur.

Non solùm faciem fucus, sed vita colorat,
  Fœdaque virtutis crimina larua tegit;
Nil tam commune est, quam formam inducere factis,
  Fingere & obducti pectoris effigiem.
Improba quot vultus format sibi turba Gnathonum?
  Quot linguas! formas quot Parasitus habet!

Quot (nunc à vulgo quæ complementa vocantur)
Officij ſupplent byſſina verba vices!
Oſor amicitiæ laruam ſibi ſumit amici;
Et ſe, quod non eſt, peierat eſſe tuum:
O quoties manibus cernes tibi tangere terram,
Et ſtrepero tritum radere calce ſolum,
Multaque mendaci præconia iungere linguâ,
Qui tibi fallaci mente inimicus erit!
Quid? quod nec pudor eſt, laruas oſtendere cœlo,
Ridere & fictâ ſub pietate Deum!
Non ſtat laruatus tantùm Phariſæus ad aram;
Plurimus, ac paſſim, eſt nunc ſimulando probus.
Quiſquis is es caueas; laruam tibi detrahet olim
Æternus, veniet qui tibi pœna, pudor.

EMBLEMA XCVII.

Voluptas moderanda.

XCVII.

Nocet infrenata voluptas.

Vah! quàm cæca placet, nimium violenta voluptas,
Vel morte in media deliciosa iuuat.
Quæ facit infestum crudelis bellua Nilum,
En homini insidias peruigil vsque struit;
Nullaque sunt certæ propiora pericula mortis,
Quam cum depositâ veste natantur aquæ:
Bestia tunc nudos spernit secura lacertos,
Tuncque exarmatas despicit illa manus.
Et natitare tamen, tam certâ morte, voluptas
Cogit, & est placito dulce perire malo,
O cæca, atque grauis capitis dementia stulti,
Cui minus est vndis quam caruisse, mori.

EMBLEMA XCVIII.

Pauper sumptuosus.

XCVIII.

Est stultum nullis volitare per aëra pennis.

Implumes donec nidorum mœnia pullos,
　Inter ramorum frondea tecta tegunt,
Securam teneris defendit silua salutem,
　Sæuaque prolapsos dat fera nulla neci:
At nondum natis si tentent æthera plumis,
　Aut nidos vltra stulta cupido rapit,
Deuoluuntur humi; pennisque sub arbore raptis,
　Aut feli, aut angui præda parata iacent.
Cui res arcta domi est, & vix aliena supellex,
　Cui nunquam satiat sordida mensa famem,

Ille

Ille modum ſupra corpus ſi veſtibus ornet,
Seque gerat ſumptu ditibus vſque parem,
Nunquid is abſque vllis conſcendere ſidera pennis
Appetit, implumes atque imitatur aues?
Et quos iſta dabit demum dementia fructus?
Quos auis implumis nempè volando capit.

EMBLEMA XCIX.

Vitanda præſumptio.

XCIX.

Maius nil viribus aude.

Ille Crotoniades, famâ notiſſimus olim,
Per ſtadium potuit qui Milo ferre bouem,
Robore præfidens, maioraque viribus auſus,
Eſt auidis factus præda dolenda lupis.

Fiſſa-

Fissuram grandis, validâ deiecta securi,
Forsitan in patulo quercus habebat agro.
Hanc manibus stolidè cupidus diffindere nudis,
Pro cuneo in rimam misit vtramque Milo,
Nescia sed rumpi, manibusque potentior arbos,
Dum partes coëunt, brachia capta tenet;
Is frustra obluctans, dum sese ex soluere tentat,
Sub Ioue desertus, fit miser esca lupis.
Noscere quemque suas, res est pulcherrima, vires;
Successuque, vltra qui facit, ille caret.

EMBLE-

EMBLEMA C.

Corrumpit lumina fumus.

C.

Non bene conueniunt hæresis, atque Fides.

Quid tentas oculis fœdum connectere fumum?
An solem, & tenebras posse coïre putas?
Tam genius longè est, & mos diuersus vtrisque,
Quam cane cum sæuo felibus esse solet.
Inquinat impurus lucentia sidera fumus,
Ast oculi puræ lumina lucis amant;
Stant in fronte oculi nitidæ velut æthere flammæ;
Fumus at obscuro est turpis ab igne vapor:
Et vigor est oculis, & vis pretiosa videndi,
Fumus at immundæ pallia noctis habet.
In cœlis oculus fulgentia prospicit astra,
Fumus in aëria sed regione perit:

Com-

Commodus est oculus; membro neque noxius vlli;
Corpus & in quâuis dirigit ille viâ.
Sed niger vndanti fœdat fuligine quiduis
Fumus; & est nullus vtilis officiis,
Imo oculis fumo nihil est infestius ipso;
Hos mergit salsis semper amarus aquis:
Quin studet & sanum lacrymis corrumpere visum,
Et totum ereptâ lædere luce caput.
Quam grauis est oculo fumus, tam Dite remissa
Hæresis à vera dissidet atra fide.
Non tam persequitur lupus insatiatus ouile,
Nec fugit à nigra lucida nocte dies;
Non oculos tantùm fumi contristat amaror,
Tantopere haud ignem perdere quærit aqua;
Quam cupida est fumo fidei corrumpere lucem
Hæresis, atque oculos perdere Christicolûm:
Namque ciet lacrymas, mordet, fœtetque, nocetque;
Sed fidei lacrymis, quas mouet ipsa, perit.

EMBLE-

EMBLEMA CI.

Virgini ſit cura ſamæ.

CI.

Candorem comitatur odor.

Lilia ſiue foris, ſeu ſtent candentia in aris,
Pergrati ſemper nectar odoris habent:
Hinc oculi capiunt, ſimul & bona pabula nares,
Hinc ſolet in templis gratior eſſe mora;
Imo ſuo impendi reputat quoque numen honori,
Qui manat Floris de niue ſparſus odor,
Delectent, ſolo quę ſunt formoſa colore;
Candida ſed iuncto lilia odore placent.
Non ſatis huic candor flori eſt, ſed quærit vtrumque;
Candêre, & pariter ſemper olere benè.
Lilia formoſas deſignant caſta puellas:
Namque notam puræ Virginitatis habent.

Candor

Candor ineſt illis; candet mens caſta puellis:
Illa lutum; Venerem virgo pudica fugit.
Lilia laudat odor; caſtam bona famă puellam;
Laude carens virgo vilior eſſe ſolet.
Lilia ſtant ſacris, ornantque altaria, templis,
Et grato redolet totus odore locus:
Virgo dicata Deo, ceu flos formoſus in arâ
Expoſitus, grato paſcit odore polum.
Quo ſunt grata magis, ſi ſeruent lilia formam,
Hoc ſunt fœda magis, ſi putrefacta iacent.
Eueniunt eadem corruptis damna puellis;
Et mage, virgo loco quo meliore fuit.
Ergo verecundi ſeruans ſit caſta pudoris,
Atque tenax famæ virgo pudica ſuæ;
Quod ſi non faciat, iam perdunt lilia laudem,
Et putent fœda ſordidioro fimo.

EMBLE-

EMBLEMA CII.

Fucandi vanitas.

CII.

Melius natiua placebo.

Quid pulchra,(ah!)ſtolidæ corrumpitis ora puellæ?
Quid veſtra in facie nomina fucus habet?
An natura minus bellè,quam pingit Apelles?
Et melior vero eſt,falſus in ore color?
Nempe Deus nequiit veſtros bene pingere vultus;
Plus formandi homines pictor in arte valet.
Quanta(ah)ſtultitia eſt, Chio medicamine formam
Quærere;vel Samio velle nitere luto.
En vt odoriferos melius natiua per hortos
Reſplendet proprio grata colore roſa;

Quis

Quis pictam sapiens ausit præponere natæ,
Quam species melior laudat, & almus odor?
Non est fas castam sic delirare puellam,
Natiuam faciem spernat vt ipsa suam.
Vna puellarum forma est pulcherrima virtus,
Virtutisque comes rara pudicitia.
Quæ vis virgo tuâ specie formosa placere,
Virtutum venias picta colore, sat est.

EMBLEMA CIII.

Istas caue virgo sagittas.

CIII.

Si penetrent animum vix medicina iuuat.

Dirc, quid adducto torques tua ſpicula neruo,
Virgineaꝗ; & ſatagis lædere corda, puer?
Vah! conſute dolis, ſæuis, vah! noxie telis,
Vulnera qui ſemper virginitatis amas.
Heu! quam mellito mulcet tua plaga veneno,
Heu! quam præſentem fert tamen illa necem.
Vulnere non cauti primum feriuntur ocelli,
Mox ipſum penetrant lenta venena iecur:
Et mors ipſa placet, ſceleratus amatur & arcus,
Integritas cuius crimine victa iacet,
O Ixionio verſari digne rotatu,
Digne cui Titij pectora tundat auis,

Cur

Cur non Tantaleis nequam cruciaris in vndis,
Aut tua Sifyphius conterit offa lapis?
Vt ceſſes caſtas tandem torquere puellas,
Inque tuum recidant tela ſceleſta caput?
At vobis caſtæ, lectiſſima turba, puellæ,
Queis eſt aſſiduò maxima cura pudor.
Ne graue ſit promptis conſiſtere ſemper in armis,
Totaque ſub clypeo corpora pura tegi.
Vnde repercuſſæ redeant impunè ſagittæ;
Virgineâ & fugiat perditus arte puer.
Veſtrum ſi qua, nimis fidens, neglexerit arma,
Admittet medicam vix data plaga manum.

EM LE

EMBLEMA CIV.

Non est inuicta libido.

Facilè his sed vincitur armis.

Semper Acidalius Puer est accinctus in armis,
Obsidet atque animi subdolus vsque fores;
Et quamuis illi, maternis vecta columbis,
Sæpè venit Gnidiis sordida palma rotis,
Nunquam est arreptis tamen insuperabilis armis,
Si quis pugnanti frangere tela volet.
En confracta iacent lacerato spicula neruo,
Fumat & extinctâ mortua flamma face.
Quin etiam ex humeris, ruptâ cecidere pharetrâ
Tela, quibus nostro in pectore fortis erat:

Nec potis eſt fractas iterum renouare ſagittas,
Nec reſtauratis vrere corda focis.
Ergo nihil metuas, bellum licet vſque minetur;
Improbus inuictas non habet iſte manus:
Eſt vinci facilis, cupiat modo vincere virgo,
Nec illum pharetræ, flamma, faceſque iuuant.
Quæ timet, en hæc ſunt; facile his quoque vincitur armis;
Saccus, flagra, fames, cautio, ſacra, preces.

EMBLE-

EMBLEMA CV.

Seruent quoque dona decorum.

Nil nisi iusta petes, nil nisi iusta dabis.

Et potuit Meretrix tanti saltando Prophetæ,
Diuinum à diro Rege merere caput.
Vah! quanta est leuitas, fœda atque iniusta petendi.
Vah! quanta impietas munera iniqua dare.
Attriti certè est frons valde obscœna pudoris,
Turpia quæ posito dona rubore petit.
At qui concedit facile illaudata roganti,
Is micam mentis vix sapientis habet.
Singula vt Herodis notissima crimina mittam,
Sitque Herodiadis res bona adulterium,

At ſaltatriculæ, non ius, non æqua petenti,
Quæ Rex promiſit munera, quæque dedit,
Hæc pupugere Deum; & grauibus ceu digna querelis
Crimina, præ reliquis pagina ſacra refert.
Poſcere nec pœnas ſceleris ceſſauit Erinnys;
Morte ſed horribili danſque, petenſque iacet.
Exemplo caueant, quiſquis mala munera poſcit,
Et qui non refugit munera iniqua dare.
Nam facit iniuſtum, qui dat non iuſta roganti;
Creditur iniuſtus, quem quis iniqua rogat.

EMBLE-

EMBLEMA CVI.

Sit desiderij certa cupido tui.

CVI.

Neutrum capio, dum sector vtrumq;.

Quid res sollicitus spargis tua vota per omnes,
   Et laceras variis corda cupidinibus?
Multa simul captas, mensque est tibi pendula semper,
   Semita quæque tibi dextra, sinistra placet:
Cælebs vita iuuat; iuuat & te vita ligata;
   Ducere vis; non vis; quæris vtrumque simul:
Cum tibi tæda placet, varios tuus ardor amores,
   Sed nil, quod certâ lege sequaris, habet;
Venari viduas, venari dulce puellas
   Credis, & incertum pluribus esse procum.

Cum iuuat aſt contra, ſociam contemnere lecti,
Te quoque habet cupidum quilibet ordo ſui,
Siue Canon illi, tribuat ſeu Regula nomen,
Vel Bernarde tuum, vel Benedicte tuum;
Siue Dei Sancto celebret præconia cantu;
Siue ſacro Chriſti paſcat ouile cibo.
Nec ſatis: aſt inter quæ munera dantur in aulis,
Multa ſimul captat ſtulta cupido tua;
Gloria diuitiæ, titulorum ſplendor, & aura:
Et charum quicquid Regibus eſſe facit,
Materies ſunt grata tui ſimul omnia voti,
Et, quid nil proſint tot tua vota, doles.
Deſine; namque tibi nimis eſt diſperſa cupido;
Et deſiderij contrahe vela tui.
Cerne, feras curſu ſimul vt ſectetur anhelo,
Quamplures vnus, lata per arua, canis;
Omnes ille petit, nunc hanc nunc appetit iſtam,
Et premit à quâuis ſigna relicta pedum,
Sed quia per laxos ſparſim diſcurritur agros,
Et rapitur variâ beſtia quæque fugâ;
Nil labor iſte iuuat, curſu ſed laſſus inani,
Et vacuus, prædâ diffugiente, redit.
Si quæ digna tuo credis tibi commoda voto,
Diuiſâ huc prudens currere mente caue.
Impetus at totus metam tibi tendat ad vnam:
In votis nunquam ſint tibi multa ſimul.
Cum canis inſequitur lepores (prouerbia dicunt)
Ille capit neutrum, qui premit ore duos.

EMBLE-

EMBLEMA CVII.

Consuetudine Magistrâ.

Paulatim insuetis docuit consuescere tempus.

Quod nunquam docuit stirpem natura caninam,
Vt canis assatrix verteret vlla veru,
Paulatim longum fecit condiscere tempus,
Et consuetudo trita leuauit onus.
Plurima sunt miseram grauiter torquentia vitam,
Quæ non consueto pondere colla premant,
Hæc noua cum veniunt, onerantque recentia tergum,
Tædia non soliti multa laboris habent.
Tristia mox flentur crudelis stamina fati,
Tanti & Natalis fit rea stella mali;

Transilit & celsos sterilis querimonia cœlos,
Deniq́ue, vt à viridi vulnere plaga, dolet.
Sed longa, vt docuit tandem consuescere duris,
Tritaq́ue iam callum ducere terga, dies,
Ceu mare, cum positis cœpit mitescere ventis;
Stat lentum, & tacitis vnda quieta vadis;
Sic quoque mitescunt animi; missisq́ue querelis,
Iam fertur leuiter, quod graue pondus erat.
Si tibi quid grauiter doleat; consuesce dolere;
Hoc medicina tui magna doloris erit.

EMBLE-

EMBLEMA CVIII.

Consilium malum consultori pessimum.

CVIII.

Non est lex iustior vlla,
Quam scelerum artifices arte perire suâ.

En malus accenso clausus consultor in ære,
 Quæ tormenta aliis struxerat, ipsus habet.
Delicias siculo dare dum studet ille Tyranno,
 Æreum in humanâ fecerat arte bouem,
Et cape, Rex, dixit, potes hoc torquere iuuenco,
 Per tormenta voles quos dare cunque neci,
Mugitumque dabit tortus per guttura tauri,
 Dum miserum lento flamma calore coquit.
Optimè, ait Phalaris; princeps ast ipse probabis
 Quod laudas tantæ conditor artis, opus:

Inclusumque boui, lateris quâ parte fenestra,
Laxa patens, præstat viscera ad ima viam,
Clamantem frustra subiecto torruit igne;
Consilio interiit suasor & ipse suo.
Nec sua deseruit punitio iusta Tyrannum;
Hoc etenim tostus deni que & ipse boue est.
Gestorum seruat Taurus monumenta; Perillo
Ex auctore suo nomen & ipsus habet.
Nimirum lex est æqui vix iustior vlla,
Quam scelerum artifices arte perire suâ.
Nec Nemesis verso dimittit crimina tergo
Quod si tarda venit, sæuiùs illa ferit.

EMBLEMA CIX.

Noſce teipſum.

CIX.

Te monſtrant inſpecta tibi.

Inſpecta obiectam reddunt ſpecularia formam;
Inſpice; quæ tua ſit forma videre potes,
Fors te non noſti, nec ſcis quà parte labores,
Aut tua quam fœdis ſint labra picta notis;
Indicium, qui ſis, tibi reddita dicet imago,
Nec maculam mendax diſſimulando teget.
En quanto ad ſpeculum ſtudio ſe fœmina comat,
Ne turpet leuem ruga vel vlla cutem.
Exemplo docet illa ſuo, quæ cura cuique
Moribus ornandis debeat eſſe ſuis.
Haud etenim mentis minus eſt curanda venuſtas,
Quam niteat roſeis forma decora genis.

Nec desit menti quo se cognoscere possit;
  Namque habet & speculum, quod roget, ipsa suum,
Consule cor proprium, & quorum tibi conscius ipse es;
  Et speculum, tibi tu, quo videaris, habes?
Nam mox aspicies, qui sis; an candidus intus?
  An niger? aut quam animæ sit bona forma tuæ.
Tunc si incorruptus de te decernere iudex,
  Et tibi ius æquâ reddere lance voles,
Haud labor vllus erit proprium cognoscere vultum,
  Et quibus à maculis emaculandus erit.
Imo potes mentis faciem tibi pingere, qualem
  Angelica in cœlo turba beata gerit:
Te modo nosse stude; nam quamuis omnia nosses,
  Nil nosti, vitæ si rudis ipse tuæ es.

EMBLE-

EMBLEMA CX.

Perseuerandum.

CX.

Perrumpit, qui fortiter instat.

Ecce rotam cupiens aptare rotarius axi,
  Nititur axigerum perterebrare tubum,
Nec piger inualidis peragit sua cœpta lacertis,
  Sed, dum perrumpat fortiter vrget opus:
Brachia nec lentâ metuit lassare terebrâ,
  Assiduo quamuis torqueat orbe manus;
Sedulus at perstat solidum pertundere truncum;
  Constanterque grauem vincere duriciem:
Cedit & instanti tandem, obsequiturque labori
  Truncus, & in medio grande foramen habet.
Scilicet assequitur stabilis constantia finem,
  Vixque imperfectum fessa relinquit opus;

Sed vincit, quicquid vinci non poſſe putabas;
Nimirum abſoluit, qui patienter agit.

EMBLEMA CXI.

Lucrum incertum, damnum plerumq́; certum.

Caſus in euentu eſt.

Qui vult damnoſo nunquam contendere ludo,
Sed victor certo ſemper abire lucro,
Is caueat dubios vnquam contingere talos,
Nam caſum fallax alea ſemper habet.
Non etenim certam leges capit illa per artem,
Queis iactu quouis prodeat vſque Venus:
Sæpè ſed excuſſum dum mouit dextera pyrgum,
Infauſtos videas ſubſiluiſſe canes.

Semper

Semper in hoc ludo dubiis victoria pennis
  Se leuat, & lusor nil nisi vota facit:
Casus in euentu est; quam pronum fallere casum?
  Instabilis casu est certior vnda maris,
Hinc prius excutias benè, quid conducat agenti,
  Alea fortunam quam tibi iacta petat.
Ditescunt raro, quibus est spes summa fritillus;
  Et spes à casu pendula, digna metu est.

EMBLE-

EMBLEMA CXII.

Custos Iuuentuti addendus.

CXII.

Non frango, sed firmo.

Ne moueat ventus, tenerum neque flamine truncum
Eruat; inque ſolum brachia curuet onus,
Flexilis, agricolæ curâ firmatur in horto,
Arboris, appoſito ſtipite, molle latus:
Ni faciat; raro conſurget recta per auras,
Sed ſemper curuo corpore ſtipes erit,
Aut etenim fœdum protrudet cortice gibbum,
Aut depreſſa comas curua iacebit humi,
Grandia vel fractis oſtendet vulnera ramis;
Aut aliquo ſemper crimine turpis erit:
Fors quoque nec creſcet, ſed de radice reuulſa,
Præbebit calido pabula grata foco.

Conſi-

Consimilis teneræ cura est adhibenda Iuuentæ,
Nomen vt egregiis inserat illa viris.
Labilius puero nihil est, nil mollius usquam,
Tam facilè vitium planta nec vlla trahit:
Qui si permissus sibimet, custode remoto,
Ætatem lubitu transigat ipse suo,
Quid speres tandem, morum nisi damna bonorum?
Quæque fleat longo tempore serò senex?
Numquid tanta decet puerorum cura magistros,
Quantam sollicitis planta dat agricolis?
Læditur haud tantum glaciali surculus imbre,
Plantaque nec rigido tam iacet icta noto,
Quam quoties teneræ dempta est custodia turbæ,
Et malè cauta suo rege iuuenta caret.
Tunc ruit in vitium; tunc sumunt crimina vires;
Tunc perdit pietas, pectore pulsa, locum;
Tunc crescunt culpæ; facit & tunc deniq; turpi
Ex puero, turpem vita pudenda senem.

EMBLE-

EMBLEMA CXIII.

Exercitatio cos Ingenij.

CXIII.

Acuor, dum conteror.

Agricola & falces, duraſque in cote ſecures,
Armaque fœcundi ruſtica limat agri;
Attrituque aciem detritam reddit acutam,
Quique decet ferro ſplendor ineſſe, redit,
Quid iuuat, vt chalybem calidâ fornace recoctum,
In varias formas duxerit arte faber,
Ni cote humanos aptè exacuatur in vſus,
Et capiant vires quælibet æra ſuas?
Quidue ſcaber prodeſt tetrâ rubigine culter?
Quidue exarmatus dente ſtupente ligo?
Inſeritur nunquam vomer non tritus aratro,
Nec curua ad meſſem falx rudis vlla venit:

Quis

Quis non limatis ruit in fera prælia telis,
Aut hostem obtuso percutit ense pugil?
Denique, quid multis? quibus est vis cunque secandi,
Hæc cote, aut vtens, vel faber, ante polit.
Ingeniis ratio vix est diuersa colendis;
Nam donum, haud satis est mentis habere bonæ,
Ast opus est animi quoque vim limare per vsum,
Vis etenim ingenij trita labore nitet;
Quo malè neglecto, veluti rubigine ferrum,
Sic vigor exeditur mentis inerte situ.

EMBLE-

EMBLEMA CXIV.

Humilis contemptus in orbe est.

CXIIII.

Elata aspicimus; pedibus depressa teruntur.

Alta stat è saxo sublimibus æmula cœlis,
　Aspectusque hominum, Turris, & ora tenet;
Statque ex opposito lento de vimine sepes
　Paruula, communi semita trita pede.
Supra hominum gressus turris caput exerit omnes,
　Et dedignatur sternere prona viam;
Iactat at excelsas, apicis confinia, nubes,
　Tectaque sidereis peruia sola notis.
Despiciunt, ait, en humiles mea culmina terras,
　Illaque nubiuagæ deuenerantur aues,
Quin digitis homines, veluti miracula cernant,
　In me monstrantes, lumina fixa tenent.

Non

Non ego ſum ſepes pedibus quæ ſubdar euntis,
Cogar & aſperſo ſordida ſtare luto;
Illam quiſque terat;puerorum & calce minuto
Inſcenſa,exiguo pondere preſſa,gemat;
At mea non humiles ſcandant faſtigia plantæ,
Nec pateant vllæ per mea colla viæ.
Sum maior,quiuis quam me tranſcendat eundo;
Ad me per multos fit via ſola gradus.
Excubat in noſtro laudata ciconia tecto,
Fulmineiq́ue Iouis fit mea ciuis auis.
Vertice ſæpe meo mihi muſica cantat alauda;
Contemnit muros nec philomela meos.
Nobilis in tritis quis ſedit ſepibus ales,
Quin celer,& nullâ ſe rapit inde morâ?
Quis ſepem è longâ ſpectat regione viator?
Quis ſtupet è mediâ vimina trita viâ?
Hæc mea laus eſto:prope ſum mirabilis omni,
Si procul abfueris,conſpicor ipſa procul.
Quin & magnificis ego ſum ſtructura Tyrannis,
Qui dedit eſſe mihi,nobilis ille fuit.
Aſt humilis ſeps eſt inopi conſtructa colono,
Et ſtat vt impuras arceat ipſa ſues.
Munde igitur ſapiens,cauſas caue iungere noſtras,
Sic nos, vt tellus diſſidet ima polo.
Me cole:quam tollunt ad celſas culmina nubes:
Aſt iſtam ſemper pes lutulente teras,
Nil ego poſco noui:vulgata hæc regula nunc eſt:
Maxima ſuſpicimus:ſub pede parua iacent.

EMBLE-

EMBLEMA CXXV.

Vultus animi index.

CXV.

Produntur pectora vultu.

Nemo latere putet, tacitâ quæ mente geruntur,
 Eſt qui non dubiis efferat iſta notis,
Vt taceant linguæ: vultus facieſque loquentur,
 Luminaque arcani nuntia cordis erunt.
Si quid turpe paras, ſcelus aut in pectore verſas,
 Hæc frons, hæc oculi cuique legenda dabunt.
Si tibi non æquæ torquent tua viſcera ſortes,
 Mox vocem in facie, quod dolet intus, habet.
Quod ſi feſta tuam laxent quoque gaudia mentem,
 Filaque ab auratâ ſint tua ducta colo:
Mox etiam in vultu clarus monſtrabitur index:
 Qui dicat: læta eſt, menſque dolore vacat;

Den

Denique quicquid ages, tacito quod corde latebit,
  Secreti vultus proditor ipſus erit.
Aſpice quanta ſedent turbato nubila vultu,
  Quando animi victrix poſſidet ira domum!
Aſpice ſed contra, quam fulgeat ore ſereno,
  Cum ceſſere omni pectore triſtitiæ.
Nunquid cum eſt fœdæ ſibi mens mala conſcia noxæ,
  Garrulus exangui pallor in ore ſedet?
Quid? cum picta rubet frons, nunquid dicimus omnes:
  Lingua verecundi eſt pectoris iſte color?
Nonne rogant ſolo quoque mendicabula vultu?
  Et frons clamoſæ pondera vocis habet?
Scilicet eſt index in partem ſemper vtramque,
  Atque animi ſpeculum frons & imago ſui.

EMBLE-

EMBLEMA CXVI.

Non nimium fidendum.

CXVI.

Vt noceat, ſat quiſque potens.

Neſcio quam facilis vis eſt, & prompta nocendi:
   Tam nullum nihil eſt, quin queat eſſe nocens:
Quam paruum eſt animal, quam ſcorpio noxius ictu!
   At ſine conſpectu vulneris iſte necat.
Quis auſit ſæuos tutò irritare crabrones?
   At nullum in toto corpore pondus habent:
Beſtia ſed tamen eſt vix vlla moleſtior vllis:
   Atque homini, & magnis peſtis amara feris.
Os adigunt ſtimulis grandes ad funera tauros,
   Illorum roſtris concidit altus equus:

Non

Non leo, non tygris crabronis ſuſtinet iram;
  Cauſa vel his iuſtæ ſibilus ipſe fugæ eſt.
Corpore quid culicum minus eſt? quam tenuia mēbra.
  Quamque breui nullum pectore robur ineſt!
Quando tamen Niſibis cecidêre ad mœnia Perſæ,
  Cladis cauſa culex, quâ periêre, fuit.
Nempe tuæ nimium virtuti fidere noli,
  Vel parui culices, integra caſtra fugant:
Et veteris ſapiens eſt vera parœmia vatis,
  A cane non magno ſæpe tenetur aper.

EMBLEMA CXVII.

Animi tranquillitas in rerum fluxarum contemptu sita.

CXVII.

Mens similis tranquilla Deo.

Iam me summa tenet pars felicissima mundi,
Semper vbi requies, & sine nube dies;
O! ego si pridem potuissem scandere cœlos,
Atque hunc æterna sede tenere locum!
Non ego cessassem mediam contemnere partem,
Quæ superos inter, Tartareosque iacet.
Pars, vbi nulla quies, sed turbatissima regna,
Pars tempestatum plena, & amica domus,
Tunc mihi semper erat, quod quisq; horrescere possit;
Grando, imber, glacies, horrida tela Iouis.

Tum

Tum me turbabat dubiæ inconſtantia ſortis,
Inque dabant gelidos (heu!) mala quanta metus!
Pauperies turpis, reboantia tympana martis,
Hæſura in medio pectore tela meo;
Periurique fidem fallentis crimen amici,
Et dare, quæ nouit, perfida verba Gnatho.
Cœtera dimitto, ſerie quæ dicere longâ,
Et poſſet vario penna referre ſtylo.
Nunc ea contemno, ſummum ſuper aëra mente
Euaſi; video ſub pedibuſque ſolum.
Quæ mala ſunt, infra iam me ſunt omnia; nobis
Cum ſuperis tuta eſt iam ſuper aſtra quies.
Tu quoque ſi cupias animum ſubducere turbis,
Tranquillo vt ſimilis ſit tibi vita Deo,
Quære à non certis mentem ſeiungere rebus,
Et ſit fortuitum ſub pede quodque tuo.
Non eſt in medio naui conſtantia ponto,
Aut vento quatitur, ſiue mouetur aquâ.
Nil eſt in toto niſi ſpes vaniſſima mundo;
Et timidum findens anxia cura iecur.

EMBLEMA CXVIII.

Qui nescit dißimulare, nescit regnare.

CXVIII.

Multa sciant Reges, quæ sibi nota tacent.

Publica laxatis stat aperta pecunia saccis,
Dum simul in tabulâ tessera iacta sonat.
Imo etiam aduectans stillanti vulnere ceruum
Tityrus, argutâ concutit arte fores:
Limine & à iusto quia clandestinus aberrat,
Impellit notæ leniter æra nolæ;
Ianua nec claustro pigra stat conclusa seuero;
Sed mox pulsantem surripit ex oculis.
Interea ad cæcos spectans Rex singula crates;
Quæ sibi sunt oculis cognita, gesta tacet.
Nec vocat ad pœnas, neque fœdos arguit actus;
Nec tristi atroces detonat ore minas:

Sed

Sed satis esse putans ritè explorasse ministros,
Quæ tacitus damnat, dissimulando tegit:
Rex nimirum oculis non regnet semper apertis;
Et tempus, quando clauditur alter, erit.
Non tela ad quoduis feriunt Iouis ignea crimen:
Tempus & is, quo sit sicut inermis, habet.
Nec stomachum quæuis rumpant delicta regentis;
Nec sibi quæ nouit, mox velit esse palam.
Si carpenda videt, prudens non omnia carpat;
Seruet apud mentem postea agenda suam.
Creditur imperio, sceptroque inidoneus ille,
Qui nihil in Regno dissimulare potest.

EMBLEMA CXIX.

Coniuratio dißipanda.

CXIX.

Disiunge, peribunt.

Vim prunæ ardentes sæuas accendere flammas,
 In cumulo iunctæ si foueantur, habent.
Dat vitam, & vires calor his, & mutuus ardor,
 Alteraque alterius fota valescit ope.
Et nisi præuertas, ploranda incendia spargent,
 Totaque fors valido corruet igne domus.
Nil melius sparsis cumulum dissoluere prunis,
 Mox etenim quæuis sola relicta perit.
Non est absimilis sæuo medicina furori,
 Cum populus rabidâ seditione furit.
Dum coëunt cœtus, dum iungit turbida dextras,
 Et capiti confert plebs rabiosa caput,

Et

Et mox infeſtas paſſim diſcurrit ad haſtas,
Inque, inſana, ſuos, clamat ad arma, Duces,
Quid ſperare potes, niſi dira Rebellio cladem,
Quam ferre, & patriæ quæ dare damna ſolet?
Sed diſiunge animos, cœtus diuelle procaces,
Abrumpe & cautis fœdera conſiliis;
Vulgus in aduerſos iunctum diducito ſenſus,
Diuide & in partes, quod modo corpus erat;
Moxque mori extinctis cernes incendia flammis,
In gelido vt moritur pruna perempta foco.
Exiguas ciuilis habet diſſenſio vires,
Si furor, & rabies, plebſque coire nequit.

EMBLEMA CXX.

Causæ malorum tollendæ.

CXX.

Calido subtrahe ligna foco.

Non durant morbi, nisi sint fomenta malorum:
  Vt subito abscedat tolle alimenta febri.
Omnia habent hominum certas incommoda causas;
  Hæc generat pestem, nutrit at ista, malam.
Excitat humano turbata in corpore morbos
  Temperies, & ni fers medicamen, alit.
Ciuilisque suas habet & discordia fontes,
  Vnde trahens ortum longius illa fluat.
Omnibus at melior nulla est medicina salutis,
  Tollere, quam, quæ sunt robur, & esca mali.
Addita ligna foco, quam magna incendia pascunt?
  Subtrahe, tota ignis vis, rabiesque perit.

Consi-

Consilium est sapiens; causam ne ponito morbis;
Aut subito emenda, si data causa fuit.

EMBLEMA CXXI.

Non contra, sed cum sole.

CXXI.

Oppositis nocet ille oculis, sed lumen ab ipso captantes recreat.

Quid malè solares oculos intendis in ignes?
An lippire tibi, flére vel vsque lubet?
Nil iuuat aspectu solem contendere contra;
Intuitum radiis opprimit ille suis.
Si sis lucis amans; & cernere quæris acutum,
Et legere, aut claro scribere fortè die,
Ad, sed non contra, capta tibi lumina solem,
A latere assulgens splendeat ille tuo:

Oppoſito nocet, at iuxtà iuuat ille tuentem,
Et face, ſi cedas, ſubleuat vſque ſua.
Effigiem Rex ſolis habet: quod in æthere Titan,
Hoc Rex in regno creditur eſſe ſuo:
Par eſt Maieſtas; par ſplendor lucis vtrique:
Sol nec habet; poterit Rex neque ferre parem.
Sol vetat aduerſos ſecum contendere vultus;
Aduersùm cœcat cernere ſi quis amat:
Nec fas, nec tutum eſt, quemquam ſeſe opponere regi:
Non patitur reges vna corona duos:
Obliquè recreat cuncta excipientia lucem.
Qui ſpectant contrà, ſol hebetare ſolet.
Proſequitur regum clementia blanda ſequaces,
Sæua ſed oppoſitos Principis ira ferit.
Si ſapias, regi nunquam contrarius obſta,
Solis in aduerſos tela, faceſque gerit.

EMBLEMA CXXII.

Truncus armatus: Minæ inanes.

CXXII.

Vanæ ſine viribus iræ.

Loricâ, & galeâ, clypeoque indutus & enſe,
  Militis effigiem truncus inanis habet;
Et per ſæua velut facturus vulnera cædem,
  Obuia futilibus faſcinat ora minis.
Aſt habet haud vllas non ficta ad prælia vires;
  Stat larua, & motu, vitâ animoque caret.
Sæpius illa licet decies, decieſque minetur,
  Iamque tuum credas velle ferire caput,
Nil tamen efficiet: pendent ſine ſenſibus arma,
  Omnis, qui poſſit lædere, motus abeſt;

Quicunque adueniens iras ridebit inanes;
  Et pueri imbello detrahet arma manus.
Nempe, & sunt frustra, & vanæ sine viribus iræ:
  Terrent inualidæ pectora nulla minæ.
Cui vis exigua est, sapienter comprimit iram:
  Et vi quæ careant, abstinet ille minis.
Sit licet Alcidæ, fractus contemnitur arcus:
  Haud faciunt vllum fulmina bruta metum.

EMPLE-

EMBLEMA CXXIII.

Dignis.

CXXIII.

Merces virtutis, honor.

Euxino auratum quæ duxit ab æquore vellus,
   Heroum vectrix nota carina fuit.
Non ea degeneres traxerunt carbasa fucos,
   Delectos proceres sed tulit ista ratis.
Nec fuit ignaui laboris: neque debita vulgo,
   Sed tantum egregiis gloria digna viris,
Nunc etiam indecores fugiunt ea vellera mentes,
   Et tantum Heroës, qui meruêre ferunt.
Inclyta nimirum est virtutis gloria merces,
   Et bene promeritos concomitatur honos.
Absit vt indigno dependeat aurea collo,
   Quam pellem inuicti tot petiêre Duces.

Quiſquis eam geſtat, vir ſit velut alter Iaſon:
Herculis inq́ue ſuo pectore corda gerat.
Vileſcunt animi, ſi ſegnis inertia portet,
Quod labor, & virtus promeruêre, decus.

EMBLEMA CXXIV.

Sincerè.

CXXIIII.

Sine fraude doloq́;.

Neſcio, quas hominum nunc paſſim excogitet artes,
Turba, cui tribuit nomina nota πόλις.
Cor Deus obſcurâ non ſat regione locauit,
Nec ſatis hoc pectus pellis & oſſa tegunt;
Sed noua nunc vltrà quæruntur pallia cordi,
Sartor & eſt magnus, qui facere iſta poteſt.
Perſpicuas cupimus veſtes, nudataque colla;
Tegmina quæ deceat, vix ſua corpus habet;

Nuda placent cunctis, humeri nudantur, & artus;
Quæque queant melius membra latere, patent.
Sollicitè aptantur soli velamina cordi,
Doctius, & laudem qui tegit illud, habet.
Non ea mens nostra est, sed sum sine fraude, doloque,
Et nudum in manibus cor sine fraude gero.
Aurea si quondam formabant sæcula mores;
Cum nemo obducti pectoris Auctor erit.
Ast ea Saturno viguerunt sæcula rege,
Sed nunc Mercurius, cum Ioue, regna tenet.
Ille doli faber est; formas hic accipit omnes;
Nos ambo leges, & sua iura docent.
Iupiter in varias nos instruit ire figuras,
Et faciem veri dissimulare animi.
Fingere Mercurius falso mendacia corde
Monstrat, & instructum pectus habere dolis.
Inque manu qui corda gerat, vix cernitur vllus,
In patulo, est stultus, qui modo pectus habet:
Namque suum nomen cessit prudentia fraudi;
Pro canâ & regnat simplicitate dolus:
Ridetur si quis nunc pectus laudat apertum,
Et magni Momus creditur esse Iouis.
Sed ne fallaris, falsa hæc sapientia mundi est:
Absque dolo in cælis pectora cuncta patent.

EMBLE-

EMBLEMA CXXV.

Sermo index animi.

CXXV.

Pretium sonus indicat æris.

Et pretium, & vitium tacti ſonus indicat æris;
  Nam benè non æquè cuncta metalla ſonant.
Non idem plumbo fuluo tinnitus & auro eſt:
  Argento reſonat terrea teſta minus.
Æraque diſtinguunt aures Campana, noláſque,
  Ex ſolo, quæ ſint anteferenda, ſono:
Hinc falſa abiicient; hinc non benè miſta notabunt;
  Hinc dicent, multum hæc; ſed nihil iſta valent.
Lingua animi Campana ſui eſt; ſonituſque, loquela:
  Indicium cordis, ceu ſonus æris, habent.
Nam fatua, an prudens mens ſit, ſermone notatur.
  Atque animo pretium lingua loquendo facit.

Hæc

Hæc si prudentem blateratrix verberet aurem,
Mox vacui indicium pectoris auris habet.
Illa cupidineas sed ructet fæda cloacas,
Sordida mox animi clara mephitis erit.
At contra excultam poliat prudentia linguam,
Sermoque cordato sanus ab ore fluat;
Mox animi accipient sapientis pectora laudem,
Et sonitu ex linguæ præmia corda ferent.
Quare animum si quis volet explorare loquentis,
Obseruet, veniat qualis ab ore sonus;
Namque tibi illius fiet certissimus index,
Vel mala lingua mali, vel bona lingua boni.

EMBLEMA CXXVI.

Detractores critici.

CXXVI.

Et maculas in sole vident.

Quis ſeruare poteſt critico tam tempore famam,
 Quo maculas etiam lumina ſolis habent?
Quodnam eſt nobilius phæbo, vel purius aſtrum?
 Aut quod ſuppoſito det bona plura ſolo?
Nil tamen à criticis pulcherrime Phœbe mereris;
 In vitioſorum ſed quoque caſtra venis.
Aſtra Mathematicus qui nunc tubus omnia cenſet,
 Hactenus, & næuos, qui latuere, videt.
In te nunc etiam maculas conſpexit, & atris
 Tam puram faciem non caruiſſe notis.
Creditur Aſtronomis, & ſol maculoſus habetur,
 Mundique infamat lumina ſumma tubus.

Candida,

Candida, quid mirum, si nunc quoque fama nigrescit?
Lingua Mathematico plus oculata tubo est.

EMBLEMA CXXVII.

Astromantæ.

CXXVII.

Nil vanius istis.

Vanius Astrologo nihil est sub sole Prophetâ,
Cuilibet ex astris qui sua fata canit.
Ille sibi fingit, quæ sunt super aëra nusquam,
In cæli vacuo construit ille Domos:
Is vitæ, is morti confictas fabricat ædes;
Ædibus & muros linea ficta facit.
Sinarum muro murus fatalior iste est;
Parcarum murus nam regit iste colum.

Si

Si statione stetit muri tua stella sub istâ,
　Quam stolidè Astrologus finxerit esse necis,
Ne tibi promittas diuturnæ tempora vitæ:
　Nam Clotho à cunis mox tua fila secat.
Quæ si fors nexo Lachesis tibi reddere nodo
　Integra, & in longos vult renouare dies,
Inuida mox primæ studio coniuncta sorori
　Atropos, incassum perpetuata, rapit,
Nec spes iam superest; sed tantum funera restant,
　Clepsydra nam vitæ iam vacuata tuæ est.
At si nascenti vitæ tibi limina tangat,
　(Viuendi limen finxit & ille sibi.)
In longum pigræ ducent tua stamina Parcæ;
　Et tardè accipiet trux sua naula Charon.
Si te Saturno nascentem principe tellus
　Excepit, nigro felle pudendus eris.
Marte sed è Matris domino si fugeris aluo,
　Sanguinolentus homo prælia sæua geres.
Pullus eris veneris, cultorque insignis amoris,
　Sederit in Cypriæ si tua stella domo:
Sed fur Mercurij mores imitabere Furis,
　Hæc statio vitæ si tibi prima fuit:
Diuitias Phœbe, Phœbus promittit honores;
　Regnabis; natum si fouet aula Iouis.
Insuper & cunctis fingunt quoque nomina stellis,
　Queis stolidè populus robur inesse putet.
Stella cui sæui finxere vocabula Martis,
　Naturam Martis sanguinolenta gerit:
Quod dicunt Venerem, mera per sua somnia, sidus.
　Sit licet exanimum, vim Meretricis habet.
Denique dant cunctis hæc vim figmenta Planetis,
　Sideraque his, nunquam quòd valuere, valent.
Sensibus imo carens, fatale est mentibus, astrum:
　Et vires homini queis dominetur habet.

Sci-

Scilicet Aſtrologo ſeruit, ceu fabula, cælum:
Et ſibi, quam finxit, nomen ab arte parat.
I, quicunque ſapis, ſtolidis his crede Prophetis,
Pro cœlo, illorum dant cerebella fidem.

EMBLEMA CXXVIII.

Neſcit inflecti.

CXXVIII.

Lacrymis ne fide puellæ,
Vt flerent oculos erudiere ſuos.

Si ſapias, lacrymis nunquam moueare puellæ,
Vt flerent oculos erudiere ſuos,
Sero quidem Doctor, benè ſed præcepit, amoris,
Cum puerum Cypridos Naſo cauere docet,
O! tam caſta vtinam ſemper præcepta dediſſet,
Nec ſua tractaſſet fœda Magiſteria,

Is foret

Is foret Euxini nunquam miser accola Ponti,
Corpus & in Getica non posuisset humo.
Sed quæ iussa dedit vitandi sanus amoris,
Hæc aliis stolidus, non dedit ipse sibi:
Hinc procul à patria, latiâque exclusus ab vrbe,
Perpetuò irati Cæsaris exul erat.
Tu melius sapias, sequere & meliora monentem,
Post casum sapiens nam meliora docet.
Dulce puella malum est, verbis valet illa dolosis,
Confictis lacrymis mollit & ista viros.
Firma animum contrà, discas contemnere flentem:
Si spernas, siccas mox habet illa genas.

EMBLEMA CXXIX.

Malo ſperni, quam eneruari.

CXXIX.

Eneruant animos Citharæ, cantuſq; lyræq;,
Et vox, & numeris brachia iacta ſuis.

Quid fugis inſipiens? cur gaudia ſpernis honeſta?
  Cur non tu, mundus quod probat omnis, agis?
An neſcis iuueni cumulum decedere laudis,
  Si nequit ad numerum ritè mouere pedes?
Non illum virgo, cætus non æſtimat vllus:
  Ruſticus, aut ſimplex dicitur eſſe nimis.
En vix vlla carent grato conuiuia ſaltu,
  Ipſaque habet choreas turba colona ſuas:

Saltat

Saltat & in patulis iuuenilis bucula campis,
 Gramineque in viridi cum boue læta ſuo eſt:
Tam fauet hæc blandum naturæ gaudia numen,
 Vt quoque amet choreas beſtia muta ſuas.
Nec noua res hæc eſt, longum ſed culta per vſum,
 Mos venit à primis iſte profectus auis.
Tun' mundo iuueni quemquam ſaltaſſe negabis?
 Cur auctor Citharę creditur ergo Iubal?
Scilicet ad Citharam non ſaltauere priores,
 Sed pecudum choreis illa miniſtra fuit.
Neſcio an hoc vnquam fuerit prudentius æuum,
 Nunc prolem at choreas diſcere quiſque iubet.
Tu ſolus ſapiens chorearum gaudia ſpernas?
 Adque Lyram, & Citharam plumbea crura geras?
O ſtolide, & ſolis Monachorum nate cucullis,
 Quidnam hominum in cœtu ruſtice lente facis?
Hactenus hæc iuueni cecinit malè ſuada voluptas,
 En, quantus pinxit verba doloſa color!
Aſt iſte, auertens mentem conſtanter, & aures:
Tantum, eneruat, ait: ſed neque plura refert:
Sed verbo hoc ſolo, prudens data verba refutat:
 Hocque argumenti iudicat eſſe ſatis.
Deliciis animi certum eſt langueſcere vires:
 Delicias Citharæ, vox, lyra, ſaltus habent.
Tempora ſunt Choreas benè cum permittit honeſtas,
 Cumque animum Citharæ, voxque, lyræque fouent:
Tunc tibi lætitiæ fructum captare licebit,
 Gaudiaque haud ſegni carpere plena manu.
At ſunt deliciæ, quas ſuadet cœca voluptas,
 Diſſolui nimiis cum iuuat illecebris.
Has damno: has animos corrumpere dico viriles:
 Peſtiferam & caſtis moribus eſſe luem.
Has fugit hic Iuuenis, mentemque obturat, & aures:
 Cur rectè, (*eneruant*,) vox ſatis vna probat.

EMBLE-

EMBLEMA CXXX.

Procul ab oculis, procul à corde.

CXXX.

Admonitu renouatur amor.

Qui cupis illicitos extinguere victor amores,
  Hoc fac, quod Iuuenis, si sapis, iste facit.
Ex oculis remouet, quam diligit, ille puellam;
  Scriptaque sub pedibus, quæ dedit illa, terit.
Nec metuit pictos charæ conscindere vultus,
  Admonitu turpis ne renouetur amor.
Tollere res sana est, quodcunque reponit amorem;
  Viuit, & aspectis pascitur ille notis.
Sed velut infusis moriuntur fontibus ignis,
  Interit & gelidâ pruna sepulta niue;

Sic ſuſcepta necant Paphias obliuia flammas,
Et fugit ex animo non memoratus amor.
Hinc tu, qui tacito ſub pectore læſus amore es,
Cui velut in calido ſtant ſua corda foco,
Dele cuncta tuæ quæ ſunt tibi ſigna puellæ,
Et refricant veteris vulnus amicitiæ.
Nec tibi difficile eſt, Venerem ſepelire relictam,
Si procul ex oculis iuſſeris eſſe tuis.

EMBLE-

EMBLEMA CXXXI.

Conspicilia. Non omnibus eadem.

CXXXI.

Q ot capita, tot sententiæ.

Haud oculis eadem vitra sunt percommoda cunctis;
Sed mage præ reliquis quæ probet, omnis habet.
Hinc sibi nec quæuis specularia comparat emptor,
Deligit ast, oculis quæ putat apta suis.
Et licet huic pretium longè sit vilius illo,
Attamen hoc pluris, quod placet, ipsus emet.
Nam variè ad visum mittunt ocularia formas,
Vna nec ex æquo pupula quamque capit.
Altera constringunt species, ast altera laxant;
Illaque laudantur, quæ mage, quemque iuuant.

Vt nequeunt eadem cunctis ocularia fingi,
Sed sibi quæ libuit fingere, quisque probat:
Sic eadem humanæ rarò est sententia menti,
Diuerso capiti nec facilè vna placet.
Hic aliam; ast aliam, quam vult, sibi concipit ille;
Atque tenax propriæ est quilibet vsque suæ.
Scilicet est eadem neque mens humana; nec vna
Et sensum ratio, iudiciumque regit.
Hinc ea pro capitum numero dissensio nata est;
Quisque quid & proprij, quo moueatur, habet.
Ast ego tam varios inter, reor, optimus ille est;
Qui sua sensa animi per meliora regit.

EMBLEMA CXXXII.

Falsa doctrina; ignis fatuus.

CXXXII.

Cæcat falliťq; sequentem.

Nec bene,nec tuto fatuo quis ducitur igne;
In cœnum,& fœdos deuenit ille,lacus.
Cæcat enim mendax,& fallit flamma ſequentes,
Et cœca incautos in loca cœca vehit.
Errat enim,& pulſu fertur per inania venti,
Inque hanc,quâ fuerat nata palude,rapit.
Materies viſcoſa illi,quæ mota caleſcens,
Fallaci formam concipit igne facis,
Luminis & veri mentitur ſubdola lucem,
Et ductrix,veluti iuſta lucerna,præit,
Aſt oculos hebetans inopino faſcinat igni,
Notitiam & certæ ſurripit illa viæ.

Si ſequeris te blanda trahet, falletque ſequentem,
Si fugias, timidum poſt tua terga premet.
Hæc falſæ ratio ſemper ſectæque doloſæ eſt,
Hæreſis hanc ſpeciem perfida lucis habet.
Illa fidem ſimulans, doctrinæ & dogmata ſanæ,
Pectora in errores non bene cauta trahit
Subdola fax illa eſt; obſcurâ luce refulgens,
Cui plerumque ortum fœda Lacuna dedit,
Æmula ſed ſolis lucem prommittit eunti,
Quæ ſolis melius lampade monſtret iter.
Sed nihil eſt aliud, fatuo niſi fulgor ab igne,
Et vaga corruptæ flamma paluſtris aquæ,
Seu putreſcentis viſcoſus ſpiritus auræ,
Quemue halat fædus putida terra vapor.
Huic vos tam falſæ nunquam (ô!) committite luci,
Quicunque ad cœlos inſtituiſtis iter.
Doctrina hæc, ſtygiâ fax eſt accenſa palude,
Ad ſtygios etiam pertrahit illa lacus.

EMBLEMA CXXXIII.

Qui malè agit odit lucem.

Odit mala turba diem.

Exigit igniuomo noctem cum Cynthius axe,
Diffugiunt orto lumine noctis aues:
Impatiens lucis mox quærit Bubo latebras,
Et repetit tenebras noctua fœda ſuas;
Necnon & ſubeunt ſua ſordida tecta volucres,
Quæ tetrum à ſero veſpere nomen habent;
Quin Striges, & Vlulæ, tenebris & quicquid amicum
Obſcænarum auium lucis honore caret,
Mox ſua in obſcuris conſueta foramina ſaxis,
Antraque conſpicui luminis orba, petunt.
Odit nempe diem, ſceleris quæ conſcia mens eſt,
Atque palàm cerni culpa pudenda timet;

Seu metus id faciat pœnæ, ſeu torqueat ipſa
Sæpe etiam ingenuus corda nefanda pudor.
Eſt etenim rarus tam raſâ fronte ſceleſtus,
Quem non in patúlo diſpudet eſſe malum.
Abſit, vt ob crimen quiſquam cogatur ab atrâ
Præſidium fronti quærere nocte ſuæ;
Hinc animum caſtis ornemus moribus omnes,
Vt ſit nulli oculos tollere ad aſtra pudor:
Viuere nam non eſt, vitam ſine luce pudendam
Ducere, & à recto pectus habere procul;
Viuere ſed verè, vitam eſt exponere Soli,
Quæ labe, & turpi munda pudore caret.

EMBLEMA CXXXIV.

Spes falsa.

CXXXIIII.

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

Quæ ſegetum multo recrearant flore colonos,
Et meſſis dederant diuitis arua fidem,
En modo tempeſtas grauidis viduauit ariſtis,
Nudaque ſaxoſâ grandine tacta iacent.
Non ſeruant fracti ſtipulas in arundine culmi,
Læſaque ſuſtollunt nec ſata læta caput.
Contritæ recubant agrorum in puluere fruges,
Ceu paleæ immiſſis quando teruntur equis.

Quin conculcatis procumbunt ſemina campis,
Aſſolet vt pedibus trita iacere ſeges.
Vanaque ſtratoris ſpes eſt fruſtrata labores;
Et nunc lamenta,eſt nil,niſi mœſta ſuper.
In re nemo tuas ſpes prudens pone fugaci,
Inſtabile id omne eſt,ſpes mera quicquid alit;
Hoc ſolum excipias tibi quod pia numina ſpondent;
Vnica ſpes firma eſt,quam Deus ipſe facit.

EMBLEMA CXXXV.

Fortunæ felicitas fragilis.

CXXXV.

Fortuna vitrea est, dum splendet frangitur.

Ordine mercator statuens cristallina longo,
  In medio vænum-dat sua vasa foro,
Pocula sunt variis multum pretiosa figuris,
  Fortuna at primo stat quoque prima loco.
Hæc mira speciem princeps ostentat ab arte,
  Mercisque expositæ præmia prima refert:
Mirantis populi densum circumstat & agmen,
  Quique illam cupiat plurimus emptor adest.
Materiem hic vitri, claro splendore nitentis,
  Is formæ eximiæ fortè probabat opus,
Cum subito ex stabulo suo improuisus aperto,
  In medium penetrans prouolat vsque forum;

Et toto ſubiens oneratam corpore menſam,
Suppoſito affricuit ſordida terga pedi;
Moxque tremens omnis cecidit congeſta ſupellex,
Sparſaque per terram vitrea gaza iacet:
Nec ſua Fortunam laus eſt tutata cadentem,
Inter, ſed maius, fragmina, fragmen erat.
Sic quæ ſplenduerat modò, mox amiſit honorem,
Et porco tergum, nulla, fricante, fuit:
Lapſa ſed in partes iacuit confracta minutas,
Damnique indicium lata ruina dedit.
Quin pretium populi, nec iam mirantis habebat,
Vſibus & nullis vtile pondus erat.
Nec madidis quiſquam caſum ſpectauit ocellis,
Pro fletu dederat ſus ſcabioſa iocum.
Is ſolus lacrymis iacturam flebat amaris,
Fortunam damno cui cecidiſſe fuit.
An potuit melius, vanæ fiducia ſortis
Quam fragile, agnoſci, ſit maleſida bonum?
At tibi, cui ſplendet forſan Fortuna, caueto,
Eſt vitrea, attactu frangitur illa leui.

EMBLEMA CXXXVI.

Campanæ, vitrea & ænea virtus, & vanitas.

Laus non durabilis illa est,
Quæ virtute caret.

Stat campana duplex, duplicem fabrefacta per artem,
Hanc faber ære dedit, facta ſed illa vitro eſt.
Vtraque tacta ſonat, ſonitu mouet vtraque ſenſum,
Vtraque & aſpectus quo recreetur, habet.
Hanc flando, aſt iſtam fecit fundendo magiſter,
Et laude eſt operis dignus vterque ſui.
Laus tamen amborum bene ſi penſetur ad vſum,
Plurima, queis vincat, præmia fuſor habet:
Hic etenim multos fecit, quod duret, in annos,
Atque graues ictus quod ſine clade ferat.

Flator at in fragili poſuit re tempus, & artem,
Afferat & cuius commoda nulla labor.
Iſte igitur tanto minus eſt laudabilis illo,
Quo vitro eſt duri firmius æris opus.
Par ratio illorum eſt, celebris queis gloria cordi,
Qui laudem à ſerâ poſteritate petunt.
Eſt, qui grandiloquis pingit ſua nomina verbis,
Et monumenta ſibi condere voce ſtudet:
Eſt quoque, qui ſolidâ virtute per ardua tendat,
Nominis vt fugiat poſt ſua fata necem.
Ille vitro ſimilis, quod dum confringitur ictu,
Lapſa breuem reddunt fruſtula ſparſa ſonum;
Sed ſupereſt nullum fructus laudandus in vſum;
De fracto at tantum dicitur; ecce, fuit.
Nam iacet obſcurus, nullo memorabilis actu
Nilque ſonum præter iam moriturus habet.
At virtute ſuos ſolidâ qui finiit annos,
Hinc nunquam totus morte peremptus abit;
Sed velut æterno ſeſe durauerit ære,
Perpetuo vitam non periturus agit.
Egregij hunc mores laudandaque geſta perennant,
Viuique æternat poſthuma fama decus.

EMBLEMA CXXXVII.

Crumena pulchra, ſed vacua: laus inanis.

CXXXVII.

Laude caret, laudis qui nihil intus habet.

Quid pulchram, at vacuam miraris, ſtulte, crumenam;
Atque carens nummis ſuſpicis artis opus?
Illa quidem argenti filo ſplendeſcit, & auri,
Vt ſolet à Phrygiâ tela profecta manu;
Sed, ſit pulchra licet, nunquam ditabit egentem,
Nec ſtomachi pellet flaccida burſa famem,
Theca caret ſacro, ſit quamuis aurea, cultu,
Si nil diuini, quod latet intus, habet.
Miramur pulchrum, ſaccus ſed plenus amatur,
Putus & ingratus, ſi ſit inanis, erit.
Diuitis, en, Reges ſcrutantur viſcera terræ;
Auro intus careat, nil foret iſte labor.

Si

Si Deus in pulchro pulchram tibi corpore formam,
Et cuiuis ſpecie poſſe placere, dedit.
Huc animum aſſiduis ſtudeas intendere curis,
Ne mentis ſpecies ſit tibi pulchra minus.
Sordida, quam turpe eſt, ſi mens in corpore pulchro
Incolat, & frontis ſit pudor ipſa ſuæ?
Qui volet eximiæ laudari munere formæ,
Is decus, & formam curet vt intus alat.
Quid facies formoſa iuuat, ſi pectore toto
Therſites regnum, Tiſiphoneque tenent?
Non eſt, ad veram quæ ducit ſemita laudem,
Quæ tantum, vt formâ conſpiciare, facit.
Intus mentis opes, intus bona pectoris hæc ſunt,
Quæ te laudandum, conſpicuumque dabunt.
Is pulcher verè eſt, qui ſe virtutibus ornat,
Laude caret, laudis qui nihil intus habet.

EMBLE-

EMBLEMA CXXXVIII.

Conatus irritus pertinaciter non vrgendus.

Illisu capitis stultum est pertundere murum.

Quid duri ad finem capitis conamina prosunt,
Si te, quicquid agas, non velit ille sequi?
Experiare licet, crebroque & fortius insta,
Vrge importunis vel tua vota viis,
Si tamen vsque tibi tua sit Constantia frustra,
Quem fructum labor hic tam capitosus habet?

Desi-

Desine;& ad ſtudium mentem magis vtilè transfer;
Perſequeris fruſtra quicquid habere nequis.
Quis molli ſapiens naſo pertundere murum,
Aut celſum ſolis carpere tentat iter?
Vt ſtimulum moueas,contrane allidere calçes,
Vtque teras,limam lingere,ſtulte,velis?
Quod ſperare potes,prudens ſectator amato,
In non poſſibili perditur vſque labor.

EMBLE-

EMBLEMA CXXXIX.

Tange montes,& fumigabunt.

CXXXIX.

Oſtendunt aduerſa virum:felicia celant.

Decipimur ſtolidi,quia nos non nouimus ipſi,
   Et nil cum ſimus,credimur eſſe aliquid.
Ecce nitent culti non tacti fulmine montes,
   Queis nebulæ,aut fumus,flamma nec vlla nocet:
Summa tegunt lætæ ſpecioſa cacumina ſiluæ,
   Vitibus, atque hortis inferiora virent:
Nec ſua frugiferis ſubducit lumina Phœbus,
   Sed rident totâ,luce nitente,die.
Aſtra fauent etiam,de cœlo & parcitur illis,
   Nec fert his glacies,damna nec vlla gelu.

Deni-

Denique grata rapit menteſque, oculoſque venuſtas,
Nilque iſtis melius montibus eſſe putes.
Sed variet ſtatus, & mittant fera fulmina nubes;
Diteſque iratus deuoret ignis opes;
Eruerint pulchras ventorum prælia ſiluas;
Nullaque iam lætum veſtiat arbor agrum;
Stent nudi erasis formoſi vitibus horti,
Euerſumque ſolum nil niſi ſaxa tegant;
Mox decus omne fugit modo nec data gaudia perſtãt,
Nec, quod delectet iam iuga tacta ferunt:
Aſt olida obſcuro fœtent incendia fumo,
Efficit & teter nubila denſa vapor:
Hæc bellè humanos oſtendunt ſchemata mores,
Quos ſors diuerſos iſta vel iſta facit.
Cum fallax vultu ridet Fortuna ſereno,
Et nihil aduerſi, quod patiamur, adeſt;
Tum blandi, & faciles vitæ percurrimus æuum,
Mitiaque in molli pectore corda ſedent;
Tunc ſuperis chari, tunc & pietatis amantes
Credimur, & totâ mente timere Deum:
Tunc placidi mores; tunc ſermo mitis in ore eſt;
Imo meros loquitur mellea lingua fauos;
Tunc audire ſuas contingit Numina laudes,
Dicimus atque, pio debeo multa Deo.
Attamen aduerſis ſi fœda reflauerit auris,
Et Fortuna retro vela ſecunda tulit,
Languida lethiferi ſeu vexent corpora morbi,
Seu ferus aggeſtas ſuſtulit hoſtis opes;
Nominis aut partos rapuit detractor honores,
Iecit & in noſtrum verba maligna caput;
Mox, velut accenſi fumant à fulmine montes,
Nubilaque, & in cineres, ſaxaque miſta vomunt;
Sic ſubito in cæcas animis ferueſcimus iras,
Reddit & inſanus ſordida verba furor;
Quin

Quin etiam ſuas tumidi minitamur, & enſes;
Totaque rixoſus pectora fumus habet.
Non eſt hæc hominis verè ſapientis imago,
Quem ſtabilem fruſtra ſors violenta quatit.
Nam veluti Pelago rupes concuſſa reſiſtens,
Immotum retinet non violata latus,
Sic is Fortunæ ſuccumbere neſcius iræ,
Perſtat & à victâ præmia laudis habet.
Mens tibi ſit ſimilis contactaque fulmine ſortis,
Ne fumo, & flammis æſtuet, illa, caue.
Oſtendunt aduerſa virum; vis ignea ſtramen.
Deuorat; aſt aurum feruida flamma probat.

EMBLE-

EMBLEMA CXL.

Educationis cura habenda.

CXL.

Surculus est qualis, talis & arbor erit.

Reddere qui largos ſua vult pomaria fructus,
  Vtque ſalutares afferat hortus opes;
Is quacunque ſibi non carpit ab arbore germen,
  Quod ſparſim quæuis horrida ſilua tulit:
Sed neque pomiferos Taxo, vel quercubus agros,
  Culta nec horrenti conſerit arua vepre:
At tener eligitur generoſâ ex arbore ramus,
  Quem Pomona ſuâ nutriit ipſa manu;
Qui (cautam à tali carptus genetrice per artem,
  Quæ multæ laudem fertilitatis habet)
Enodi inſeritur, diffiſſo cortice, trunco.
  Deque peregrinâ ſtirpe alimenta trahit

Aſt vbi adoptauit ramum iam ſtipes alumnum
Vitricus, atque ambos vnicus humor alit.
Néue opus eſt vltrà geminos coaleſcere limo,
Suntque cicatricis iam neque ſigna ſuper,
Partibus ex binis mox vnica naſcitur arbor,
Surculus at ſuccum, pomaque Matris habet.
Quique prius fructus caudex generaſſet agreſtes,
Aut ſtaret vacuis, & ſine fruge, comis,
Fertilis, en, gratos trudit de cortice fœtus,
Et cupidum multo fœnore ditat herum.
Scilicet inſitio naturam perficit ante,
Stipitis & ſuccos corrigit illa rudes;
In melius crudos mutant namque inſita truncos,
Talis &, eſt qualis ſurculus, arbor erit.
Diſcite queis teneræ cura eſt mandata iuuentæ,
Quantum humeris ſtudium, quodue feratis onus:
Dum tener eſt animus pueri, dum flexilis ætas,
Dumque bonis mens eſt artibus apta regi,
Tunc ſilueſcentes iuuenum præſcindite mores,
Ingenuas rudibus tunc date mentis opes.
Et vita, & Genius primis dependet ab annis;
Quodque iuuenta bibit, ſera ſenecta ſapit.

EMBLE-

EMBLEMA CXLI.

Consiliarius fidelis.

CXLI.

Auge oculos, sed tolle manus.

Si quis ad arcanas admotus Principis aures,
  Consulti nomen grande Senator habet,
Ille suos positâ meditetur in icone mores,
  Præstita quos illi mandat inesse Fides
Aucta stat illa oculis; manibus sed manca recisis,
  Cernere multa potest, sed nihil accipere.
Hæc consultoris frons est, & forma fidelis,
  Qui latus, atque aurem regis vtramque tenet:
Illi oculos facies, oculos quoque pectus habeto;
  Cui Regni tota est perspicienda salus;
At manibus careat, manibus ne munera captet,
  Et fiat Regis venditor ille sui.

Dona

Dona trahunt animos non rarò in deuia rectos:
Dona det, arcani quilibet emptor erit.
Pectora muneribus penetratur ad intima Regum,
Occlusæ clauem munera mentis habent.
Muneribus reserata patent secreta senatus
Scita, atque ista palam per fora cantat auis.
Denique consilium nunquam penetrabile nullum est,
Munera Consultor si quis auarus amat,
Hinc quinam casus, quam grandia damna sequantur,
Qui poterunt calami, mille vel ora loqui?
Ille suam primus famamque amittit, opesque,
Qui tanti sceleris creditur esse reus.
Sæpè nec euadit falsæ discrimina vitæ,
Dumque fidem frangit, perdit & ille suam.
Iure sed, & merito, fortasse hoc accidit illi,
Omnis enim hâc noxâ est pœna luenda minor:
Plurima sed misero quæ dat mala publica Regno,
Quæque suo Regi præparat exitia,
Qua Lydâ, aut Phrygiâ poterit dissoluere Gazâ?
Aut queis Sisiphiis diluet ista rotis?
Ille fidem simulans, spretis periuria Diuis
Concipit, & libycâ construit arte dolos;
Ille arcana sui diuendit Principis hosti;
Periurus patriam prodit & ille suam;
Is bene fortunam rebus furatur agendis,
Seu monstret bello, pace vel illa viam.
Denique perfidiæ Rex huic sit commoda merces,
Et pretium Regni proditor vnus habet.
Hinc tibi si fuerit, Princeps, Consultor auarus,
Cui cupida est Iuris Regula sola manus;
Huic serues oculos, digitos sed tolle rapaces;
Aut hos si nequeas tollere, tolle caput.

EMBLEMA CXLII.

Subſcribe incognita nunquam.

CXLII.

Ante probent oculi, chartam quam dextera ſignet.

En calami, chartæque iacent, nigra ſepia iuxtà
 Adſtat, quid ceſſas ſcribere lenta manus?
Non ſatis eſt, inquit ſapiens: ocularia deſunt:
 His ſine, nil debet ſcribere cauta manus.
Iunge oculos calamo, & cautè prius inſpice chartam,
 Si cui vis fieri per tua ſigna fidem.
Non eſt prudentis, quod nunquam legeris antè,
 Teſtatum cæcâ reddere velle manu;
Attulit, ah! quoties præceps ſubſcriptio damnum,
 Queis, ſi ſcripta forent lecta, tuliſſet opem!
Quam facilè eſt verbo calamos erraſſe Miniſtros,
 Ex quo mox ingens arſerit igne focus!

Quam

Quam facilè eſt, tabulis, quas lectas ipſe ſcidiſſes,
  Impreſſam gemma ſuppoſuiſſe notam?
Quid? quod non raro, fuerant quæ credita ſcribæ,
  Poſt, velut acta malâ, ſint reuocata, fide?
Denique narrari quæ multa pericula poſſunt,
  Horum ſi verè nulla timenda putes,
Eſt tamen ignotis per ſe ſubſcribere fœdum;
  Abderitanæ ſignaque mentis habet.
Non lectis igitur nunquam ſubſcribe tabellis,
  Nec plus imprudens, quam tibi, fide aliis.
Namque etiam cautos facilè nos decipit error;
  Vixque oculis audet fidere quiſque ſuis.

EMBLEMA CXLIII.

Auctoritas sit penes Regem; Executio fiat per Ministros.

Sol facit, at factas populo stylus indicat horas.

Præcipuus sol est labentis temporis auctor,
Quique annum motu conficit ipse suo:
Non facit vmbra diem, gignit neque Cynthia noctem;
Arbitrio mutant Solis at ista vices.
Astra licet cœlo niteant diuersa sereno,
Officiumque habeant singula quæque suum;
Nulla tamen, cœli quâuis regione moretur,
Æmula Phœbæis lumina lampas habet.
Nec sibi præ Phœbo primas fax postulat vlla,
Summa sed ad Solem gloria, luxque redit.
Vasa quidem radios Solis sciroterica monstrant,
Sed prius accipiunt Sole fauente diem;

Sol

Sol etenim facit, at factas ſtylus indicat horas;
Effectus laudem non habet vmbra ſtyli;
Sed tantum populo eſt, quo Sol proceſſerit index:
Quod bene ſi faciat, ſufficit officio.
Denique Sol quamuis ſolus non omnia præſtet,
Sed quoque ad effectum ſidera multa iuuant.
Illi prima tamen laudis præconia dantur;
Illius & geſtæ maxima fama rei eſt.
Sol Rex in regno eſt; primi ſunt aſtra miniſtri;
Pars mundi formam cœtera plebis habet.
Regem ſumma decet totâ ditione poteſtas,
Sitque honor alterius Regis honore minor:
At velut à Phœbo capiunt ſua lumina ſtellæ,
Vireſque aſtrorum Solis vt ardor alit;
Sic lucem à Regis ſumat fulgore miniſter,
Ipſe foret quamuis, qui tulit ante facem.
Clam Conſultoris Regem ſapientia formet;
Sed Rex laudetur pro ſapiente palam:
Illius ſacræ figantur nomine leges;
Ex illo, vt primo fonte, ſtatuta fluant.
Optima per populum currant mandata miniſtri,
Gloria ſed Regis prima iubentis erit.
Conſilio is bonus, & fortis ſpargatur in armis,
Præque aliis dignus, qui data ſceptra gerat.
Sit licet illius famuli prudentia rectrix,
Fidus & in regno cuncta miniſter agat.
Nam laudem Regis laus ne premat vlla miniſtri,
Sitque aliquid, quo ſit turba miniſtra minor.
Rex famulo & caueat regni concedere faſces
Iuribus & nulli iura det æqua ſuis.
Nam neque Luna vehit Solis, neque Lucifer axem,
Sit licet hic Phœbi prodromus, illa ſoror.

EMBLEMA CXLIV.

Ambitio cæca, & periculosa.

Minor est laus ista periclo.

Non omne id ſapiens, quod plebs miratur, habẽdũ eſt;
Æquis iudicij lancibus illa caret.
Prodigus, en, vitæ ſtat ſummo in acumine turris,
Fixus in exiguo vix pede vtroque globo:
In quamcunque oculos partem circumferat orbis,
Nil præter mortis certa pericla videt;
Aëre ſtat vacuo; & cœlo ſublimis aperto
Exponit rapidis libera membra notis,
Nulla tenent loris firmatum vincula corpus,
Et capitis nullus roborat vmbo rotam;
Quin tribus eſt palmis totum vix latius iſtud,
Quod ſpatium plantis præſtat vtriſque locum:

Supra

Supra æther, circumq́ue vagæ cum nubibus auræ,
  Infraq́ue in lapſum vaſta ruina patet;
Nil crura eſt iuxtà ſua quo titubantia firmet,
  Nil quod labenti corripiare manu:
Nil quo turbati cerebri vertigo fugetur;
  Nil caſum ante oculos quo prohibere queat:
Sed quaſi contemptos vocet in certamina ventos,
  Aut trux aduerſum pugnet vtrumq́ue Iouem,
Infera ſic ſpernens pugnæ capit aëra campum,
  Et ſit pugnandi turris arena globus.
Cui non concutiat tam vaſta audacia mentem,
  Quam nemo ſpectans abſq́ue pauore videt?
Quot tales hominum pridem periere per auſus?
  Quot ſæpè in præceps fœda ruina dedit!
Ecquod & eſt pretium? linguæ niſi labilis aura,
  Illo, vt dicatur, conſtitit iſte loco:
Forſan & accedunt quædam donaria; verum
  Vix ſentit lucrum vendita vita ſuum.
Et tamen hoc vanæ (tanta eſt veſania) famæ
  Vix dubia pretium quærere morte iuuat.
O ſtolidas hominum mentes, quas improbus vrit
  Ambitus, & laudis ſemper auarus amor!
Deſinite inſipidi, vento captare ruinam,
  Et certam fumo poſtpoſuiſſe necem.
Quis furor eſt, pretium tam futile ponere vitæ,
  Quam ſunt, vox hominis, fumus, & aura, nihil!
Deſinite inſipidi, minor (ah!) laus iſta periclo eſt,
  Quæ tali, ac tanto parua labore venit.
Si quem laudis amor, tituliq́ue, & gloria tangunt,
  Nominis & famam perpetuare volet,
Non opus eſt celſas per certa pericula turres
  Scandere, & interitus quærere ſponte vias,
Veri magna parens decoris Sapientia, veram
  Planius ad laudem Diua parauit iter.

Discite, quas fragiles delent obliuia laudes,
Quæ solidum nullo tempore pondus habent.
Discite, quos mundus sectatur cæcus honores,
Queis nostra, vt vento mens agitata tumet,
Discite, terrenos contemnere denique fastus,
Et quæcunque animum vota per alta vehunt,
Inque humili firmate pedes, laudemque putate,
Elatæ menti constituisse modum.
Hæc est ad veræ rectissima semita laudis
(Fama quod æternet non moritura) decus.
Quid iuuat excelsos tangentem vertice cœlos,
Stare vbi summa vagos Luna reflectit equos;
Si tibi terrificos minitetur ab æthere lapsus
Luxatura tuos certa ruina pedes?
Quid iuuat, aut opibus, Regumue fauoribus auctum,
Sub pedibus Gentes enumerare tuis,
Si tibi Sors firmam non spondet lubrica sedem,
Ex te sed faciet mox fugitiua pilam?
Crede, caret iustâ mundana superbia merce,
Præmia nec tanti digna timoris habet.
Qui manet in plano securior ille ruinæ est;
Lenius & multo, si cadat, ille cadit.

EMBLE-

EMBLEMA CXLV.

Nec auarè, nec prodigè.

CXLV.

Inter vtramque mane.

In medio virtus; vitiis extrema laborant;
  In medio Princeps, qui manet, ille sapit.
Dextera larga quidem, sed nec sit prodiga regis,
  Nec constricta nimis; nam nimis omne malum est:
Sordida nil dantis manus est; sed stulta profusi:
  Illa iuuat nullos, hæc nocet ipsa sibi.
Infame est cunctis amor illaudatus habendi,
  Mentis at heroæ fœdior illa nota.
Magnanimos habitare animos in pectore regis,
  Quique iuuent multos per benefacta, decet.
Vt commune Deus, sic Rex reputatur asylum,
  Et dare qui possit munera, quique velit.

Hinc dona, atque operæ quiuis bona præmia ſpectat,
Poſcit & in dubiis omnis egenus opem.
Turpis auarus homo eſt, totoque inglorius æuo,
Nullius fidus cultor amicitiæ.
Nam ſibi nec donis coniungere nouit amicos,
Munifica partos nec retinere manu:
Non illum ſectatur amor, non firma ſuorum,
Quæ valet in multis vtilitate, fides.
Non illum comitatur honos, non gloria laudem
Apparat ad ſeros continuanda dies:
Ille ſed æternos laceratur verſibus annos,
Et fit comœdis Euclio, ſiue Midas.
Sed neque laus Regi eſt, nullum ſi prodiga nummi
Dextera donandi neſciat ampla modum.
Vt nimis emiſſo langueſcit ſanguine corpus,
Et macie inductâ, debilitate perit:
Sic nimia infringit Regum largitio vires,
Nam Regni neruos prodiga dona ſecant.
Plurima opus Regi: ſumptus neque ſufficit vnus;
In centum riuos ducitur ille lacus,
At ſatis incautè nudat ſe viribus ille,
Prodigus alterius qui nimis auget opes.
Fiſcorum reditus, & vectigalia regni,
Et quos theſauros regia gaza tenet,
Sunt veluti ſanguis, ſanoque in corpore nerui,
Oſſaque, queis firmis, cætera robur habent;
Hæc per larga nimis ſi ſpargat munera Princeps,
Atque alios à ſe transferat ad dominos,
Nonne ſibi extracto minuit ceu ſanguine vires,
Solus & in regno diuite pauper erit?
O! fœdum eſt, quando nudato Principe, regni
Poſſidet effuſas alter, & alter opes,
Tunc prece Rex regnat, proprio neque munere viuit,
Sed quas ditauit, reſpicit ipſe manus.

Tunc

Tunc exhauſta iacent inſtantis robora belli,
Nec pace expenſis ſufficit ille ſuis.
Pauper compulſos pompâ ſplendere rogatâ,
Illorum viuit, queis dedit ante, ſtipe.
Cœtera prætereo, quæ pluria damna ſequuntur,
Cum ſuperat dando Regia dextra modum.
Ergo dona dabit, neque ſit concluſa merenti,
Prouida munifico Principe digna manus;
Sed ſimul attendet, ne ſit malè prodiga rerum,
Sicque det, vt poſſit ſæpius ipſa dare.

EMBLEMA CXLVI.

Exaltatio Ministrorum moderata.

CXLVI.

Haud humeros vltrà.

Laude quidem fas est fidos decorare Ministros,
Tollere & ad iustos, qui meruere, gradus,
Namque etiam ingenuæ pascuntur honoribus artes,
Nec tantum nummos, qui bene seruit, amat.
Quin sunt quos acuit magni plus nominis ardor,
Quam diues quantas Crassus habebat, opes.
Imo decet regem, dando vt neque sordidus auro est,
Nec, grato in meritos munere, parcus agri:
Sic sit in augendo nimium nec auarus honore,
Si famulus meritis dignus honoris erit.
Sed tamen vt ne sit temerarius auctor honorum,
Et tribuat, quæ post non tribuisse volet,

Non

Non nimium extollat, quem dignum laude putabit,
Nec iuuet, vt ſcandat Principis ille caput.
Altior is iuſto eſt, humeros qui Principis vltra
Regia colla pedi ſtans videt æqua ſuo:
Is tandem & cupiet ſummum pede tangere crinem,
Et regem plantas ſubter habere ſuas:
Non etenim eſt ſaties tituli, ſed creſcit habendo,
Et quo plus creſcit, plus adamatur, honos.
O! quot, donec humi ſors illos ima tenebat,
In regem optabant vincere quemque fide,
Quos tamen, vt lætis venêre ad maxima ventis,
Et Regum nimius vexit ad alta fauor,
Vertit in infidos ventoſa ſuperbia ſenſus,
Et Dominos, Dominis ſe ſtatuere ſuis.
Sic faueat Princeps, ſic quos vult, tollat in altum
Vt cubitos infrà quiſque ſit vſque ſuos.
Si qua nocere poteſt, eſt ſuſpectanda poteſtas;
Quæ nequit, huic ſolita eſt ſanctior eſſe fides.

EMBLEMA CXLVII.

Officia non facilè facienda hæreditaria.

Donec vertero.

Vt diuersa micant spatioso sidera cœlo,
Apteque officio sunt sita quoque suo,
Sic varia in magno numerantur munera regno,
Officiumque suum quisque minister habet.
Præcipuè à nutu sed pendent singula Regis,
Muneris & quicquid Rex dedit, omnis obit.
Ille satellitium, gentemque hic dirigit aulæ,
Iste à consiliis nomina magna gerit,
Ille præest armis, sedem tenet iste senatus,
Prouidus is ciues Consul in vrbe regit;

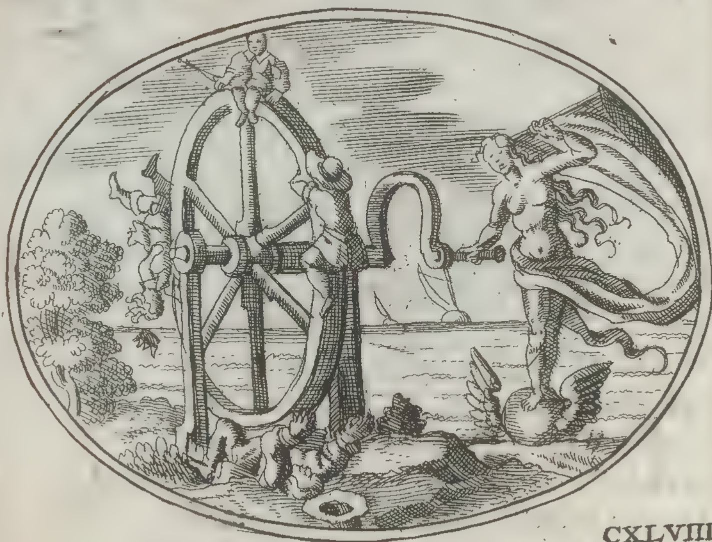
Quæſtor at hic reditus,& vectigalia cogit,
Et res ne capiat publica damna cauet,
Regnat & in pagis alius,prætorque ſtupendus
Explicat agricolis patria iura ſuis.
Aſt alius certa ſatrapes regione gubernat,
Et partem regni ſub ditione tenet:
Altior eſt Regni quiſquis moderatur habenas,
Proque ſuo,magnus Rex quaſi,Rege ſedet.
Inuenies rarum,qui non ea munera captet,
Vnumque ex multis ambitioſus amet.
Nec ſatis ad vitam vota obtinuiſſe quibuſdam eſt,
Sed quoque pro ſerâ poſteritate rogant,
Vt quæ,munifici fuerant modo gratia Regis,
Nunc bona de primis miſſa putentur auis.
Hæc mala multa trahit Regum indulgentia ſecum,
Regnorum firmæ queis minuantur opes.
Nam quæ ſacra prius veluti regalia Regni
Extiterant,dominus mox alienus habet,
Quin velut hæredi propria,& quaſi debita fiunt,
Grandia quæ Regum ſigna fauoris erant.
Quid?quod delectis ſpolientur ſceptra miniſtris,
Cum hæres officij munus ineptus adit?
Nec ratione caret,quod vendi munia poſſint,
Donec in arbitrio libera Regis erunt;
Quin res officij ſtudio meliore geruntur,
Creſcit & impoſiti ſpeque metuque fides.
Nam bene qui ſeruit ſperat potiora miniſter,
At pœnæ ſegnes incitat vſque timor.
Iſta mouent alios;piger at nil æſtimat hæres,
Nam tolli haud metuit,quæ putat eſſe ſua.
Nunquam igitur facilè Regnorum debita fiant
Officia,à primis ceu teneantur auis.
Sed Rex officium cui vult donetque, feratque;
Sit conferre ſuum,tollere ſitque ſuum.

Indicat

Indicat hoc Regis quæ ſeruat clepſydra menſam,
Munia dum famulis diuidit ille ſuis,
Hæc notat, arbitrio quod ſubſint munia Regis:
In cuius, ſeu ſtet, ſeu fluat illa, manu eſt.

EMBLEMA CXLVIII.

Nec præſume, nec deſpera.

CXLVIII.

Fert tempus vtrumque.

Deſperes nunquam, nimium neque fide fauori;
Vertere fortunam tempus vtramque poteſt,
Ipſa leuis per ſe, variaque volubilis aurâ
Gaudet in ambiguis ire, venire rotis:
Fida nec eſt vlli, longo neque tempore firmum
Suſtinet in ſolido, quem leuat, eſſe loco.

Vah!

Vah!quot,ſub quorum pedibus ſubiecerat auras,
Mox iterum è ſummo depulit illa gradu!
Quot contra euexit ſubito ad faſtigia, rebus
Queis deſperatis vita inimica fuit?
Scilicet in toto rerum variatio mundo eſt,
Ipſeque nil conſtans interiturus habet.
Nunc inopinatis mutantur dextera læuis
Mox iterum dextris dant quoque læua locum
Nil deſperandum,ſed nec præſumere fas eſt;
In mundo mutant ſtanſque,cadenſque vices.

EMBLEMA CXLIX.

Mundi felicitas puerorum ludus.

CXLIX.

Toto ſic luditur orbe.

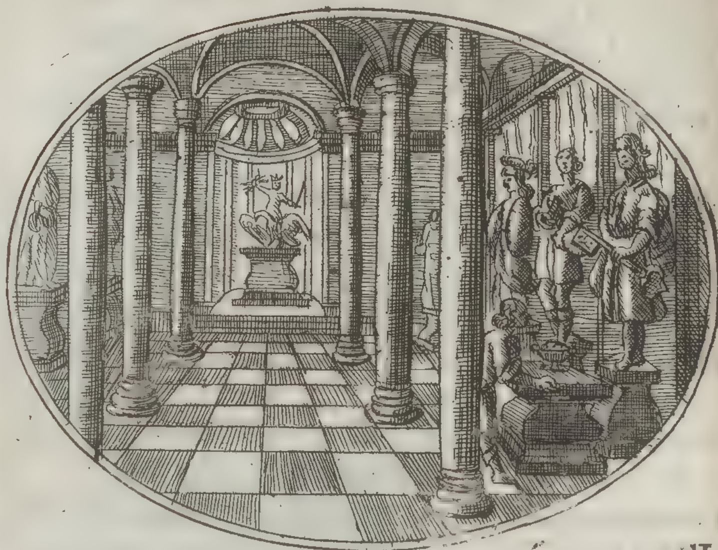
Ludendi ſolita eſt pueris,& magna voluptas,
In trabe cum puerum tollit in alta puer.
Trabs in ſuppoſito tranſuerſùm maxima trunco,
Aut motu facilis pertica longa,iacet;
Mox alacres huius ſcandunt extrema puelli,
Et ſua in oppoſita corpora parte locant,
Nec mora, vt in torto iactantes membra petauro,
Motibus alternis ima,vel alta petunt.
Pondere nunc grauior terram hic defertur ad imam;
Iſque, ex aduerſo,qui ſedet,alta tenet.
At vice mox versâ deſcendere cogitur iſte,
Euolat aſt alter, qui prius imus erat.

Sic

Sic ludunt pueri, ſupraque, infraque feruntur,
Et per mutatas ſtantque, caduntque vices:
Perſimilis toto ludus quoque luditur orbe,
Ludicrus eſt pueris, ſerius ille viris.
In trabe ceu pueri, inſtabili ſic ſorte mouetur
Res hominum, & variâ fertur in orbe vice.
Aſpice, vt Æſtheris patruo colluſerit Aman,
Hunc, quæ illi fuerat furca parata tulit.
Quid magni ſobolem refert memorare Iacobi?
Quam mirus fratrum ludus & iſte fuit?
An non, qui in vtero fratre tam dirè premebas
Scimus ad oppreſſi poſt iacuiſſe pedes?
Arctoos inter quanta alternatio Reges,
Hinc ante annorum tempora pauca fuit,
Quando hic aſcendit Solium de carcere Regni;
Carceris à Regno vincula at iſte tulit!
Nempe hæc ludentis fallacia ludicra mundi eſt;
Alternat quicquid proſperitatis habet.
Eleuat hunc iſtâ, parte hac mox deprimit illum;
Imo & eundem quem ſuſtulit, inde premit.
I nunc, & mundi rebus confide ſecundis,
Si ſapis, hæc puerum nil niſi ludus erunt.

EMBLEMA CL.

Vt pateant aditus.

Accessure Iouem, da thus ante omnia Iano.

Mos erat antiquis adituris Numina Diuum,
  Vt primum Iano thura, merumque darent.
Causa putabatur, Cœli quia Ianitor omnes
  Ad clausos aditum panderet ille Deos;
At qui muneribus prius haud fecisset amicum,
  Huic aditus clausi, Ianua dura foret.
Qui cupis ad Regem, prudens bifronte studebis
  A Iano vt discas, quæ sit eunda via.
Nam Iouis est Ianus clausæ camerarius aulæ,
  Exemplis reliquos format & ille suis.
Obuia vix raro est adeundi copia reges,
  Per famulos cameræ sed patet istud iter:

Si

Si volet hic Ianus, mox Rex te noſcet adeſſe,
Nec faſtiditis te trahet ille moris;
At ſi noluerit; ſupplex repedabis in aulam,
Sæpius & de te Rex ſciet vſque nihil.
Quid facias ergo, vt Iouis admittaris ad aurem,
Et referas facilis vel tria verba Dei?
Diuinum primo Iani da munus ad aram,
Verbaque cum donis officioſa tuis.
Iani ſacra ſtipem poſcunt cum melle: litatum
Eſt male, munificá, ſi ſtipe mella carent.
Quod ſi plura voles, poteris ſuperaddere plura;
Nam recipit Ianus thuſque merumque ſimul.
Ærea ſtips olim fuerat: nunc conuenit aurum,
Quin maſſa argenti ſtips quoque iuſta ſacri eſt.
Iano igitur ſemper cura deuotus haberi,
Quiſquis amas magni limen adire Iouis:
Nam fruſtra es, ſi te durus contempſerit ille,
Toruaque rugoſis offerat ora genis.
Hinc primum illius patulam ſta largus ad aram,
Atque manu grauidâ ritè operare ſacris,
Quin etiam officiis, gratiſque merebere verbis,
Orabiſque operam præſtet vt ille ſuam;
Nec ceſſes ſanctis cumulare altaria donis,
Dum videas cultu te placuiſſe tuo;
Tunc facilè accedes, patulis & Ianua valuis
Ad quoſcunque voles, te ſinet ire Deos.
Vis magna eſt ſacris, ditant vbi munera Sanctos.
Omnis at in ſacris munera Ianus amat.

EMBLE

EMBLEMA CLI.

Vtilior Regni frequentia & Fertilitas, quam Maiestas, & amplitudo.

CLI.

Magis vtilis hæc est.

Hìc stat, ferre potens structas in tergore turres,
 Aduena de Libycis bellua vasta plagis.
Enixa ast illic fæcunda sub ilice fætum,
 Pinguis, & à cæno sordida porca iacet;
Aspicit assistens attentâ mente colonus,
 Iudicioque animal pensat vtrumque suo.
Grandior, inquit, is est, longè at fæcundior ista;
 Optio, & hanc malim, si mihi nostra datur,
Magna quidem moles elephas, spectataque miros
 Clamores passim, plebe stupente, facit.
Fertur enim bello, sæuis & idoneus armis;
 Magnumque in magno corpore robur inest.

Nam

Nam portat plenas armato milite turres,
Et muri ſpeciem, ſicut euntis, habet.
Maxima ſit licet, ad Cereris tamen illa labores,
Ruſtica nec quicquam beſtia ad arma valet:
Nec iungi plauſtro, necti neque commoda raſtro eſt,
Apta nec vt curuo vomere findat agros:
Nec ſtabulum partu ditat; nec fœta frequenter
Multiplicat ſobolis fertilitate gregem:
Namque ferunt binos vterum geſtare per annos,
Pignoraque in partu ſingula ſola dare;
Adde, quod è cunctis fera ſit proſcripta culinis,
Vt caro quæ faciat tœdia longa cocis.
Quid mihi cum tali, ruris nihil vſibus aptâ?
Commoda quæ Domino vix ferat vlla ſuo?
In bello valeat, ſed ego ſum pacis amator,
Et pecorum laudes vtilitate probo.
Huic tantæ moli grauidam præponere porcam,
Crediderim agricolæ iure licere mihi.
Hæc bis fæcundum fœturæ iactibus annum
Efficit, & largo pignore ditat herum,
Menſibus illa parit fœtu grauidata quaternis,
Fitque parens capitum ſæpius vna decem.
Hæc mihi laudetur, ſitque hæc in amore colonis,
Quæ laudem tantæ fertilitatis habet.
Quam ſubito hæc magno ditat pecuaria lucro!
Quam citò ruricolæ pauperis auget opes!
Quid laudes memorem ſapida quas carne meretur?
Quam gratis homines paſcat & illa cibis?
Si mihi res liceat magnis componere paruas,
Et quod habent laudis reddere cuique ſuum;
Hanc ego fertilibus ſimilem bene dixero regnis,
Queis populo, & fructu plenus abundat ager.
Rex ego, fæcundum malo, & mage fertile regnum,
Quam ſterile, hoc quamuis ſit ditione minus,

Huius

Huius enim bello, grandisque potentia pace est,
Terra ferax hominum, fœnore plenus ager.
Vnde etiam Reges aliis facit esse tremendos,
Et ditat geminâ fertilitate suos.
Sed quasi sus Regnum est, multa quod gente redundãs,
Vix possit ciues enumerare suos.
Contra Elephas regni sterilis mihi fiat imago,
Vbere sit quamuis forsan honore prius.
Nam licet is grandi longè sit corpore maior,
Plus illum fœtâ plebs stupet atque sue;
nfelice tamen fæturâ infamis, inopsque est,
Et nulla ex illo, lucra Colonus habet;
Sic sunt Regna plagis longè excurrentia vastis
Quæ grandis tituli nomina magna gerunt,
Terra sed, est sterilis, raroque exculta colono
Nec populi, aut rerum fertilitate potens,
Hinc vt frugis egens, sic nummo, & milite, pauper,
Vix defendendæ sufficit ipsa sibi.
Quare vt frugiferum sterili præponimus aruum,
Diuitis & grex stat pauperis ante gregem.
Vt regnum melius, cui sunt ditissima rura,
Et lata innumeris bona habitata viris;
Sic ego turrigero pecori præponere porcam
Audeo, quæ stabuli diuitat vsque gregem.
At tu infæcundo qui tantum es corpore magnus
Sed nullas Domino das male fœtus opes,
Sit licet excelsus, portesque in tergore turres,
Me, palmam pandæ, Iudice, cede sui
Quod si ad certamen quoque perueniatur honoris,
Vel per me, miri plus Elephantus habe.
Vtile al vlterius si vis committere miris;
Mira parum prosunt, vtilitate fruor.
Hæc abs ruricolá referuntur dicta colono,
Qui Regnis pretium ex fertilitate facit,

Creditur

Creditur & sanâ quod sit ratione locutus;
Sintque hæc Principibus verba notanda viris.
Non regem intentis decet huc incumbere curis,
Vt plebs in regnis sit numerosa suis,
Agricolis pagos, & ciuibus augeat vrbes,
Et nusquam tellus non habitata vacet,
Vis etenim infracta est, grandisque opulentia regnis,
Et multa Princeps milite in arma valet,
Cum neque ciue domus, crebro neque culmine tellus,
Nec stabula armento, fruge nec arua carent.

EMBLEMA CLII.

Vita aulica.

CLII.

Allicit, & terret; procul hinc sed tutius absum.

Aspicit excelsum felix Campania montem,
  Quem propè, Nolanus rura colonus arat;
Vestius est aliis, alij dixere Veseuum,
  (Si carmen patitur) Vesuuiumque vocant.
Is circumpositis longè lætissimus aruis,
  Ad celsa erecto tollitur astra iugo,
Huic ceruice tenus, medio stant corpore vites,
  Pampineaque togâ contegit vua latus:
Imas læta socrus vestit plutonia plantas,
  Temperat & calidum pendula silua diem,

Cam

Camporum iuxta ſparſis vberrima villis,
Multiplici paſſim iugera fruge virent.
Sed planum in ſummo quaſi pando culmen aheno
Latè hiat, & veluti feruet ab igne focus.
Hinc ater piceo prorumpens turbine fumus,
Flammarumque ardens mixta fauilla globis,
Ignitos cinerum fluuios, liquefactaque ſaxa,
Viſceraque eximo montis aduſta vomunt:
Fundoque erumpens, ſuperas grauis halitus auras
Inficit, & teter contegit aſtra vapor.
Hunc ſuper haud vllæ volitant impunè volucres,
Sed necat audaces fœda Mephitis aues.
Nec raro accenſus, rupto velut aggere, torrens,
Ardentes cineres, vſtaque ſaxa trahens
Effuſus cæcis, monte eructante, cauernis,
Vertice de ſummo lata per arua ruit;
Atque auidus cultos plenis cum vitibus hortos,
Ruraque cum pagis deuorat igne ſuis,
Hinc circum latè, loca per vicina, furentis,
Diluuij ſparſus pectora terror habet;
Quóque magè vbertas habitantes allicit agri,
Afficit & facies quoſque venuſta loci:
Hoc magis ardentis propiores terret aheni;
Perpetuus vomitus, nec bene tuta domus.
Hinc ſunt qui malunt procul hâc abſcedere ab orâ,
Quam tam vicino figere tecta rogo,
Ne ſubita inuolui contingat ſortè ruina,
Dum quærunt terræ fertilitate frui.
Vix illi abſimilis ratio eſt, quæ ſparſa per aulas,
Alta frequens regum limina turba terit,
Hos adamatus honos, illos intenta voluptas,
Diuitiæ aſt alios, ſpeſque, fauorque trahunt;
Et quodcunque boni nomen ſortiur in aulis;
(Namque etiam ex aulis commoda mundus habet.)

Haud minus, exculti quam pinguia rura Vesevi,
Allicit, aut circum deliciosus ager.
Sunt tamen aularum quos crebra pericula terrent,
Illaque flammiuomi montis vt ora timent.
Nam metuenda minus nunquam sunt fulmina regum,
Pristina cum cecidit gratia, facta furor;
Quam, quos horrendos iaculatur Vestius ignes,
Aut qui vicinos amnis adurit agros.
Tutius hinc multis procul esse putatur ab aulis:
Nam propiora vorat flumina, remota manent.

EMBLEMA CLIII.

Non æqualiter fidendum omnibus.

CLIII.

Vultus non omnibus idem.

Quam diuerſa gerunt varios animantia vultus:
 Tam nec habent hominum pectora pectus idem.
Sunt, queis cum humanâ mentis concordia formâ
 Eſt magna, & genius fraude, doloque carens.
Sunt, quos, verſuto latitans ſub pectore vulpes,
 In quamuis faciem vertere corda, docet,
Sunt quorum genio formam tribuêre leones,
 Aut animi mordax finxerit ora canis;
Quid tigridum dentes, vrſos, rictuſque lupinos,
 Aut referam turpis ſordida roſtra ſuis?
Omnes, quas circes genuerunt pocula formas,
 Diuerſorum hominum corda, animique gerunt.

Non idem mos eſt,ſenſus non omnibus idem;
Virtutem,aut vitium par neque quiſquis habet.
Sunt quibus in pretio virtus,& fida ſodali eſt;
Qui peius triſti fallere morte putant,
Sunt,queis ſinceri,rectique eſt nulla cupido,
Sed tantum pendunt vtilitate decus,
Talis perpetuum tibi ſe ſimulabit amicum,
Te Pyladem dicet,Pirithoumque ſuum;
Sed mox deceptus ficto inuenieris Oreſte,
Et falſum cernes Theſea Pirithous.
Hinc nimium ſimplex nunquam te crede cuiuis,
Sed tibi ſint longâ corda probata fide.
Facta recens Manuës gnatum decepit amica,
Saluus,ſi temerè non adamaſſet,erat.
Alterius diro Machabæi ſecta Triphoni
Colla iacent;nimium credidit ille citò.
Occubuit iaculo Paridis confectus Achilles,
Credulus à falsâ captus & ille fide.
Nomina fingenti Cyclops credebat Vlyſſi,
Vindictamque oculi perdidit ille ſui.
Sed quid ego enumerem,citò queis confidere noxam
Intulit?innumeri credulitate iacent.
Qui dextrè humanas poterit cognoſcere mentes,
Fidere nec,niſi ſit ſat bene nota,ſapit.

EMBLE-

EMBLEMA CLIV.

Vires, ante inceptum proba.

CLIIII.

Pondus diſco meum.

Conſuetudo frequens, longos agitata per annos,
  Atque ab auis ad nos more profecta tenet,
Quâ ſolet in libræ populus conſcendere lancem,
  Corporis & pondus quærere quiſque ſui.
Res ſi ad corpoream referas tantummodo molem,
  Eſt leuis, haud curis digna, ſed apta iocis:
Notitiâ at proprias hâc ſi cognoſcere vires
  Vis, & in effectu ſcire quid ipſe queas;
Noueris vt mentis, ſimul & tua pondera carnis,
  Et fias totus cognitus ipſe tibi,
Magna eſt in tali Patrum prudentia facto;
  Vnde ſuperba nimis mens moderamen habet.

Namque ignara ſui, cæci præſumptio cordis,
Cauſa mali multis exitioſa fuit.
Creſcit amor proprius, quiſque & ſeſe æſtimat ipſe,
Maiorque eſt oculosq uilibet ante ſuos,
Sit Deus, aut fiat, quo ſe putet eſſe minorem,
Cui ſemet proprius noſſe negauit amor.
Muſca ſit ille licet (tanta ignorantia veri eſt)
Pro tamen ingenti ſeſe elephante feret.
Hinc animi tumor, hinc fit temerarius ardor;
Impetus hinc frenum pro ratione tenet;
Hinc parium ſuppreſſus honos, hinc clara minorum
Iniuſtè variis gloria læſa modis:
Quin furor & præceps, maioraque viribus auſa,
Factaque prudenter non facienda fluunt:
Mox odia, & lites, & iurgia fœda ſequuntur,
Enſis & in tenui cuſpide vita ſedet.
Sed ſint iſta nihil, quin & præſumptio ſecum
Aut vitæ, aut famæ funera nulla trahat.
Turpe tamen ſeſe eſt temerè accinxiſſe labori,
Cum mox inceptis ſis minor ipſe tuis.
Turpia vt hæc vites non vanus iuſſit Apollo,
Prudenter vires noſcere quemque ſuas.
Accipe doctrinam, pandamque inſcende bilancem,
Nec pigeat, pondus cum docet illa tuum,
Hoc feret in variis tibi commoda plurima rebus,
Nec dicêre domi non ſatis eſſe tuæ.

EMBLE-

EMBLEMA CLV.

Dubia atque incerta, non supponenda pro certis, atque confectis.

CLV.

Pellem non capti nunquam venundabis vrsi.

Fors geminos nummi iuuenes torquebat egestas,
(Mythica si veram dant documenta fidem.)
Quare dum tacitâ multum sub mente volutant,
Pauperiem possent quo releuare modo;
Consilio statuunt vrsæ diuendere pellem,
Illa licet primum post capienda foret;
Esse etenim facilè, à geminis & fortibus vnam
Sterni vrsum, & captâ pelle redire domum:
Nec mora, quæsitos condixit pellio nummos,
Namque acquirendæ pellis auarus erat.

Vrſigenas igitur generoſo pectore ſiluas
Ambo petunt, voto diues vterque ſuo.
Sed fuit inflatæ breuis hæc conſtantia menti,
Obuia nam grandis protinus vrſa fuit,
Moxque illis cecidere animi, timor oraque preſſit,
Et fuit arreptæ proxima cura fugæ.
Arboris in ramos trepidè celer euolat alter,
Fulmine ceu tactus concidit alter humi.
Moxque, animæ explorans admota nare meatus,
Prolapſum attento circuit vrſa gradu.
Fœdaque iam naſo, mox auribus applicat ora,
An ſignum vitæ fors daret aura leue.
Ille vias animæ cunctas ſed clauſerat arctè,
Decepta & ficti funeris arte fera eſt.
Sicque à ſe mortem ſimulata morte fugauit,
Alter in arboreo vertice tutus erat.
Viſaque iam miſſis ſiluas repetiuerat illis,
Creditaque eſt antrum iam ſubiiſſe ſuum,
Quando animo certa veluti de morte reſumpto,
Venditor ad ſocium pellis vterque redit:
Et mox, cui trepido vitam ſeruauerat arbor,
Effundens tremulo paucula verba ſono.
Vidi ego de ramis quando te circuit vrſa:
Dic, tibi in auriculam quid fera dixit! ait.
Hoc mihi dicebat, iam cautior intulit alter,
Grataque erunt animo pòſt documenta meo:
Pellem non capti nunquam venundabis vrſi,
Capturo nondum nam tibi tuta tua eſt.
Non vrſæ hæc nobis ſed ſint ab Apolline dicta;
Nam ſunt fatidico dogmata digna Deo.
Noxius eſt error, certo ſupponere falſum,
Factaque iam credi, quæ facienda latent.

EMBLE-

EMBLEMA CLVI.

Non semper virebimus.

Tacitis cuncti exarescimus annis.

Stat vetus arescens vegeta inter robora quercus;
Deciduis ramis, & prope calua comis.
Quin ramorum artus subtus, defectaque succo
Multa ad radices arida membra iacent:
Ipsa & perpaucas retinens in culmine frondes,
Parte sui exiguâ, cœtera sicca, viret;
Ast ingens fuerat ramis ingentibus arbor,
Maior in vmbrosis nec stetit vlla iugis.
Grata olim æstiuum pecori depellere solem,
Frondeque sub densâ condere Luscinias;
At nunc exesam paulatim longa vetustas
Opprimit, atque animâ deficiente necat.

Sic omnes tacitis pedetentim occumbimus annis,
  Inque necem occulto tendimus vſque gradu:
Quin iuuenes abeunt lento cum tempore vires.
  Semper & ex nobis mors ſua lucra capit.
Quid vegetis igitur ſtolidi confidimus annis,
  Et fruſtra ſerò quærimus eſſe ſenes:
Omnibus (ah miſeri!) veteraſcimus vſque diebus,
  Atque ſenes fieri cogimur ante diem:
Nec formoſa iuuat, Venerique æquata venuſtas,
  Nec vis, nec pietas, ingeniiúe vigor:
Tendimus, & trahimur; ſpontè, inuitique mouemur;
  Et properant iuuenes ad ſeniora dies.
Quin veluti limâ vires raduntur, & anni
  Nec quod præteriens abſtulit hora, redit.
Nil ſtabile in mundo eſt; morimur quoque quando viremus
  Omnis, vt areſcens denique quercus homo eſt.

EMBLE-

EMBLEMA CLVII.

Nos quoque floruimus.

CLVII.

Ad vos mox veniet, iam nos præcessimus, ordo.

Quæ ſteteram in ſiluis longè pulcherrima fagus,
 Per loca lata meis conſpicienda comis,
Quæ crebro æſtiuas fregi paſtoribus auras,
 Cum traheret reſonum fiſtula rauca nemus.
Sub cuius denſâ requieſcens fronde viator,
 Inceptum feſſus ſæpè refecit iter.
Nunc vetulæ impacta ſuccidimur, ecce, ſecuri,
 Et meriti ratio nulla prioris adeſt.
Sed defloruimus; flos namque erat ipſe caducus;
 Nunc quoque cedo aliis tota reciſa locum.
Quod mihi contingit. cunctis continget in orbem,
 Proxima lignatrix iam mihi ligna ſecat.

Ad vos & properat, qui nos modo transiit ordo,
Qui nunc vos ornat flosque caducus erit.
Viuite me melius quotquot durare potestis,
Plus faueat vobis, quam mihi, silua locum.
Sed moneo, vestro nimium ne fidite flori;
Mox inopinato tempore siccus erit:
Vestra tegant etenim spatiosum brachia fundum;
Frondibus & vestris temperet vmbra diem;
Sitis amor volucrum; vestroque à culmine siluâ
Aligerum varios reddat amœna sonos;
Quin auium in densis saliens plebs plurima ramis,
Extruat in vestris plumea tecta comis;
Denique siluosis sitis celeberrima campis,
Gloria; Hamadryadum deliciæque choris;
Vos tamen haud quicquam præconia tanta iuuabunt:
Non fuerat vestro noster honore minor,
Et tamen occidimus: res hinc disponite vestras;
Mortis enim cunctæ cædua silua sumus.

EMBLEMA CLVIII.

Sic transit gloria mundi.

CLVIII.

Arboris vt vento decutiuntur opes.

Cum blandita ſuis multo pomona colonis
  Fœnore, pomiferos larga beauit agros,
Iamque, incurua ſuæ grandi ſtans pondere prolis,
  Quælibet effuſas, explicat arbor opes,
Quam grata hortenſes tunc dant ſpectacula Nymphę,
  Quam varia humanus gaudia ſenſus habet!
Ditia tunc plenis nutant pomaria ramis,
  Ipſa voluptatem copia larga facit.
Tunc recreant oculos pingentes poma colores,
  Tunc nares, picto cortice miſſus odor:
Tunc pyra languentem reparant matura ſaporem,
  Et ſua, quæ placeant munera guſtus habet:

Eſt

Eſt neque tactus iners:ramo decerpere fœtum,
Et verſare manu poma vel ipſa iuuat:
Nec caret auditus, veniat quo grata voluptas,
Turba autumnales cum canit omnis opes.
At quando, Æoliis ventorum fuſa cauernis,
In fera prorumpens prælia turba furit,
Tunc quoque pomorum capiunt mala grãdia matres,
Namque cadit ſoboles;ſtat ſine prole parens.
Inde quatit Boreæ funeſta potentia ramos;
Humidus hinc amplas decutit Auſter opes;
Parte alia, inſanis vertex agitatus ab Euris,
Amittit miſtis mollia poma pyris;
Ruris & in fœdam decuſſa opulentia terram,
Defœdata luto, læſaque tota iacet,
Et nihil arboribus ſupereſt, niſi fortè capillus,
Aſt hunc, quæ ſequitur, mox quoque bruma rapit.
Sic truncis perit omne decus, ſic gloria ramis,
Statque bonis arbor deſpoliata ſuis:
Nec Lephyrus fœtæ, Lephyri neque profuit vxor,
Nec queis hortorum eſt ruſtica cura, Dij.
Sed contempta arent viduis pomaria lignis,
Sæua velut vitâ quæ ſpoliauit hyems.
Non eſt abſimilis mundi fortuna ſuperbi,
Illius ſpeciem pomifer hortus habet.
Quin plus illius delectat gratia multos,
Quam quas autumno porrigit hortus opes.
His laudatur honos, iſtis eſt grata voluptas,
Luxuries alios, diuitiæque trahunt.
Eſt aliis longâ pulchrum ſplendeſcere pompâ,
Atque viam multis carpere ſeruitiis.
Sunt quibus excelſum captatur culmen in aulis,
Feliceſque illos, qui tenuere, putant.
Sunt, queis grande decus longè deducta propago eſt;
Ordoque ab antiquis enumeratus auis:
Clara

Clara placent aliis bellacis præmia martis,
Phœbææ est aliis gloria summa togæ:
Denique, quæ vanus complectitur omnia mundus
Munera, præcones queis celebrentur, habent.
Ast, (ô!) quam subitò perit hæc tam cara voluptas.
Quam citò diripitur quicquid in orbe placet!
Florida vt à Vernis pereunt vineta pruinis,
Statque infrugiferis vitis adusta comis;
Vt, fera cum quatiunt fœcundos flamina ramos,
Arboreæ à vento decutiuntur opes;
Sic ostensa fugit fucati gloria mundi;
Quin spes cum magnas fecerit, illa perit;
Tu tua; ne (verum est) caue vt experientia dicat;
Nam mille exemplis hoc didicisse sat est.

EMBLE-

EMBLEMA CLIX.

Nil vltra in terris:

CLIX.

Cursus hic terminus esto.

Grande maris tandem fessi tranauimus æquor;
Non procul à portu iam mea puppis abest:
Conspicio alterius iam promontoria vitæ,
Bustaque, quæ video, vociferantur, adest.
Ergo meæ excipiant quassatæ carbasa proræ,
Quæ stant in sacro multa sepulchra loco.
Hic terræ finis; patrij hæc sunt ostia portus,
Littore in hoc sistit nauita quisque ratem:
Quicquid plus vltra est, portus vel carcer habetur,
Ille bonis requies, pœna sed iste malis:
Si bene non fidas rector sua vela per vndas
Duxit, & in portum plena carina redit,

Canta-

Cantabunt reduci iucunda celeuſmata ciues;
Monſtra & quæ, dicent, ſint ſuperata maris;
Ille etiam æternam geſtans in vertice laurum,
Præmia, perpetuò non moritura, feret.
At ſi tranſtra vagis deſes permiſerit Euris,
Vel neglecta ſedet naufraga prora vadis,
Aut huc vel lacerâ; aut iuſtâ ſine merce reuerſa eſt,
Eluet æterno carcere ſegnitiem.
Hinc bene præuideas, quam diuite litora naui,
Et quam ſelectis mercibus, iſta petas;
Nam neque defectus alio emendare labore;
Corrigere aut curſum nec relegendo licet:
Nil vltra in terris, operum ſed terminus hic eſt:
Omnia proclamant hoc monumenta loco.
Aſpice, quam multis ſtet terra aggeſta ſepulchris,
En hoc nautarum quot tegit oſſa ſolum;
Hanc tantum omnis habet, quod contulit ipſus in orã.
Correxit factum nemo reuerſus iter.

EMBLE-

EMBLEMA CLX.

Hæc vltima linea rerum.

CLX.

Aut exul, ſine fine mali, vel Rex, ſine fine bo:.orum.

Denique iam patriam peregrè remeamus in vrbem,
Quaſque lucrifeci, concomitantur opes;
Alterius facies ſe aperit nunc altera mundi,
Aſpicio & finem, ſed ſine fine, meum.
Non hic aſſiduo voluuntur tempora motu;
Nec variant vllas lux, tenebræque vices,
Hîc vaga nulla meat referens aurora labores,
Nulla hic præterita eſt, nulla futura dies;
Sidus ab occaſu nullum hic transfertur in ortum,
Sol hic occiduos non agit vllus equos:

Con-

Conſtant iuncta ſimul nexa ex adamante catenâ,
Conſeruantque ſuum ſingula firma gradum:
Exſcenſu primo, primoque in limine portus,
Mox vbi tanguntur littora prima pede,
Scinditur in geminas procurrens ſemita partes;
Dextra iter, ad cœlos; ad ſtyga læua via eſt.
Quiſquis ab Oceano victor redit aduena mundi,
Et ſaluâ largas naue reportat opes,
Illi, de patriis occurrens obuia muris
Turba frequens, lauro vincit amica comas;
Moxque triumphali pompâ ad capitolia cœli,
Inſignem meritis, agmina læta vehunt;
Atque hìc, ætherea totâ acclamatus ab aulâ,
Numinis excelſum ſiſtitur ante thronum,
Regis vbi exceptus ſummo omnipotentis amore,
Ornatur ſerui laudibus ille boni:
Et mox, æterni ſumpto diademate regni,
Gaudia perpetuo, nil doliturus, habet.
At ſi quis fractâ venit hæc ad littora puppi
Inſiſtor, aut cuius merce carina caret.
Qui piger ignauo conſumpſit tempora ſomno,
Aut infecta graui crimine corda gerit,
Hunc in dira rapit ſtygius mox vincula lictor;
Perpetuuſque poli finibus exul agit.
Quin & in immanes Erebi coniectus hiatus,
(Horrendum!) æterni fit miſer eſca rogi.
Atque his fine carens ambobus clauditur ætas
Illa, quæ in æternos eſt peragenda dies:
Hæc duo cunctarum finis ſunt denique rerum,
Aut cœli requies, flamma vel atra ſtygos;
Huc iter eſt facilè; pronus deſcenſus in orcum eſt;
Ianuaque æterni carceris vſque patet.
Nec opus huc multo pigros properare labore;
Ad ſuperos ſatis eſt non tenuiſſe viam.

At tu,

At tu, præsentis qui transis tempora vitæ,
  Elige, quo teneas, hîc peregrinus, iter;
Tartara, vel cœlum; regnum, vel flamma supersunt:
  Et locus alteruter mox habitandus erit;
Te penes est, quem vis: hoc est discrimen in illis:
  Ocia ad hunc sat sunt: iste requirit opus.

FINIS.

SYLLABVS

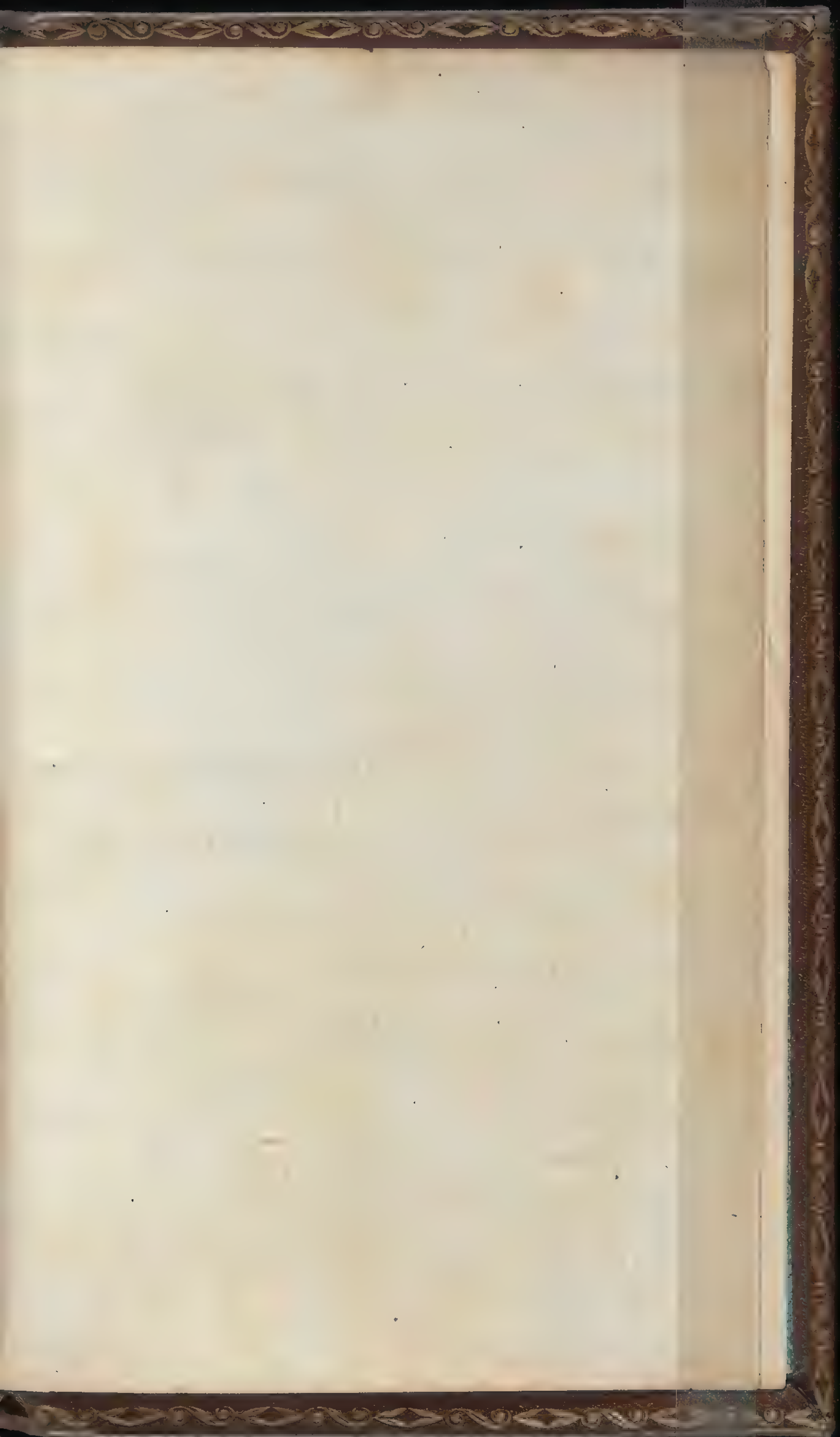
EMBLEMATVM.

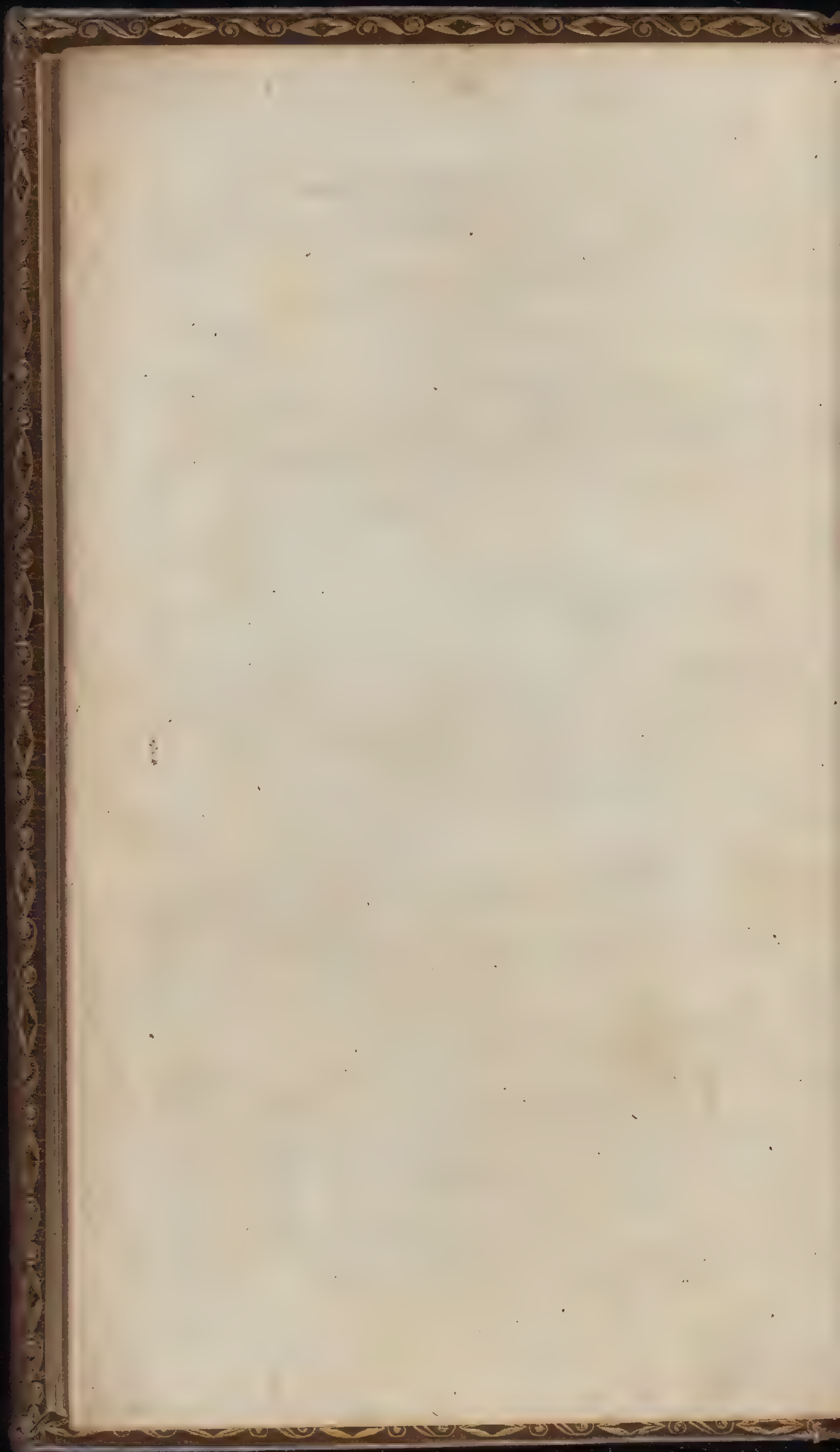
XI. Regis

CIX. Nosce

Donec

FINIS.

'81 UUNN

coll. cplt
S.S.H.

Praz p. 389.
Landwehr 298

With engr. frontispiece, dedicatory arm of the Archduke Leopold Wilhelm of Austria, surrounded by 14 small emblems and 162 small emblematic engravings (by different hands).

(24), 262, (12) pp.

Only edition of one of the finest and most interesting emblem-books

